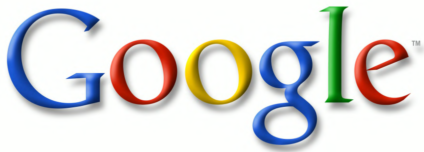

DOMI NUS ILLU
MINA TIO MEA
Taylor Institution.
1864

MICHAELIS ANTONII VASSALLI MYLSEN

PHOENICO-PUNICUM SIVE GRAMMATICA MELITENSIS

ROMAE MDCCXCI.
SUMPTIBUS AUCTORIS

APUD ANTONIUM FULGONI
Praesidum Facultate

ELENCHUS TOTIUS OPERIS.

Pag.		ERRATA	CORRIGE
3	lin.20.	Gualitanos	Gaulitanos
10	l.16.	Sŭs a *tinea*	Sŭsa *tinea*
52	l.5.	*ilbro*	*libro*
82	l.ult.	ſyllabas quae	ſyllabae quae
84	l. 3.	Kha	Hha
114	l.19.	Îd *manus* Ǐdejn	Ǐd *manus* idejn
142	l.16.	ly mɋaʒʒa	mɋaʒʒa
&	l.17.	mɋaʒʒa	ly mɋaʒʒa
160	l. 5.	Phoeni-Punicis	Phoenico-Punicis
180	l.12.	nsûm	nsŭm
206	l. 2.	nâraſt	naraſt
224	l. 3.	yn-nyſti	yn-nyſsi
&	l. 5.	*amaviſti*	*amaviſtis*

PRAEFATIO HISTORICA

Uod adhuc de superstiti Melitensium Lingua in Republica litteraria, & praesertim apud Orientalium linguarum cultores erat undequaque optatum; nunc tenuibus meis hisce observationibus ac studiis poterit, uti spero, expleri. Hoc equidem orbi litterario proferre non auderem, nisi satis mihi notum esset multos; tum ex nostris, cum ab eruditis variis quamdam

hujus idiomatis dilucidationem vehementer expectare, eandemque non modo exoticarum linguarum maxime Orientalium Studiosis jucundissimam, verum etiam ipsis antiquitatum indagatoribus valde utilem esse, ac saepe necessariam. Quapropter vivae hujus nostrae Melitensis linguae naturam structuramque universam introspiciens, ab eadem ipsa, tanquam a vero ac primigenio fonte praecipua ipsius fundamenta deprompsi ac collegi: quaeque inde ita deprompta atque collecta, in Grammaticae methodum disponere, ac disposita publici juris facere admodum utile existimavi. Id autem, ut clarius quam fieri potest evadat, opportunum esse duxi nonnulla

in operis veſtibulo, quae ad hujus linguae naturam, originem, antiquitatem, progreſſum, utilitatem, praeſtantiam, ceteroſque characteres ſpectant, praemittere; ut de ea plenam ac perfectam notionem quiſque conſequi facile per ſe poſſit.

II. Lingua igitur illa, quam tradimus, Melitenſis, eſt quoddam celebre & pretioſum venerandae antiquitatis monumentum ex primaevis & antiquioribus illis Orientis idiomatibus, quod olim ibi, & in objacentibus noſtrarum Inſularum locis florebat, atque ad haec noſtra uſque tempora apud Melitenſes & Gualitanos mirum in modum retentum atque conſervatum: quodque licet in anguſtis limiti-

bus utriusque dumtaxat Insulae asservetur; inspectis tamen ejus, quas innuimus qualitatibus, atque bene perpensis, locum merito prae celebrioribus ac primariis orientalibus linguis erit plane habendum. Nec est in hac assertione admirationis locus, ut aliquis fortasse credat: quod enim asserui, cuique facile perspicuum fiet, si ad investigandam hujus linguae antiquitatem, & primaevam originem se extenderit.

III. Nam, ut ab investiganda antiquitate exordiamur, certum est Melitensem linguam a Phoenicibus originem trahere; quum hi primi fuerint, qui per plurima finitima loca peragrarint, & primi, qui navibus Melitam per-

venerint, eandemque tum ob portuum commoditatem, tum ob ſpectabilem in alto mari ſitum, tum quoque propter navigationem, atque negotiationis cauſſam ad longum tempus incoluere. Hoc quantum ſit manifeſte exploratum, eruditorum neminem profecto fallere poteſt: quoniam id non ſolum ſcriptores tum veteres tum recentiores unanimi conſenſu comprobant, ſed plurima quoque ac inſignia Phoenicium monumenta diverſis temporibus comperta, atque in variis Melitae & Gauli locis effoſſa. Phoenicium hocce idioma ex Chaldaeorum lingua, veluti ab Orientalium linguarum *Matre* ſua primordia obtinuit: quo Cananaei & Phoenices omnes,

ut & Hebraei, qui dialectu tantum distinguebantur, loquuti sunt. Ut igitur magis clare ac perspicue, quae modo de hujus linguae Melitensis origine diximus, intelligantur, nonnulla ex Chaldaico, Syriaco atque Hebraico excerpta velim adnotemus, ex quibus manifesto constet vetera haec idiomata cum hodierna Melitensi valde convenire, eo ferme pacto quo olim haec cum illis conveniebat: quod comprobari potest innumeris vocabulis, quae in die eodem sensu ac sono ex ore nostro proferuntur.

IV. Et revera est quidem insensibilis differentia illa, quae inter multas dictiones Chaldaicas intercedit, & Melitenses, ut

Armla *vidua* Chald. ܐܪܡܠܬܐ *vidua* II. Reg. 14. 5.

Deheb *aurum* Chaldaic. ܕܗܒܐ *aurum*, Gen. 24. 53.

Drŷn (ut bene verba Melitensia legas, consule Alphabet. nostrum ad finem Isagog. n. 12. & lib. 1. c. 1.) Drŷn: *brachium* Chald. ܕܪܥܐ *brachium*. Isa. 63. 5.

Kybrit: *sulphur* ܟܒܪܝܬܐ *sulphur* Psalm. 11. 6.

Sykkina: *culter* ܣܟܝܢܐ *culter* Prov. 23. 2.

ɥemɥ: *sol*, Chald. ܫܡܫܐ *Sol* Malac. 4. 2.

ɥytla *planta* ܫܬܠܐ *planta*. Deut. 32. 32.

Kevkba *stella* ܟܘܟܒܐ, & innumera alia tam in radice,

quam in significatione consonantia.

V. Hinc veluti necessaria exoritur Melitensis linguae affinitas cum Aramaea sive Syriaca, quia haec discrepat a Chaldaica in sola accidentali dictionum prolatione, cum qua nonnullos ex Melitensibus in efferendis quibusdam vocibus etiam convenire sæpissime meis auribus audivi. Sic quidam pro LE: *non*, dicunt uti Syri ܠܐ lo: *non*. Pariter Sôm *jejunavit*, & Matt. 4. 2. habet ܘܨܳܡ u som *& jejunavit*; uti etiam idem Matt. 13. 30. ܚܨܳܕܐ *messis*, & nos ḥsôd. Immo nonnullas inflexiones cum Syris in parte communes habemus; ut ܨܳܡܬ somt *jejunasti*, ܨܳܡܬ sum *je-*

juna, ܩܘܡ Kūm *surge*, ܡܝܬ myt: *mortuus est*, ܡܝܬܬ mytt: *mortuus es*, ܡܘܬ mût *morere* &c. quae sono, & inflexione omnino conveniunt.

VI. Alia deinde habemus vocabula contractis Syrorum vocibus similia, & ut supra in sono ac significatione congruentia: sic:

Demm *sanguis*, Syriace ܕܡܐ *sanguis* Matt. 16. 17.

Id *manus*, Syr. ܐܝܕ *manus* Mat. 18. 8.

Rûħ *spiritus*, ܪܘܚ *spiritus* Matt. 27. 50.

ħajn *oculus*, ܥܝܢ *oculus* Matt. 18. 9.

ɥybt *anethum*, ܫܒܬ *anethum* Matt. 23. 23.

Jûm *dies*, ܝܘܡ *dies*, uti Koljûm vel Kuljûm *quotidie*, & Syri ܟܠܝܘܡ *quotidie* Matt. 26. 55. Ħanût *caupona* ܚܢܘܬܐ &c. Nec non alia Chaldaico more prolata; ut Sajjem, sajma *plur.* sajmin: *jejuno, jejunas, jejunat, jejunamus, jejunatis, jejunant* in utroque genere: quibus Melitensium vocibus similes habebis ܨܐܡ ܨܐܡܐ ܨܐܡܝܢ si eas Chaldaice proferas. Alia tandem a Syris orientia; ut Sabar *patientia* a Syriaco ܣܒܪ *expectavit, sustinuit* Psalm. 5. 6., Sûs a *tinea* a Syr. ܣܣܐ *tinea* Isaj. 51. 8., Tydma *morsus*, & ܬܘܕܡܐ apud Syrorum grammaticos *contractio*; quae quid aliud est, nisi ablatio litterarum e dictionibus & quasi morsus dictionum.

VII. Nec mirari hic debemus, si in nostra Melitensi loquutione permultas dictiones Hebraicas inveniamus: hoc enim fit ex harmonia illa, quam in loquendo cum Chaldaeis, Cananaeis, Phoenicibus, & Syris habebant Hebraei, aç proinde cum primaevis Melitensibus; ita

Bŷrek *benedixit*, Hebraice ברך *benedixit* Ps. 10. 3.

Tbŷrek *benedictus est*, passive תתברך Gen. 22. 18.

Fydæ *redemit*, Hebr. פדה *redemit* Job. 5. 20.

Faȣma *carbo*, Hebr. פחם *carbo* Prov. 26. 21.

ɲynba *uva*, Hebr. ענב *uva* Deut. 32. 14.

Bnŷdem *homo*, Hebr. בנאדם

a בן *filius* & אדם *homo* ſeu *Adâm*: unde Melitenſis vox Bnŷdem *homō* filius hominis ſeu Adae valet, quaſi dicitur Byn-Adâm. Phraſes quoque cum Hebraeis communes retinemus; ut עיניכם *oculi veſtri*, & nos ɦajnejkem vel ɦajnejkom. מלא ידו *implevit manum ſuam*, & Melit. = Mylæ idu. עינו לא תשבע *oculus ejus non ſatiabitur*, & nos dicimus: ɦajnu ma tyɥbâɥ = quod idem valet, ac ɦajnu la tyɥbañ. *La* enim ſeu *Le* apud nos negat, quemadmodum in Hebraico לא *non*.

VIII. Quapropter cum Rabbinica lectione communicat Melitenſis loquutio, eique quam maxime eſt affinis; quum Rabbi-

-nica lectio non Hebraicis tantum vocibus conſtet, ſed Chaldaicis aliiſque orientalibus. Atque ex ipſis quoque Samaritanis dictionibus poſſidet idioma noſtrum; ut זרה *diſperſit* Lev. 26. 33. Melit. Derræ *diſperſit*, סגרו *clauſerunt* Gen. 19. 10. & nos dicimus Φaflu *clauſerunt*, & aliae, quas vid. poſtea (XIV.). Haec omnia hactenus expoſita, vivide demonſtrant apud hodiernos Melitenſes utique vetus illud idioma ſuperſtes conſervari, & ad haec noſtra uſque tempora perveniſſe.

IX. Floruit Phoenicium idioma in Melita nitidum & incorruptum ad multa ſaecula. Nam licet poſt Phoenices, Graeci,

Carthaginenſes, & inde Romani in Melitam ſucceſſerint; nihilominus Phoenicibus adhuc eam incolentibus illae gentes nihil Phoenicae dialectui officere aut corrumpere potuerunt: quum praeſertim Graecorum & Romanorum linguae Phoenico idiomati prorſus eſſent heterogeneae. Praeterquamquod ſciendum eſt, quod Graeci in Melitam negotii cauſſa tranſiebant; Poeni ſeu Carthaginenſes, qui una cum Phoenicibus, ex quibus orti erant, diu Melitam incoluere, linguam communem habebant; & Romani brevi temporis ſpatio Melitam dominarunt. Unde patet primum Melitenſe idioma a Phoenicium temporibus per nonnulla ſaecula poſt

Romanorum imperium semper nitidum, & incorruptum floruisse.

X. Capta vero a Saracaenis Melita, res non ita se habuit. Etenim quemadmodum inter Saracaenam linguam, quae eadem est ac Arabica, & nostram veterem Melitensem tunc temporis omnino Phoenicam ac Punicam, originis gratia magna inerat affinitas & analogia; ita facile erat Melitensem in Arabicam degenerari. Quod si eam Arabes in eorum Arabicam non permutarunt, ratio per se manifeste evincitur, ex eo quod Melitenses, quamquam mille mala passi, Religioni tamen Catholicae, & patriis ritibus a D. Pauli adventu addictissimi, nunquam

cum Saracaenis consortium aut coalitionem sustinuerunt ; sed infensissima & aeterna , ut ita dicam , odia coluerunt , atque Arabum nomen , mores , religionem , ac proinde linguam detestarunt . Haec est princeps caussa , qua idioma nostrum Arabissmi audit , revera autem Arabicum non est . . . . . .

XI. Verumtamen vocabula Arabica , quae nunc apud nos extant Arabum omnium & Arabicae linguae cultorum consensu tanquam per *selectissima* habentur . Nec est dubitandi locus ; ipsa enim per se patent , & ex comparatione dignosci possunt . At si quis scire velit , unde hoc evenit ; statim probabile , immo rei ipsi valde consentaneum in-

venerit, quod Saracaenorum tempore lingua Arabica omnino nitida erat: propterea quas ipsi reliquerunt in Melita voces nitidae fuerunt ac purae. Sic

Bǐr *puteus*, Arabice بير *puteus*.

Barad *limavit*, Arab. برد *limavit*.

DaΦal *ingressus est*, Arab. دخل *ingressus est*.

DaΦΦal *ingredi fecit* seu *introduxit*, & pariter Arabic. دخّل *ingredi fecit*.

Dâr *domus*, & Arab. دار juxta Algazel in *exposit. Fid. Sonnit.* & Abu-Ismaelem Togkraj in *poem.* لامية العجم vers. LVII. aliosque *domus* interpretatur, licet apud plerosque Arabum بيت *domus*, quae vox apud nos Melitenses, scilicet Bejt

tectum solare significat, & nunquam pro domo tota accipitur.

Pariter جرة *hydria*, & nos Γarra *hydria*. Γenna *paradisus* Arab. جنة stilo coranico *paradisum* quoque significat.

Γezzæ *tonsura* Arab. جزة *tonsura*.

ȣâreb *cilium* Ar. حاجب *cilium*.

Φarer *exivit* Arab. خرج *exivit*.

ȣama *limus* Arab. حما *limus* &c.

Nec non inflexiones etiam, phrases, nonnullae dicendi formulae, sententiae, ac proverbia, & alia cum Arabibus communia adservant Melitenses.

XII. Atque hac de caussa habentur quoque in Melitensi

idiomate nonnullae dictiones veteribus Sabaeis ac Aethiopibus affines; ut ዝቅ *uter*, & nos Zaϕϕ *uter*. ተረት *mollis*, & Melitenses Tyræ vocant *terram subtus humidam & mollem*. ቀሲስ *vetus*, *senex* a quo licet inferre ϕassis Melitensium uti & Arabum قسيس *sacerdos*, *presbyter*; nempe ea ferme lege qua Latini a Graeco πρεσβυτερον sacerdotem appellarunt *presbyterum*, scilicet senem, ita Melitenses sacerdotem ϕassis ab Aethiopico Kasis appellasse videtur.

XIII. Hisce clare praemissis legitima veluti exurgit Melitensis linguae affinitas & consonantia quammaxima cum primariis orientalibus linguis, & praecipue cum omnibus dialectis

a. Chaldaica ortis. Nam eo pacto quo hae inter se tanquam sorores & filiae innumerabiles voces tum in sono, tum in significatione, tum quoque in inflexionibus, ac maxime in radicalibus litteris communes possident; ita lingua Melitensium hodierna veluti illarum dialectorum soror, & Chaldaicae filia, cum omnibus multa habet communia, & quidem eodem modo, quo illae inter se.

XIV. Nec mea me fallit opinio: quae enim assero ipsa experientia optima rerum magistra docet, ac demonstrat. Quoniam quod Melitenses dicunt. Bykæ *flevit* Chal. בכא Hebr. בכה Syr. ܒܟܐ Samar. ࠁࠊࠄ Arab. بكا Aeth. በከየ.

Bynæ *aedificavit*, Chald. & Syr. ܒܢܐ Hebr. בנה Arab. بنا.

Ꝁaleb *mulsit*, *lac e mammis extraxit* Chald. & Syr. ܚܠܒ Hebr. חלב Arab. حلب.

Φôm *surrexit* Chald. קום Syr. ܩܡ Hebr. קום Samar. ࠒࠅࠌ Arab. قام Aeth. ቆመ.

Mŷt *mortuus est* Chald. & Syr. ܡܝܬ Hebr. מת Arab. مات.

Mylæ *implevit*, *hausit aquam* Ch. מלא Sam. ࠌࠋࠀ *proprie hausit aquam* Aeth. መልአ.

ƞajn *oculus* Chal. & Syr. ܥܝܢ Hebr. עין Samarit. ࠏࠉࠍ Arab. عين.

ƞaφad *nodavit* Chaldaice עקד Hebr. עקד Arab. عقد.

Ryfes *conculcavit*, *quassavit* Chal.

& Syr. ܪܦܣ Hebr. רפס vel רפש Arab. رفس.

Rû**ħ** *ſpiritus* Chaldaic. ܪܘܚܐ Hebr. רוח Arab. روح & alia permulta.

Ex his omnibus modo expoſitis evidentiſſime colligitur, quam perſpicuitatem, quod magnum lumen affert Melitenſis lingua ceteris orientalium antiquioribus, atque inde ex illarum analogia & conſonantia cum hac noſtra, quammaximas utilitates atque adjumenta noſtrates trahere poſſunt in edocendis ſcilicet addiſcendiſque orientalibus linguis.

XV. Nunc bene ſaltem eſt per tranſennam adnotare, hanc eandem conſonantiam, & analo-

giam cum orientalibus dialectis, aliosque hujus idiomatis characteres, iis, qui ipsum idioma nostrum, MELITENSE nolunt, aut quod ineptius dedignantur appellare, ansam praebuisse, in varias ac saepe contrarias opiniones abeundi. Etenim qui cognitionem linguae Hebraicae & aliquid luminis nostrae habebant, statim nostram hanc Melitensem esse *Hebraicam*, veluti a tripode Delphico deciderunt, qui Chaldaicae & Melitensis, libere nostram *Chaldaicam* esse adfirmarunt; qui Syriacae, *Syriacam*: alii tandem *Samariticam*, *Aethiopicam*, nonnulli *Mauram*, *Aegyptiacam*, nec non Turcicam, Persicam putarunt, unus-

quiſque ſcilicet juxta captum ſuum: multi vero *Punicam*, multique *Arabicam* omnino eſſe volunt. Quas inter opiniones, duae poſteriores pro unaquaque parte aſſertoribus ac ſectatoribus minime deſunt: quos omnes ad experientiam magiſtram ac talia diſcrimina ſolventem mitto. Ego enim linguam hanc noſtram, & mihi maternam, ac naturalem neſcio, immo nequeo ſecus vocare, niſi *Melitenſem*. Nam quis audet Italum idioma Latinum dicere, aut Graecum, quamvis latiniſmis & graeciſmis plenum? Ita Melitenſe. Congruum eſt potius dicere Italum a Latino Graecoque oriri, & Melitenſe a Phoenico & Punico.

XVI. Quod ſi quis clariorem ideam linguae hujus habere cupierit, nempe quibus vocibus magis abundet, aut quibus linguis ex enumeratis magis amice uniformetur; in hac occaſione velim quiſque bene animadvertat: quod licet in hodierno Melitenſium Idiomate quamplurima dentur vocabula, quae cum Arabico ſermone magnum habeant conſenſum; nihilominus *ultimam originem & natales a Phoenicibus atque Poenis trahunt*. Magnus eſt enim in noſtra lingua numerus vocum, quae etſi orientales ſint, & gutture exprimantur, nullam tamen cum Arabicis dictionibus agnoſcunt communionem. Haſce voces quis dubitat Phoeni-

co-Punicas non esse, & ad nos a Phoenicibus atque Poenis transmissas? praesertim quum innumeras dictiones ac inflectendi modos Chaldaicis & Aramaeis similes, vel saltem multum affines habeamus, testimonium valde clarum ipsas Phoenicas esse.

XVII. Quod si denique innumera habentur apud nos vocabula Arabicis vocibus similia; ex hoc inde minime infertur eadem ex Phoenicum idiomate haud ortas esse; quum veterum orientalium linguarum major pars radicalium vocum cum inflexionibus quoque in Arabicam migrarint, & in ea uti in istarum linguarum hodie centro sedem posuerint, immo vocabu-

la, quae in illis periere, viva in hac extant. Quae omnia hic asserta, eos qui cum historia linguam Chaldaicam, Hebraicam, Syriacam, Arabicam &c. callent, minime fugiunt.

XVIII. Quocirca non abs re erit obiter in hoc loco indigitare superstitem hanc linguam variis gaudere dialectulis (quod in Grammaticae processu observabimus) consistentibus peculiariter in varia matruum lectionis seu vocalium magnarum pronunciatione (11. 25. & seq.): multi enim eam ut plurimum Arabicam possident, sed non bene sartam ac integram ratione dumtaxat pronunciationis litterarum gutturalium ο ε & ϕ (Arabicis

خ غ ق respondentium) quas per ȣ ŋ & k quidam abuſive ac vitioſe pronunciant ; alii efferunt potius Hebraice, nonnulli quiddam habent Syriaſmi (V:) ; ſed plerique Chaldaico modo proferunt : quorum naturalis, & nil affectata pronunciatio, eo quod ceterarum antiquiſſima, & Phoeniciae linguae, atque primaevae Melitenſi proxime accedat, reliquis omnibus pronunciandi uſibus eſt anteponenda, ac proinde optima dici poteſt.

XIX. Et ut Lectores noſtri hodiernae Melitae & Gauli linguae naturam melius inveſtigent, claramque inde poſſint effingere ideam, neceſſe eſt ad-

ultimum ejuſdem loquelae viciſſitudines enucleemus: Quod nempe ejectis e Melita Saracaenis idioma noſtrum in eodem ſtatu, ſcilicet Phoenico-Punicum Arabicis dictionibus, & quidem ex aureis ditiſſimum ad praeſens uſque remanſit, etiamſi ex eo tempore admixtum fuerit exoticis quibuſdam vocibus a linguis ſibi prorſus omnino heterogeneis. Non quod lingua Melitenſium ſuperſtes ex ſe ſterilis ſit, & vocum in omni dictionum genere inops: eſt enim & verborum & elegantiarum ſatis valde plena, &, ſi libet, ad luxuriem magis abunde copioſa, maxime in familiari loquutione, in qua nec quidquam deeſt, quin ex propria ſupellectili acutiſſi-

mos ſenſus valeamus ſignanter (1) exprimere, & quidem

(1) Notandum eſt in vocibus phraſibus ac nativis noſtrae linguae ſententiis, magnum ut plurimum cum re ſignificata conſenſum reperiri; adeoque ſoni, ex quibus voces & dicendi modi formantur, omnem affectuum varietatem quam aptiſſime exprimunt: ſunt enim tenuiores, leviores, molliores, acutiores, fortiores, clariores, obſcuriores, craſſiores, obtuſiores, magis ſtriduli &c, ita ut in dicendo & loquendo res ipſae & actiones ſignificandae ſono tantum vivide audiuntur deſcriptae, & ſoni varietas ac naturalis harmonia eaſdem veluti pictas innuit atque exprimit. Sic Bart *frigus ſpirante Borea*, Ksŷꙗ *frigus ſine vento*, Kŷsaꙗ u rŷzaꙗ *frigidus & frigore tremens*, Jbaꝗaꝗ *ebullit fortiter*, Чaꝗчlꝗ *fragor*, Faꝗꝗan̄ *diſploſit*, Щytæ *pluvia*, Jbekbek *ingurgitat in ſe vinum*, Tlaꝗlaꝗ *glocitat* gallina, Jyzher *hinnit* equus, Jpeſpes *pipit* pullaſter ſeu avicula, Jſŭr *ad ſummum plenus evadit* puteus ſeu vas *emittens aquam*, vel *jus fervendo emittit* olla ſeu cacabus, Ѳymdæ *taciturnitas*, Skŷt *ſilentium*, Saꙗva *ceſſatio pluviae*

ἐμφατικῶς: ſed partim quod ob varia poſt Saracaenos exterarum gentium commercia, quarum

---

ſeu *tempeſtatis*, & ſimilia. Quare ſono placida, mitia, & jucunda in hoc idiomate invenies verba pro amore aut ſimili affectu excitando; ut Ejja ſejni ja hena ta ɋalbi *veni ad me o tu* qui es *conſolatio cordis mei*; quemadmodum e contra pro indignatione aut ira exprimenda habebis verba ſono ipſo increpantia, ac timorem pavoremque incutientia; ut Ahrab u dûb myn ɋoddŷm najnejja, naɰ jŷk naꝛkmek, nɜazzzek u nanmlek trŷtaɋ: *fuge & abi in nihilum a praeſentia oculorum meorum, quia ſi prehendam te*, irato dente *devorabo te*, *& concidam te in fruſta*. Sic pariter deſcribuntur vehementia, ut in deſcribenda ventorum tempeſtate Ꝕômet zyffæ rìꝛ, bydæ jytɷâbat jonfoɷ u jɷabbat, ylli kŷn donnu jrìd jarſañ yn-nŷs, jaɋlañ ys-syrar, jrarraſ yd-djâr, u jaɋleb yd-dynjæ: *orta eſt tempeſtas venti*, qui *coepit* tanto *agitari* impetu *inflare & agitare, ut videretur velle elevare homines, evellere arbores, diruere domos, & evertere mundum*.

exotica, & idiomate noſtro toto caelo differens loquela, peculiariter in maritimis portuum

---

Eſt praeterea lingua haec Synonymis plena, ut Ysket; yzzŷf, ẏrzan, oꝗnod, tytkellemщ, razzan lsŷneк, âra tytnyffes, tytnyffeщ, yɵmed: *ſile, tace*. Ita etiam Чaꝗlaꝗ, ĭsa, yrɵĭlhæ, wenwen, ytlaꝗ, ytylꝗylhæ, rûȣ, revvaȣ, hajdar, ymщi, zŭl, mŭr: *ito, abi*, Baккar, dŷreк, ȣyreк, ꝗôm кmŷni, ꝗabel yl vaꝗt, byкri: *mane ante tempus ſurrexit*. Ideoque ad Poeſim aptiſſima, non ſolum quia vocibus modo valde, modo minus ſonoris dulcioribus & emphaticis plena, & omni ſententiarum ac phraſium gratia & venere luxuriens: verum etiam quia loco & tempore ob vocum abundantiam atque copiam voces diverſas ſive proprias ſive figuratas in rebus indicandis adhibere poteſt. Immo in Poeſi utitur quibuſdam vocibus, quas in alio dicendi genere minime adhibet; ut Ȣanĭni *amans meus, dilectus meus*, Ȣanĭnti, vel ylȣanĭna tĭnì *amans mea, dilecta mea* &c. quae expreſſiones non audiuntur niſi in Poeſi: *Amans* enim in alia oratione Ȣabĭb dicitur &c.

principalium locis sensim introducta, aegre potuerit evitari; partim quod nimia innovandi affectatio inordinata prurigine multos irritaverit voces, praeter necessitatem peregrinas, ac barbaras adoptandi, conquirendique, qui nihil bene ac eleganter dici posse credunt, quod non insolitum quiddam, aut peregrinum sonum sapiat; partim tandem quod nostrates a Saracaenorum tempestate ad praesens usque proprium idioma nullius momenti esse existimaverint; somniantes fortasse, saltem nonnulli, perplexam & intricatiorem vernaculae linguae rationem, ut aegre possit Grammaticae leges subire, & grammaticos canones amplecti. Atque

hisce partim mixturis, partim incuriis, partim quoque longiori temporis tractu, qui etiam in aliis linguis magnam solet praestare mutationem factum est, ut naturalis Melitensium lingua ortu & antiquitate tam nobilis, tamque excellens; & natura sua elegans, nonnullis in locis, vel omnino neglecta, vel nihili facta, ac proinde exteris sibique heterogeneis vocibus adulterata evasisset.

XX. Est ne ergo his de caussis nunc quoque negligenda, quemadmodum adhuc neglecta fuit? Nemo sanus hoc asserere audet, nisi qui omnino ignorat qualitatem ejusdem ac naturam, atque inde ipsummet latent utilitates quammaximae, quas ex

ſuperſtiti noſtra lingua expectat litterarum Reſpublica: quoniam haec illius culturam valde optat, poſtulant id non ſolum utilitates quae ex hoc idiomate exculto trahantur, ſed ipſius loquelae dignitas ac praeſtantia. Nam qualis lingua nobilior dici poteſt illa, cujus ortus a Chaldaica orientalium fere omnium linguarum protoparente? Qualis illuſtrior illa, quae ex Arabica antiqua quamplurimas dictiones aureas ac puras hauſit, atque in latebris ſuis conſervat, ac una eademque veluti eſt cum primaria & vaſtiori inter orientalium linguas? Qualis tandem ſanctior illa, quae cum Hebraica & Syriaca uniformatur, cum duabus ſcilicet linguis ſanctis, prima a

Deo legem dictante consecrata, áltera a Deo homine facto & inter homines humiliter vitam degente, familiariterque loquente condecorata?

XXI. Quapropter multi viri clarissimi, praesertim veterum orientis linguarum philologi, antiquitatumq; indagatores, quum vix pauca de nostra lingua degustassent, statim horum desideria de hujus linguae dilucidatione ostendere coeperunt, ad hoc ut primum ejus investigarent qualitatem, ut inde lumina varia ac fere innumera expiscarentur. Et sane: quid inquirere ausus non est cl. Jo. Henricus Majus in suo *Specim. linguae Punicae in hodierna Melitensium superstitis*? Quid ante hunc alii de hac

lingua non opinarunt? nempe Quintinus Haedus in *Descript. Insf. Melitae ad Sophum*, Philippus Cluverius *Sicul. antiq.* Thomas Fazellus *de rebus siculis Dec.* 1., Samuel Bochart. in *Geogr. Sacr. seu Phaleg. & Canaan*, aliique, qui licet linguae Melitensis parum haberent luminis, suas tamen opiniones de ea ediderunt. Quibus addi possunt, praeter nostros varios, innumeri ex Germanis, Anglis, Gallis, Italis orbi litterario noti, uti sunt Burchard Niderstedt, Goyot de la Marne, Hieronym. Megiserius, P. Bonifac. Finetti ceterique, quorum nomina brevitate sileo, qui linguam hanc Melitensem e tenebris erutam atque eruditis omnibus commu-

nem redditam desiderarunt.

XXII. Horum desideria excitavit procul dubio multiplex illa utilitas ac commoda, quae ab hoc idiomate bene elucidato orbis litterarius erat percepturus, etiamsi haec commoda aut nihil, aut nisi confuse ipsi praecognoverint. Nam ex eius antiquitate adhuc vigente, lumina non exigua possunt perhiberi pro interpretationibus veterum monumentorum, antiquarum linguarum, uti monumenta inscripta Phoenicorum (2),

(2) Phoenicorum & Poenorum monumenta eorum characteribus inscripta non pauca sunt adhuc in variis locis defossa, ubi olim illae gentes inhabitarunt. Ad ea autem explicanda quamplures Eru-

Poenorum, aliarumque gentium; nenon interpretari dilucidarique verba, phrases, &

---

ditissimi viri desudarunt, quorum tamen interpretationes nonnullae sunt potius ad ingenii libitum effictae. Ista vero monumenta, in quibus Phoeniciae litteraturae rudera adservantur, melius clarius ac magis proprie interpretari possunt per hanc veterem Melitensium linguam, in qua antiqua Phoeniciae & Punicae reliquia adhuc, ut observavimus remanent. Hinc nostri idiomatis lumine valemus potiori ratione interpretari tot illas Phoenicas ac Punicas inscriptiones, quae observantur in nummis regum Syriae, & in aliis Sidoniorum, Tyriorum, Carthaginensium, Melitensium, Panormitanorum Cossyrensium &c. quas quamplurimi cl. viri edidere. Quod de nummorum characteribus dico, dic pariter de ceteris Phoeniciis ac Poenis inscriptionibus, Citiensibus in Cypri insula defossis, Erycinis & Panormitanis in Sicilia, Melitensibus, Gaulitanis, & aliis, quae passim quotidie per Meli-

& alii dicendi modi saepe incomprehensibiles, qui in variis codicum antiquorum locis inveniuntur, in quibus non raro occurrunt dictiones vel nimis

---

tam Siciliam aliaque loca effodiuntur. Et sane, Melitae in quodam subterraneo sepulcro in loco dicto Tabyn Isa (Melit. Tabyn ñisæ) fuit anno MDCCLXI. defossa quaedam inscriptio, cujus characteres sunt procul dubio Phoenicii. Litterae in ea habebantur XLVII. nempe XV in primo versiculo, XI vel XII in secundo, XI in tertio, & in quarto seu ultimo IX. Hanc inscriptionem omnino interpretatam hic non edidi ob quasdam difficultates mihi exortas e varietate & discrepantia exemplariorum quae penes me servantur, & aliorum, quae in quibusdam libris edita vidi. In ultimo tantum versiculo cyfrae omnium exemplariorum conveniunt; & sunt prima Aain, 2, Lamed, 3. Beth, 4. Nun, 5. pariter Beth, 6, Teth, 7. Mem, 8. etiam Lamed, 9, tandem

antiquae & obſcurae, vel obſoletae ac in oblivione jacentes,

Caſ. Ex his novem quatuor componuntur dictiones Phoeniciae, uti vides

Quae ſic leguntur

	ȠAL	BYN	BAT	MALEK
id eſt	Pro	Filio	Bati	Regis.

Nam particula ƞal apud nos ſignificat *per*, *pro*, *ad*; ut
Dân ƞal mĭn ? ƞalĭa : *hoc pro quo ? pro me*.
Byn *filius*, ut Byn ωĭa *filius fratris mei* ſeu *nepos ex fratre*.
Bat eſt nomen proprium, & nomina propria eadem ſemper remanent.
Malek *rex*, ſed hodie apud Melitenſes eſt vox inuſitata, & pro ea utimur voce Sultân, quae tam pro rege, ut Sultân tal lhûd *rex Judaeorum*, quam pro quocunque principe ac imperanti accipitur.

& ideo nobis prorſus ignotae; quae tamen ſive Chaldaicae ſint,

---

Sed olim in uſu fuit, & originem habuit a Phenicibus, qui eam cum Hebraeis aliiſque orientalibus communem habuerunt. Nam Hebraice מלך eſt Rex *proprie & legitime conſtitutus, & qui certis legibus moderatur* Deuter. c. 28. v. 3. a quo differt סלטאן Sultân ab Arabico سلطان *Dominus, princeps abſolutus, deſpota cum poteſtate abſoluta, a cujus ſola voluntate omnes pendent.*

Haec ergo inſcriptio eſt procul dubio Epitaphium Filii Regis Batti. De hoc Melitenſi Principe ſic cecinit Ovidius Faſt. lib. III.

Fertilis eſt Milite ſterili vicina Coſyrae
Inſula, quam Libyci verberat unda freti,
Hanc petit, hoſpitio Regis confiſa vetuſto;
Hoſpes opum dives, Rex ibi Battus erat.

Totius inſcriptionis interpretationem daturum ſpero, quando ex originali verum exemplar habebo;

ſive Hebraicae aut Samariticae, ſive Saracaenicae ſeu veteres Arabicae, Melitenſibus adhuc ſervatis vocibus, phraſibus, vivisque ſuperſtitis loquutionis uſibus, quos in die conſervamus. valent proprie ac non raro perfecte determinari, commentari (3).

---

(3) Ne mireris Lector Erudite ſi tanta aſſerere audeo: quae enim ajo firmiſſimis queant corroborari argumentis deductis e ſola tantum analogia & convenientia cum ceteris orientalibus dialectis, uti adhuc jam obſervavimus. Sed ut magis quod aſſero confirmem, mihi viſum eſt in hac adnotatione nonnulla in medium proferre exempla, quibus obiter indigitem; quod per hanc ſuperſtitem linguam optime commentari ac interpretari poſſunt tum quaedam monumenta vetera, ut modo adnotavimus, tum dictiones nonnullae, quarum nos adhuc latet genuina propria ac ra-

dicalis significatio. Sic ex. gr. commentari potest vox illa Hebraica יתפרן Genes. cap. 3. v. 7. cui similem vocem invenies in Melitensi sermone nempe Dafru (licet 1. radicalis Dalet sit Tau in Hebraico, quae mutationes in Orientalibus dialectis non raro observantur ac eveniunt) *contexuerunt*, a verbo radicali Dafar jydfor *contexere* ital. *intrecciare*; unde vox Hebraica יתפרן *consuerunt* melius intelligi ac clarius commentari potest *contexuerunt*, ital. *intrecciarono*; & id non solum quia Phoenicia & Hebraica dialectus veluti sorores considerantur, verum etiam quia tunc temporis acus & filum ad consuendum minime erant. Verbum enim Dafar jydfor apud nos proprié significat quandó aliquis rusticus herbas & frondes contexit, ac agrestia ligamina componit, ut serta caeparum, alliorum, foliorum surculorumque &c. unde per similitudinem orta est alia significatio *contexendi capillamenti*. Nec commentationi huic

cultura colligentur; quae quaevis lingua, dummodo excolatur,

---

obstant Targ. Onkel; versio Samar. aut Graeca LXX. Nam in interpretando *clarioribus sensuique aptioribus* inniti debemus. Et quidem versio Syr. habet ܕܒܩܘ *composuerunt*; quia verbum ܕܒܩ *componere collecta coaptando* significat. Huic verbo simile est nostrum Tebaq (ܕ in T nostrum converso) *bene claudere*, ita ut aer quasi penetrare nequeat, *filamenta in texendis pannis compaginare*.

Pariter Raca sacrosancti Evangelii. Variant interpretes in assignanda voci huic significatione. Quidam enim eam traxere a voce graeca ράκως *pannus*; alii arbitrarunt esse interjectionem indignantis animi motum exprimentem, & alii alias dederunt interpretationes. Sed vis talis expressionis Raca per Melitensem linguam clare patet: nam habetur vox Riq *sputum*, *saliva* ab inusitato verbo radicali Râq jrûq *spuere*, cujus auctum Rejjaq *sputo tingere* adservamus. Et in hac sputi seu salivae significatione sumi posse vocem Raca arbitror:

producit. Nam quibus adjumentis in noſtris ſcholis, doctriniſ-

ſcilicet „qui dixerit fratri ſuo raca,reus erit concilio *Matt.* 5. 22, *id eſt*, qui fratri ſuo expuendo contempſerit, ſeu conſpuerit ei, reus erit concilio.

Similiter Mammona ex particula Myn: *a, ab, ex* & Mŭnæ, quod proprie ſignificat apud Mel. *quidquid reponitur*, nempe frumentum, oleum. vinum, carbones, ligna, ſarmenta, & omne cibarium annuum aut menſtruale, uno verbo quaeque repoſitio, & ideo dicimus Mŭnæ tat-tnâm *repoſitio frumenti*, mŭnæ tal-laxam *repoſitio carnis* &c. Aſt hae facultates apud veteres habebantur tanquam divitiae, uti reapſe ſunt; quocirca per divitias accipiebantur. Quoad particulam Myn *ex*, haec vim majorem praebet voci Mŭnæ, ac ſi diceres habeo *ex divitiis* pro *divitias*, ſunt mihi *ex divitiis* pro *divitiae*. Hi dicendi modi Orientalium proprii ſunt & communes. Et ita per linguam Melitenſem alia quampluri-ma verba commentari poſſunt.

Invenies quoque in hoc idiomate etymologiam & originem nonnullarum di-

que ac ſcientiis ob propriae & nativae linguae inculturam ca-

---

ctionum Graecarum, praeſertim illarum quae a Phoeniciis ortum habuere. Sic Κάδμος Cadmus ille apud Graecos tam celebris, eo quod e Phoenicia in Graeciam litteras primus attuliſſet, dictus fuit Cadmus vel a Phoenicio Cadm (cum Qof nempe Ꝗadm) id eſt *portator* a verbo radicali Ꝗadem, a quo noſtrum auctum Ꝗaddem jꝖaddem, *portare, ferre, adducere ad aliquem*, vel dictus Cadmus a Cadim (cum Qof Ꝗadĭm) *antiquus*, quod etiam valere poteſt *primus* uti apud Syros ܩܕܡܝܐ; ideoque Graeci celebris hujus viri memores, illum dicebant Cadmum id eſt *Antiquum* aut *Primum*, quia olim primus iis litteras adduxit. Haec ſignificatio *antiquus* in Melita per vocem Ꝗadĭm hodie quoque exprimitur.

Μυςήριον *Myſterium* eſt potius a Myſtŭr quod a Satar *latere, abdere* Phoeniciae originis, quam a μύω *claudo*. Myſtŭr apud nos valet *velatum, tectum, quod latet, celatum, abditum* a Satar jyſtor: *velare, celare, abdere*, quod Hebraeis סתר eſt *latere*.

remus! in docenda nempe erudiendaque juventute? Notum

Βάρβαροι *Barbari* Actor. 28. v. 1, & 3. variam voci huic dedere significationem auctores. Sed magis naturalis ac genuina quoad hunc locum dari mihi posse videtur, si vocis originem inspiciamus; quippe quae specialem significatum in sua radice habeat. Barbarus est vox omnino orientalis, ad graecos & latinos tractu temporis migrata. In ejus origine nihil aliud significat nisi *agrestis*, *agricultor*, *habitator deserti*: componitur enim e duobus nominibus, nempe Bar *filius* syriace, & Barr *campus*, *ager*, *sylva*, quae vox Barr remansit quoque apud nos Melitenses, qui dicimus ex. c. Ramŷm yl barr *columbae sylvestres* &c. Ast quemadmodum apud Orientales in efformandis adjectivis usus saepe fuit adhibendae vocis Bar *filius* una cum re adjectivanda, & sic adjectivum indicare; simili ratione ad indicandum agrestem seu habitatorem campi dicebant *filius campi*, *filius agri*, quod proprie significat Barbarus a Barbarr, nempe *agrestis*, *agricola*, *ru-*

eſt ſane cuique, quod communis, recta, ac legitima docendi via ſolet eſſe primum maternam linguam excolere, & inde excultam, tanquam inſtrumentum prae manibus adhibere; & hoc modo unuſquiſque, qui exteras linguas, uti Latinam,

---

ſticus &c. Hinc eſt quod D. Lucas quum noluiſſet alios, niſi agreſtes & ruricolas ſcilicet Mellyhhienſes & finitimos, qui rura & loca maritima, quo naufragus appulit, hyberno tempore colebant, indicare; voce Barbari proprie uſus eſt. Et revera quoſnam alios hiemis tempeſtate potuit D. Paulus in horridulis illis locis invenire; niſi *filios ruris* ſcil. ruſticos, qui arandi paſcendique cauſſa loca illa inhabitabant? Certe cives & Medinenſes (Medina olim princeps urbs Melitæ, quo nomine ad praeſens uſque a Melitenſibus propria dialectu, nempe Mdîna, vocatur) ſaeviente illa procella, quae Paulum illuc naufra-

Italam, Graecam, Gallicam, aliamve ediſcere cupit, propria lingua, ſaltem in ediſcenda prima, veluti *medio omnino neceſſario* oportet utatur, quemadmodum utitur Itala lingua Italus, Gallica Gallus; Hiſpanus Hiſpana &c. dum exoticas lo-

---

gum adegit, non erant. Ad hanc interpretationem a nobis per linguam Melitenſem datam magis corroborandam accedit Aethiopica verſio, quae ubi vulgata habet *Barbari*, ibi utitur voce ነቃሊ aut cum ሐ ሐቃሊ *ruſtici*, *agreſtes*., *villici*, ſeu *agri colentes*, *deſerti habitantes* a ሐቅል *deſertum*, *villa*, *rus*, *ager*., *locus ſolitarius*. Non me fugit vocem *Barbarus* exterum quoque, ac crudelem ſignificare, ſed non in caſu noſtro. Haec per tranſennam hic dicta aſſertionum noſtrarum corroborandarum gratia ſufficiunt; de ceteris innumeris, quorum hic non eſt diſſerendi locus, alibi fusius agemus.

quelas discit aut docet: secus enim semper in incerta & obscura, tanquam caecus tentabundus necessum est gradiri.

XXIV. Cui ego malo, ut remedium quamcitius ferrem, opus hoc elaborandum suscepi hodiernam Melitensem linguam instaurando atque elucidando triplici tractatione. *Prima* sonos omnes, eorumque varietates investigando, eis cyfras adsignabo; quod fiet in Isagoge orthographica, & postea in *libro primo* ubi de ELEMENTIS. *Altera* dictiones & earum accidentia perpendendo, regulas ac firma praecepta instituam; & haec erunt in *libro secundo*, in quo de DICTIONIBUS agetur. *Tertia* inflectas ac regulis conjuga-

tas dictiones, compactas ordinatasque ac constructas demonstrabo; & hoc in *tertio & ultimo ilbro*, ubi de SYNTAXI tractatum instituemus. Nec omittetur post haec Lexicon Melitense jam a nobis inceptum, ubi dictiones omnes ex Melitensium & Gaulitanorum ore expiscatas ad Alphabeticum ordinem reducemus, enucleando proprias & figuraratas significationes: ita ut elucidatis quadruplici labore, D.O.M. dante, praeceptis, observationibus, & omnibus Melitensis linguae fundamentis, alias ea mediante, ipsammet, quod est omnium gentium, excolere valeamus. Scindamus ergo velum hocce adhuc a nemine scissum, ut dispersis tenebris, linguam

hanc veterem Phoenico Punicoque ſplendore coruſcantem, atque ceteris orientalibus dialectis venuſtiorem, nudam ejus naturam, phraſes, elegantias ac veneres, quas ipſa in ſuis latebris ignobiliter, ſed ſimpliciter adſervat, clara luce obſervemus. Atque ne tempus in praefando teratur, alia permulta, quae de eadem lingua diſſeri poſſunt, omittamus; haec enim alibi exponi poterunt.

IMPRIMATUR

Si videbitur Rm̃o Patri Sac. Palat. Apost. Magist.

F. X. Passari Archiep. Lariss. Vicesg.

APPROBATIONES

JUssu Rm̃i Patris Sacri Palatii Apostolici Magistri quanto licuit studio expendi opus, cui titulus Grammatica Melitensis *ab eruditissimo viro Michaele Antonio Vassallo Melitensi Orientalium Linguarum Magistro elucubratum, cumque in eo nihil prorsus deprehenderim quod rectæ orthodoxæque Fidei, ac bonis moribus adversetur; imo potius complura passim offenderim valde commoda atque utilia ad Melitensem sermonem illustrandum, nec non Orientalium linguarum excolentibus*

gratissima : idcirco publica luce dignum existimo.

Romae in Carmelo S. Grisogoni de Urbe
14. Septembris 1790.

Fr. Vincentius Ellùl Carmelita Sac. Theologiae Mag. ac Doctor.

Quod de antiquissima Melitensi Lingua longo jam tempore maxime erat exoptatum, ut ejus natura, origo, antiquitates, analogia, characteres cum ceteris vetustioribus Orientalium Linguis, firmissimis decernerentur argumentis; expletum tandem nunc est ab erudit. Viro Michaeli Antonio Vassallo Melitensi Orientalium Linguarum Magistro, egregio suo Opere inscripto, GRAMMATICA MELITENSIS improbo labore, summoque studio confecto. In eo enim variis, elegantissimisque exemplis ex primaevis Orientalibus Linguis laudabiliter excerptis origines, antiquitates, affinitates, ceterisque hujus Linguae characteres cum antiquioribus clarissime illustrantur, ac firmissime constituuntur... Prae-

cepta quoque, ac principia non arbitrio, aut voluptate more Paedagogorum tradita, sed ex ipsius Linguae natura, & usu sunt deprompta, expiscata, ac mira methodo concinnata, atque exposita. Vitia autem fere omnia per inscitiam in illam subingressa acute sunt detecta, ac felici modo explanata, atque correcta. Quibus vero principiis sic clare, ac firmiter institutis viam quamdam, eamque brevem, & quasi compendiariam, arduo sane conatu, felicissimoque successu ad perfectam hujus Linguae cognitionem maxima omnium voluptate Erudit. Auctor omnino reseravit; per quem Melitensis Lingua hisce principiis, atque exemplis instituta pristinum suum decus, atque splendorem inter antiquiores Orientalium Linguas recuperasse, quis non videt? Quod Opus quum jussu Rmi P. Sacri Palatii Apostolici Magistri diligenter evolvissem, atque perlegissem, nihilque in eo, quod sanctissima Religionis Dogmata, vel bonos mores laedere, offendissem, ut in publicam lucem quam citius prodeat, dignissimum censeo. Dabam Romae XIII. Kalend. Octobris CIↃIↃCCLXXXX.

Antonius Simonius Assemanus in Romano Sapientiae Archigymnasio, in Ur-

bano Sacrae Congregationis de Propaganda Fide Collegio, & in Apostolica Bib liotheca Vaticana Linguarum Arabicae, & Chaldaico-Syriacae Professor publicus.

IMPRIMATUR

Fr. Thomas Maria Mamachius Ord. Praed.
Sac. Palatii Apost. Magister.

ISAGOGE

Ad inſtituendam Orthographiam Melitenſem

1. Inguae Melitenſis rudimenta traditurus, neceſſe eſt ab Elementis incipiam. Elementa autem linguarum ſunt ſoni inter ſe diſtincti, quibus ſermonis dictiones efformantur: ſed ſoni cyfris ſeu litteris deſcribuntur. In condenda igitur ſtabiliendaque ſermonis noſtri Orthographia, oportet primum examinemus omnes Melitenſium & Gaulitanorum proprios ac naturales ſonos, ut inde iis cyfras aſſignemus.

2. Sonorum autem hodiernorum numerus apud Melitae & Gauli gentes ad tri-

ginta tres & ultra ascendit: litterae ergo seu cyfrae sonos nostros describentes totidem necessariae erunt; secus male scribemus. Nam scribendi artis officium quid sit aliud? nisi dicta, animique nostri sensa *custodire, eaque veluti depositum reddere legentibus*. Igitur, ne deficiens Melitensis, quam instituemus, scriptura sit aut mutila, curare debemus, ut *quidque quomodo sonat scribatur*; quemadmodum merito monet Quintil. instit. orat. l. 1. c. 7. videlicet = quisque sonus ab alio distinctus in ore, distinctè scriptis consignetur = Haec quum diligenter accurateque peracta fuerint, tunc clara, brevis, facilis, atque perfecta dici poterit Orthographia.

3. Ut igitur veteris nostrae Orthographiae perditioni, & hodiernae Melitensis scripturae confusioni (*) remedium, quod

(*) Antequam ad sonos examinandos & ad litteras assignandas veniam, operae pretium esse existimo breviter adnotare, quod nos postquam proprios scribendi characteres perdidimus, quum in tota Melita & Gaulo apud Viros doctos & potissimum apud Praesbiteros latinorum idioma ubique invaluisset, nec non aliquantum nonnullae Europaeorum linguae commercii gratia, uti linguae Italorum, Gallorum, Hispanorum &c. hae

valde necessarium praebeamus, oportet novum Alphabetum triginta trium cyfrarum, quarum unicuique sonus assignabitur, excogitemus. Sed novum instituere, licet possibile sit, iis tamen qui latinae, italae, aliaeve ex Europaeis linguae vacare cupiunt, & vacant, damni potius quam utilitatis erit. Quid ergo agendum? Adoptetur latinus, quem adhuc usus quasi adoptavit, character, saltem in illis sonis, quos cum Latinis Italisque communes ha-

---

de caussa in scribenda Melitensi lingua nostris hisce temporibus charactere simpliciter latino usi sunt Melitenses, sed male & inordinate, uti ipsimet quotidie profitentur; quia ad Melitensem sermonem, qui est omnino orientalis, describendum, minime sufficiunt cyfrae latinae. Quae antiqui characteris perditio, & latini introductio nonnullis e nostris ansam praebuere scribendi unusquisque privata ratione; unde tanta est orta in nostra Orthographia confusio, ut nemo aliorum scripta vernaculo idiomate exarata per se legere aut interpretare valeret: quo evenit quotidie, ut mortuo auctore, secum omnes ejus lucubrationes pereant. Scio equidem id non scribentium negligentiae imputandum, sed temporum injuriis, quibus ad nos non pervenerunt majorum nostrorum veteres Orthographiae.

Hae vero pro temporibus variae apud nos fuerunt. Nam ex ruderibus in Melita alibique compertis, & ex illis quae quotidie passim effo-

bemus (multi enim dantur soni diversae genti & nationi communes) : sed hoc fit varia ratione ; nam in illis sonis, quibus Latini carent, oportet ut substituentur aliae cyfrae, partim ex antiquis nostris monumentis productae, partim excogitatae, & utrasque quoad figuram & architecturam latinis litteris concordes congruentesque reddemus. Id autem fieri potest alia & diversa, ut modo diximus, ratione ; quia illae latinorum litterae, quae vel nullum ex nostris sonis, vel saepe varium pos-

---

diuntur, tria fuisse constat hujus veteris linguae Alphabeta, Phoenicum nempe, Poenum, & Kuficum a Phoenicibus, Poenis seu Carthaginensibus, & ab Arabibus ibi relicta, quibus illae gentes dum Melitae, aliorumque objacentium locorum dominium tenuerant, usi fuere. Non me latet alios characteres, uti Latinos, Graecos etc. quos alia monumenta ibidem quoque reperta indicant, in Melita et Gaulo fuisse ; de quibus tamen verba minime facio, quum his nunquam idioma Melitense majores nostros scripsisse, nec uti potuisse certum sit.

At his characteribus scilicet Phoeniciis, Punicis, et Kuficis uti modo nequimus multis de caussis, et prae ceteris sat est dicere apud hodiernos Melitenses sonorum numerum longe majorem esse, quam apud veteres : qua de re ad hujusmodi scripturam denuo producendam cogitare vanum est.

ſident, in hac nova Orthographia omittentur; ut C G, & Q X.

Praeterea nulla littera ſeu cyfra apud nos duplicem ſonum habere poteſt, ſed ſimplex ſonus ſimplici cyfra, duplex duplici, triplicique triplex . . . . deſcribendus erit: uno verbo haec Orthographia ab aliis variat, & ut optima fiat, oportet, ut cum lingua quam deſcribit, uniformetur.

4. Cyfrae addendae & ſubſtituendae ſunt hae decem F Ч Ջ Ø Ƭ Ǝ Ո Փ Щ З vid. num. 12. & lib. 1. cap. 1. ubi cuique litterae valor aſſignabitur. Hiſce decem in omnibus, quae hic, in Lexico, aut in alio opere, quod proprio ſermone ſcribam, utor; eaſque publicae commoditati exhibeo. Unde qui Melitenſe idioma clare & abſque haeſitationibus, erroribus atque aequivocis ſcribere in poſterum cupit, hac nova libere uti queat Orthographia.

Hactenus de ſcriptura inſtituenda in genere; nunc de ſonis cyfris deſcribendis, id eſt de litteris in ſpecie.

5. Quia ſoni alii ſunt conſoni, alii vocales; ideo litterae ſeu ſonorum cyfrae in conſonas & in vocales dividuntur. Soni autem conſoni ſolent formari per oris organa, quae ſunt Labia, Dentes, Lin-

gua, Palatus, & Guttur: idcirco consonas litteras dividimus in Labiales, Dentales, Linguales, Palatinas, & Gutturales.

Quoad primas scil. LABIALES parum in hoc loco interest verba facere: sat enim scire eas formari occlusis labiis varietate quadam adhibita, uti apud alias gentes, & esse B P F W M V.

DENTALES ac aliquantulum sibilantes sunt soni, quos describo per cyfras S Z Ш & З. Primus nempe S idem est ac S Latinorum, alter scilicet Z editur a spiritu subtili, sibilato, & denso per rimulam protruso, quem si vis bene accipere, audi muscam in aranei ore vagientem; & ab ea naturalem, & proprium litterae hujus Z sonum accipies; ut Zejt *oleum*, Znŷd *ignarium*.

6. Tertius ex dentalibus similis est sono, qui editur ex *sc* latinorum, quum sint ante *e* vel *i*. Unde ne multitudo litterarum, & saepe sonorum inconstantia pariant confusionem, loco litterarum *sc* cum *e* vel *i*, substitui cyfram hanc Ш antiquam, quam ex nostris veteribus Alphabetis produxi; & sic loco scribendi confuse Sciùscià *detecto capite* quod valde prolixum & confusum, clarius faciliusque scribo Шûшa, & hoc modo in-

hac ſcribenda dictione, quae quatuor tantum conſtat ſonis, quatuor utar litteris (2.); ſecus neceſſariae eſſent octo, ac proinde nova ſcribendi ratione prolixior, obſcurior, atque moleſtior eſſet haec duplicata ſive triplicata ſcriptura, uti adhuc quidam ex noſtris fecere. Quod de hoc ſono ac cyfra dicam, dic de ceteris.

7. Ultimus tandem dentalium ſonus, quem per cyfram hanc Ʒ deſcribo, habet quid ſimilis cum Z, ſed differt, quia formatur forti ictu in extremitate linguae cum ſtridore, & italice auditur in dictionibus Zampa, zampogna, zampillo, ſed fortius quaſi Tzs uno ſpiritu prolata; ut Ʒannŭr *cardus*, ʒakak *motacilla* avis nota, *quae habet caudam ſemper trementem, & incedit motu ſubſultanti*. LINGUALES apud nos ſunt quinque, nempe T D L N R, qui illis italorum ſunt ſimiles, ideoque cyfras eaſdem adopto.

8. Pariter quinque ſunt PALATINI ſoni, qui in oris palatu creantur. His cyfras adſigno J K Ч Г Ꞁ. De J & K nil hic dicam; idem enim valent ac in vocibus Joannes, Kalendas,

Ч vero & Г ſunt C & G latinorum ante *e* & *i*, & gaudent ſono claro-

acuto: unde loco ſcribendi Ciaula *cornix*. cianſar *increpuit*, giàra *finitima*, ſeu, quod pejus, Caula, canſar, gâra, ſcribitur clarius ac facilius Ꮧaula, ꟼanſar, râra. Hanc T alteram e contra adſignavi contrario ſono ſcilicet obſcuro-obtuſo, qui editur ex *g* latino ante *a*, *o*, vel *u*, ſeu cum *h*; ut Tydi *haeduus*, Tzejjer *inſulae*.

9. Si quis ſcire vellet, qua de cauſſa pro his ſonis indicandis non utor cyfris C & G adhibendo italum characterem; debet is animadvertere quod C & G apud Italos poſſident unumquodque duos ſonos, ſcilicet claro-acutum, ut in dictionibus *Cicerone*, *gengiva*, & obſcuro-obtuſum, ut in verbis *calcolare*, *guardare*, praeter tertium in *gn*, ac quartum in *gl*, ut *aggiugnere*; *dargliene* &c.

Quae ſonorum inconſtantia, ut antea (3.) obſervavi in lingua Melitenſi, & in bene ordinata ac compoſita Orthographia, præſertim orientali uti noſtra, admitti nequit; ideoque alias cyfras adhibendas pro his C & G ſubſtitui, adeo ut per K & T indicentur ſoni obſcuro-obtuſi; ut Karmŭſa *ficus immatura*, Tendûs *taurus*, pro Carmŭſa, ghendûs; & per cyfras Ч & Г indicentur ſoni

contrarii, ſcil. claro-acuti; ut Чkejken *parvulus*, rlûd *pelles, coria*, pro ckejken vel cchejchen ſeu cichejchen, gilûd.

10. Tandem Melitenſes quinque proprie loquendo habent gutturales ſonos, in quibus deſcribendis novas quoque cyfras oportet ut adhibeamus; nam his ſonis latini italique carent omnino. Quare iis ſequentes cyfras adſigno nimirum Ȣ Ꝋ Ո Ɜ Ȼ, quibus accedit aſpiratum H; & omnes ſex in ſono aequivalent Arabicis ح خ ع غ ق & ڨ, ut Ȣallŷl *latro*, Ꝋanzĭr *porcus, ſus*, Ոajn *oculus*, Ɜant *vagina*, Ȼaddĭs *ſanctus*. Quos ſonos quis poteſt latinis ſimpliciter cyfris ſcribere, niſi ridiculo, & aequivoco modo? Sed de his clarius diffuſiuſque in lib. 1. c. 1.

11. Poſtquam de ſonis conſonis neceſſarias obſervationes præmiſimus, reſtat nunc nonnulla dicere de vocalibus. Soni vocales, qui nullo alio modo poſſunt formari, niſi ex oris apertura, cujus modificationibus variantur, in duas claſſes diſtinguuntur, nimirum in vocales *parvas* & *magnas*.

Vocales PARVAE ſeu *breves* (*) ſunt

(*) Vocalium parvitas et magnitudo non cyfrarum ſeu litterarum figuram reſpicit, ſed tem-

numero ſex A E Y I O U . MAGNAE ſeu *longae* ſeptem enumerantur, & a parvis diſtinguuntur accentu, praeter ultimam, & ſunt â ŷ ǐ ô ǔ û æ. Accentus non ſolum magnitudinem ſcil. prolationem & quantitatem longam in ſono indicat, ſed etiam qualitatem, an nempe clara ſit aut obſcura vocalis illo gravata: nam accentus *apertus* & ita (ˇ) ſuperpoſitus denotat longitudinem & claritatem, ita ut vocalis eo ſignata conſervet proprium & naturalem ſonum; accentus vero *clauſus* (ˆ) cum longitudine obſcuritatem & ſoni mixturam innuit.

12. His principiis firmiter poſitis, veniamus tandem ad inſtaurandam novis litteris ac ſignis Melitenſem Orthographiam, ubi omnes litteras ordine diſponemus juxta

---

pus soni, an nempe breve celer ac fugax sit, seu longum, et quasi duplicis ſoni: unde vocalis parva, quae dicitur étiam *motio*, eo quod movendis consonis inservit, valet brevis, ut magna (seu Mater Lectionis juxta veteres) valet longa.

NOVUM MELITENSIS LINGUAE ALPHABETUM

ALPHABETUM

ORDO	NOMEN	POTESTAS FIGURA	M.	MI. &
1	Alof	*a obscur. & long.*	Â	â *ut*
	vel	*a clar. & breve*	A	a
2	Be	*b latinorum*	B	b
3	Te	*t latinorum*	T	t
4	Dal	*d latinorum*	D	d
5	Ee	*é lat. breve*	E	é
6	Fe	*f latinorum*	F	f
7	Gim	*g clar. latinor.*	Γ	г
8	Cim	*c clar. latinorum*	Ч	ч
9	He	*h aspiratum*	H	h

MELITENSE

EXEMPLA LITTER. QUIB. CORRESPONDENT ALPHABETA	CHAL. SYR.	HEBR.	ARAB.
Dâr *domus*	ܐܼ	אָ & אַ	أ
Mara *foemina*	ܰ	ַ	َ
Barka *benedictio*	ܒ	ב	ب
Tyfel *puer*	ܛ & ܬ	ט & ת	ط ث ت
Dlâm *tenebrae*	ܕ	ד	ظ ذ د
Fejn *ubi, quo*	ܶ *vel* ܷ	*rar.* ֵ *saepe* ֶ	ِ
Fomm *os oris*	ܦ	פ	ف
Γamra *pruna*			ج
Ɥavla *cornix*			چ
Hek *ita*	ܗ	ה	ه

ALPHABETUM

ORDO	NOMEN	POTESTAS	FIGURA M.	MI. &
10	Hha	*gut. & fort. asp.*	Ȣ	ȣ
11	Khot	*guttur. & raucum*	Ф	ф
12	Elif	*ie obscur. & lon.*	Ŷ	ŷ
	idem	*y breve*	Y	y
13	Gam	*gh g obtus. lat.*	Ꞁ	ꞁ
14	Gkho	*guttur. & raucis.*	Ɜ	ɜ
15	Aajn	*ex imo gutture*	Ո	ո
16	Ii	*i latin. longum*	Ǐ	ǐ
	idem	*i breve*	I	i
17	Jod	*j conson. latinor.*	J	j

MELITENSE

EXEMPLA LITTER. QUIB. CORRESPONDENT ALPHABETA	CHALD. SYR.	HEBR.	ARAB.
Ꝝabel *funis*	ܚ	ח	ح
Ꝋarûf *agnus*	ܟ *finale*	*ſæpe* ח	خ
Nŷzel *deſcendens*			
Nyzel *deſcendit*			
Ꞇamŷma *turtur*	ܓ	ג	گ *perſ.*
Bôʒa *tumultus*	ܓ *raro*	ע *rarius*	غ
Ꞃandi *habeo*	ܥ	ע	ع
Sabîꝛ *pulcher*	ܝ	י	ي
Tâni *dedit mihi*	[illegible]	[illegible]	َ *vel*
Jŷk jyri *ſi veniet*	[illegible]	[illegible]	ي يا

ALPHABETUM

ORDO	NOMEN	POTESTAS	FIGURA	M.	MIN. &
18	Kaf	*k*	*ch vel c obt.*	K	k
19	Qof		*epiglotticum acut.& gutturale*	Φ	Φ
20	Lam	*l*	*latinorum*	L	l
21	Mym	*m*	*latinorum*	M	m
22	Nun	*n*	*látinorum*	N	n
23	Olaf	*o*	*mixt,& lon.*	Ô	ô
	vel	*o*	*clar.&brev.*	O	o
24	Pi	*p*	*latinorum*	P	p
25	Re	*r*	*latinorum*	R	r

MELITENSE

EXEMPLA LITTER. QUIB. CORRESPONDENT	ALPHABETA CHALD. SYR.	HEBR.	ARAB.
Kybes *accensus est*	ܟ	כ	ك
Φalb *cor*	ܩ	ק	ق
Lvŷn *colores*	ܠ	ל	ل
MΦâta *acerbitas*	ܡ	מ	م
Nemŭsa *culex*	ܢ	נ	ن
Dôr *conversus est*	ܘ *penult.*	*quasi* אָ	أُ
Tobba *medici*	ܘ	ֻ	ُ
Чappas *foedavit*		ֹ	پ
Randa *laurus*	ܪ	ר	ر

ALPHABETUM

ORDO	NOMEN	POTESTAS FIGURA	M.	MIN.&
26	Sin	*ſ latinorum*	S	s
27	Scin	*ſce ſeu* ch *gall.*	щ	щ
28	Vau	*v mol. & conſon.*	V	v
		u (*clar. & long.*	Ǔ	ǔ
29	Vu	*u* (*ſimpl. & br.*	U	u
		u (*obſc. & long.*	Û	û
30	Vaf	*v lat. ſed durius*	W	w
31	Zajn	*z denſum*	Z	z
32	Tsod	*z duriſſimum*	З	з
33	Æen	*ae mixt. & mut.*	Æ	æ

MELITENSE

EXEMPLA LITTER. QUIB. CORRESPONDENT ALPHABETA	CHALD. SYR.	HEBR.	ARAB.
Salĭb *crux*	ܣ & ܨ	ס *et* שׂ	ص س
Шevфa *desideriũ*	ܫ	שׁ	ش
Verver *obvolvit*	ܘ	ו	و
Фŭm *surge*	ܘ̇	וּ	وُ
Duωωân *fumus*	ܶ	ֻ	ȣ *fin.*
Kûl *manduca*			
Lwent *dexter*			
Zúɪrâra *trochus*	ܙ	ז	ز
Ʒannŭr *carduus*	*quasi* ܙ	צ	ض
Nydæ *ros*	ܗ	ה *final.* *vel* א	ا & ة *seu* ǟ

GRAMMATICAE MELITENSIS

LIBER PRIMUS

DE ELEMENTIS

Lementa Linguae Melitenſis ſunt numero XXXIII, & totidem literis deſcribuntur; nimirum a b t d e f r ɥ h ȣ ɸ y ℸ ɜ ᴖ i j k ꝗ l m n o p r s щ v u w z ʒ æ.

CAPUT PRIMUM

De Litteris, earum ſonis, & uſu ordine alphabetico.

13. EX litteris omnibus modo adnotatis quaedam eundem habent ſonum, quem poſſident in latino ſermone; aliae eundem modo retinent, modo rejiciunt; &

& aliae nil sapiunt latini. De singulis alphabetico ordine disseramus.

A a, *vel* Alof Á â

Sonat absque accentu *a* latinum breve, simplex, & clarum, & tunc semper *a* parvum in sono & pura motio erit (11*); ut Marad *aegrotavit*. Accentu vero ita â gravatum sonum edit longum & mixtum ab *a* & *o*, potius tamen ad *a* quam ad *o* inclinantem veluti Camezs אָ Hebraeorum; ut Nâr *ignis*, târ *volavit*; & dicitur Alof, scil. vocalis magna sonis vocalium *a* & *o* mixta.

Be B b

In principio & in medio dictionum, dummodo nulla ex litteris T K Ф S Щ illico ei sequatur, idem valet ac B latinum; ut Bejt *tectum solare*. Sed ante T K Ф S & Щ, ac in fine dictionum sonat P; ut Btâla *dies vacationis*, apud hodiernos *dies festus*, bkejt *flevi*, bфajt *mansi*, lybsæ *vestimentum*, buщeuфa *cum desiderio*, bŷb *janua*. Quae verba leguntur & audiuntur btâla pkejt pфajt lypsæ puщeuфa

bŷþ, licet ſervandae radicis gratia hoc modo ſcil. cum P non ſcribantur.

Te T t

Valet T latinum; ut Tyleſ *perdidit*.

Dal D d

Idem eſt ac D latinorum: ſic Davl *lumen*. At in fine dictionis T profertur; ut Rŷd *voluit*, vŷd *vallis*, vlŷd *ſoboles*, *proles*. quae leguntur rŷt, vŷt, vlŷt.

Ee E e

Eſt E clarum ſimplex & ſemper breve, quia ſemper tanquam vocalis & pura motio conſideratur: ut Fenek *cuniculus*.

Fe F f

Reſpondet F latino; ut Fvŷd *jecur*.

Gim Γ r

Nova haec cyfra ſonum habet naturalem claro-acutum ſimilem arabico ج & italo

F

g cum *e* vel *i* : sic sequentes syllabae
ra re ry ri ro ru legendae sunt
già ge gy gi giò giù ; ut

Γamañ	*collegit*		Giàma
Γebla	*petra*		Gebla
Γŷb	*tulit*	pro	Gŷp
Γĭb	*fer*		Gĭp
Γobon	*caseum*		Giöbon
Γûr	*fames*		Giûr

Quem sonum possidet ubique littera haec r, etiamsi ei praecedat vel sequatur immediate aliqua consonans, quae ipsum Gim a vocali disjungit ; quod idem valet ac Gim *quiescere*, *non moveri* (22.) ; ut Nramañ *collectus est*, sfarrla *cydonium malum*, rlajka *stirps*, rzâri *mataxae*, rnŷn *vinea*, *ortus*, rlûd *pelles*, *coria*, nyrmæ *gramen*. Sed in fine sonat Ч, nempe ut C acutum italorum ; ut Zeur *par*, & legitur Zevч i. e. zeuic.

Çim Ч ч

Est *c* italorum ante *e* vel *i* habens scil. sonum claro-acutum, naturalem, & proprium : sic syllabas quae sequuntur

ча че чу чі чо чu pronunciantur cià ce cy ci ciò ciù ; ut Чallas *inquinavit* , чekken *minoravit* , чykчùn *parvulus* , mſyччĭn *quaeſiti* , чomb *plumbum* .

Eundem ſonum retinet etiamſi quieſcat (22) uti г ; ſic Чlamĭta *tegula* , чkejken *parvulus* , tyчlĭs *inquinamentum* .

He H h

Eſt ſonus aſpiratus aequivalens ܗ Chald. & Syr., ה Hebr., ﻫ Arab., ut Hena *conſolatio* , hek *vel* hekka *ſeu* hekda *ita* , *ſic* , bhĭmæ *beſtia* . In fine dictionum, quum ſit Pronomen Affixum , tunc legitur ȣ ; ſic Meшшûh *conducite eum* , ɷallûh *relinquite eum* , fĭh *in eo* , nalĭh *pro eo* , *ſuper eum* , *contra eum* &c. quae leguntur meшшûȣ , ɷallûȣ , fĭȣ , nalĭȣ .

Dixi *quum ſit Pronomen Affixum* ; nam ſi aliud H erit, nempe radicale, tunc etiamſi in fine ſit, nihilominus proprium ſonum ſimpliciter aſpiratum retinebit ; ut Гŷh *gloria* , *honor* , ykreh *deformis* , tbelleh *inſanivit* . Rectam hanc pronunciationem rigoroſe observant optimi noſtrae linguae pronunciatores: nec ſunt imitandi, qui H

finale & radicale non Affixum veluti ꞩ efferunt.

ꞩha ꞩ ꞩ

Novae hujus litterae ſonus editur ex profundiſſima gutturis aſpiratione, & vehementi pectoris ſpiritu, atque idem eſt ac ܚ Chald. & Syr., ח Hebr., ح Arab., ut ꞩaj *vivus*, ꞩymmes *cicer*, ꞩût *piſcis*.

Khot Ꙩ ꙩ

Hoc elementum eſt raucum & gutturale, quia formatur in ſummitate gutturis cum raucedine magna aliquantulum aſpirata, eſtque ſimile Arab. خ, & ܟ Syr. finali; ut Ꙩafîf *levis*, ꙩydlæ *torpor*, mꙩammer *ſpurcatus*, moꙩbi *abditus*.

Y y, *vel* Elif Ŷ ŷ

Sonus iſte a Melitenſibus tantum naturaliter & proprie effertur; nam alio ore difficulter ab *i*, quod differt ab *y*, diſtinguitur: eſt enim ſonus gravis & medius inter *e* & *i*; ut Bydel *mutavit*, fytel *tepidus factus eſt*, kyteb *ſcripſit*, non bedel, fetel, ke-

teb; nec, quod pejus, bidel, fitel, kiteb &c,

Haec littera si accentum possideat, longa tunc ac vocalis magna erit, & dicitur Elif, scil. Y ex *e* & *i* composita & mixta; eo quod semper, quamvis longa, eodem sono gravi & medio seu mixto gaudeat; ut Blŷd *urbes*, *civitates*, kŷl *manducavit*, klŷb *canes*, nŷkel *manduco*.

Gam Ꞁ ꞁ

Gam noncupamus, ut indicemus quod litteræ hujus sonus ab illo litterae Gim Γ discrepat: haec enim valet *g* latinorum ante vocalem *a* vel *o* aut *u*, seu *gh* cum *e* vel *i*; & aequivalet quoque ܓ Chaldaeorum seu Syrorum, quia obscure & obtuse pronunciatur: ita syllabae Ꞁa ꞁe ꞁy ꞁi ꞁo ꞁu legendae sunt ga ghe ghy ghi gò gù; ut Ꞁamŷma *turtur*, ꞁemꞁûm *querens*, mꞁermed *nigricans*, *subniger*, nyꞁꞁŷzæ *stimulus*. Quem sonum retinet quoque etsi quiescat; ut Ꞁrŷzem *fauces*, ꞁzira *insula*.

Gkho Ȝ ȝ

Sonum habet inter gutturales rauciorem crassioremque, qui formatur in medio gut-

turis, & valet ع Arab., ut ʒant *vagina*, ʒylt *error*, baʒal *mulus*, jzŷʒel *allicit*. In fine dictionis pronunciatur Ѡ, ut fŷraʒ *vacuus*, & legitur fŷraѡ.

Aajn Ո ռ

Hujus litterae sonus fit rasione quadam in medio gutturis, sed difficulter, nisi a natura & viva voce acquiritur, & est aequivalens ע Chal. Syr., ע Hebr. ع Arab. & Persico, & cuique Aajn orientali: sic scribis Ոajn *oculus*, *fons*, ռyrf *sapientia*, *scientia*, ռâref *sapiens*, *sciens*, ռĭn *adjuva*, mռallem *magister*, tռâm *frumentum*

In fine dictionum Ո vel silet, & erit reticentiae nota, quae est haec ռ̄ signatum; ut Bazaռ̄ *timuit*, sataռ̄ *potuit*: vel tanquam Ȣ effertur; ut Foɸɸŷռ *boletus*, dollŷռ *cucumis*, quae pronunciantur foɸɸŷȣ, dollŷȣ.

Ii I, seu I i

Sine accentu valet *i* latinum, estque vocalis parva seu pura motio brevis ubique & clara; ut Vyri *ostensio*, *demonstratio*,

Li *qui*, *quae*. *quod*. Quando autem accentu ita ĭ semper picto, quem *apertum* (11) noncupavimus, gravatur, tunc magna ac longa erit nec non clara in sono aperta & simplex remanebit; ut Bĭr *puteus*, rejjĭn *venientes*, amĭr *asini*, ĭlu *jamdudum*, zĭr *urceus aquarius fictilis*.

Jod J j

Valet j latinum, ut in Junius, jecur; sic Jûm *dies*, jŷk *si*, jŷn *ego*, jyqxad negat.

Kaf K k

Aequivalet k, ut kalendas, ou C ante *a o u* vel *ch* cum *e* & *i*; ut Katŭsa *aquaeductus*, *tubus* proprie *fictilis*; kem *quantum*, kŷl *manducavit*, kûlu *manducate* (8).

Qof Ꝗ ꝗ

Formant elementum hoc ἐπιγλωττὶς & guttur ad instar cornicis vocis, ac proinde sonus cyfra hac ꝗ descriptus, est profundior, asperior, acutior sono litterae k, & similis ص Chal. Syr. ק Hebr., & ق

Arab., nec inter palatinos ſonos eſt enumerandus, licet plerique e grammaticis linguarum orientalium ſaepe inter palatinos enumeraverint; hic enim acutus ſonus epiglotticus & gutturalis eſt, & nil habet palatini; ut ꝗabĭl *progenies*, ꝗamar *luna*, ꝗama *triticum*, ꝗjÿs *menſura*, ꝗolla *urceus grandis aquarius*, ſeu *amphorae fictilis ſpecies*, ꝗŭm *ſurge*.

Lam Mym Nun, L l M m N n

Eadem ſunt ac L M N lat., ut Le *non*, mevt *mors*, nŷdi *humidus*.

O o, *vel* Olaf Ô ô

Abſque accentu eſt *o* latinum, ſed breve, & ex parvis vocalibus (11); ut Toꝗol *gravitas*, oodor *virides*, aomor *rubei*. Cum accentu vero clauſo ſic ô ſemper poſito, ſonum edit mixtum ab *o* & *a* inclinantem potius ad *o*, & hac de cauſſa Olaf & vocalis magna tunc dicitur; ut ꝗôm *ſurrexit*; mausmôr *clavus*, baôr *piper*.

Pi Re Sin, P p R r S s

Eadem quoque sunt ac P R S lat. ut jpespes *pipit*, ritæ *cuticula*, sema *coelum*.

Scin ɯ ɯ

Valet *sc* ante *e* vel *i*, seu *ch* gallorum aut ש Chald. שׁ Hebr. ش Arab.; ut ɯaban *satiatus est*, ɯebnet *satiata est*, ɯitân *satan*, *diabolus*, ɯhyrt *clamavi*, & *ploravi* (6).

Vau V v

Littera haec est consonans, quae licet sono litterae *u* gaudere videatur, tamen *u* pro *v* in nostra dialectu adhiberi nequit; ut Varda *rosa*, verфa *folium*, vyzэa *stellio*, bdŷvæ *agricolae*, non autem uarda &c.

Uu U u, vel U ŭ, aut U û

Si accentum non habet, breve & parvum erit; ut Sukrâna *lolium*. Si habet, tunc longum sonum edit, sed varium, & ideo *u* accentu tam aperto quam clauso signari potest: nam pro sono longo & pu-

ro indicando adhibet apertum; ut Fŭç *supra*, zŭl *abi*, & pro longo, ſed obſcuro utitur accentu clauſo, & erit tunc ſonus mixtus ab *e* & *u*, ad *u* potius inclinans; ut Bûl *minge*, nûm *nata*, rûa *ſpiritus*.

Vaf W w

Conſonans haec habet vim ſoni latini; ut in Venio, avunculus, vivus; ſic Wenwen *vibravit*, Wâwu *infans*: ſed in fine tanquam F pronunciatur.

Zajn Z z

Sibilatum eſt & denſiſſimum, ut Zaran *ſeminavit*, zebbûr *olivetum*, zejt *oleum*. Sed ante ç, t, & in fine dictionis ſonat S; ut Zçŭç *utres*, hmyzt *alligavi*, oobz *panis*; quae leguntur Sçŭç, hmyſt, oobs.

Tsod 3 ʒ

Noncupamus Tsod, quia forte eſt in ſono, & aſperum; ac muſtum differt a Z; ut ʒokk *truncus*, ʒkŭk *trunci*. Sed de hoc, & de antecedenti z clarius diſſeruimus p. 64. n. 5.

Ae Æ æ

Est quid medium inter *a* & *e* ut Saegol Hebr. אֶ, & obscurum ac aliquantisper mutum. Littera haec apud nos nequit inveniri, nisi in fine dictionum, & maxime nominum foemininorum; ut Meræ *speculum*, nyuqfæ *siccitas*, nsevvæ *aequalitas*, bydjæ *agricultura*. nysæ *foeminae*. Sed aequivalet aliquando ا & saepe ة Arab., aut ה, raro ס vel ו Chal. Syr., quum sint in fine.

CAPUT SECUNDUM

De quarumdam litterarum affinium Differentia.

UT nonnullarum litterarum affinium in sono melius distinguatur *Differentia*, producamus sequentia.

EXEMPLA.

14. ȣ differt a ɷ

ȣajt	*paries*	ɷajt	*filum*
ȣall	*solvit*	ɷall	*acetum*
ȣadd	*dies dominicus*	ɷadd	*sulcus*
ȣabbel	*gravidavit*	ɷabbel	*confudit*
ȣazen	*malitia*	ɷazen	*reposuit, condidit* frumentum, oleum &c.
Taȣti	*sub me*	Taɷti	*culpa* seu *caussa es.*
Maȣrŭt	*aratus*	Maɷrŭt	*fructibus* aut *foliis dolatus*
ȣjŷna	*recreavit nos*	ɷjŷna	*astutia*

15. Ո a Յ

Ոâli	*altus*	Յâli	*quod caro venditur*
Ոâr	*vituperium*	Յâr	*invidit*
Ոաշպա	*coenam dedit*	Յաշպա	*reddidit animum linquentem, fecit, ut quis deficiat animo*
Ոammar	*habitavit*	Յammar	*in manipulos redegit*
Ոazel	*ſelegit, diviſit*	Յazel	*nevit*
Ոօպպ	*nidus*	Յօպպ	*odium internum, malignitas, malevolentia* ſeu *perverſa voluntas in alium.*

16. K a Փ

Karba	*ſuſpirium prodiens ab interno doloris ergo ſeu laſsitudinis,*	Փarba	*appropinquatio*
Ոakar	*faex, amurca olei.*	Ոaփar	*ulceravit*

Joktor *crescit*	Joɋtor *distillat*
Kŷs *calyx , cyathus*	ɸŷs *metitus est* .

Haec vox Kŷs *inter obsoletas hodie evasit* , *&* *invenitur tantum in quodam vulgari adagio nempe* = Sɋŷni kŷs yl mrâr : *fecit me bibere calycem amaritudinum* .

17. Â ab Ô

Dâr *domus*	Dôr *conversus est*
Tâɋ *institit* in laborem mente & animo	Tôɋ *praebuit substantiam* cibus , potus &c.
Fâr *mus*	Fôr *emisit* aquam, jus olla
Ʒâr *invidit*	Ʒôr *specus*
Ȣmâr *rubeus evasit*	Ȣmôr *asinus* .

18. Ŷ ab Ǐ

Bŷn *vendidit*	Bǐn *vende*
Dŷɋ *gustavit*	Dǐɋ *angustia*
Fŷɋu *sanati sunt*	Fǐɋu *sanamini*
Γmŷn *hebdomadae*	Γmǐni *colligere meum*
Ktŷb *liber*	Ktǐb *scriptura* , *scribere*

Rŷ*ꝛ foetuit* Rĭ*ꝛ ventus*
Snŷn *dentes* Snĭn *anni*

Sic pariter ŭ cum accentu aperto ab û clauso differt, licet raro; ut Dnŭb *peccatum*, & Dnûb *caudae*.
Quas differentias nisi observaverimus, in innumerabiles labimur errores.

CAPUT TERTIUM

De mutatione sonorum, & caussa mutationis eorumdem.

19. DIximus in variis locis Capitis I., quod litterae B D Γ Ʒ Ո & Z in fine dictionum sonos proprios amittunt, & pronunciantur ac si essent P T Ч Ѻ Ꝛ & S: quod fit, ut radicales (35.) litterae conserventur, cognoscanturque significationes, atque easdem dictiones clare ac facile in Lexicis absque ullo errore aut confusione ordinare, & ordinatas invenire possimus. Eadem ratio facit ad B ante t k ɸ s щ, & ad ո in fine quando silebit scripta hoc modo ñ.

Ob hanc ſonorum, & non litterarum mutationem qui ſcribit facile in errores incidere poterit, litteram nempe pro littera accipiendo: qua de re quoddam generale principium ſtatuatur oportet, cujus ope errores penitus vitari in ſcribendo poſſint; eritque ſequens

CANON GENERALIS

Conſulendus in dubiis

20. =SI dubium tibi erit, an ſcribenda ſint in fine dictionis B D Γ Ʒ Ո Z, aut P T Ҷ Ф Ȣ S; ſtatim finali, de qua dubitas, adde quamdam vocalem vel ſyllabam (quod fit inflexione aut affixione), tumque mutata dictio ob additionem dabit tibi & clare oſtendet veram radicalem litteram=.

21. Quam regulam certam ac firmiſſimam exemplis explanamus ac reddamus clariorem. Vis ex. c. ſcire quales ſint finales litterae radicales dictionum Bŷb *janua*, zŷd *auxit*, tŷr *ſolemnitas nuptialis*, ſebaʒ *tinxit colore*, rmĭn *colligere*, ɸobz *panis* &c. junge unicuique dictioni vocalem aut ſylla-

bam affixione vel inflexione, & habebis v.g. Bŷbi *janua mea*, zŷdu *auxerunt*, tyrŷn *solemnitates nuptiales*, sebaʒni *tinxit me colore*, rmîni *colligere meum*, ɷpbzna *panis noster*; & non bŷpi, zŷtu, tyqŷn, sebaɷni, rmîsi, ɷobsna &c. Igitur per hunc canonem veluti per axioma abditae litterae radicales ac genuinae detegantur. Unde clare fit manifestum dictarum vocum, ceterarumque similium finales litteras esse procul dubio B D Γ Ʒ Ω Z, & non alias, quamvis in ore soni litterarum P T Ч Ɐ Ꙗ S audiantur. Hunc ergo canonem in dubiis consule.

CAPUT QUARTUM.

De Vocalibus.

22. IN duas species divisimus vocales (11), in parvas scil. & magnas, quibus quaeque consonans legi potest ac moveri, & absque iis non potest, licet ipsae vocales per se valeant: idcirco consonans, cui immediate sequitur vocalis dicitur MOTA, cui non, QUIESCENS.

23. Vocales autem parvae seu *simplices* litterarum *motiones*, quum nulla in iis adsit soni productio, nec mixtura, nisi naturalis, quando habebitur, ut in y, nullo proinde signo seu accentu gravandae; ideoque omnes ita simpliciter a e y i o u describuntur.

24. Hic lectorem monitum volumus quod vocalis Y magis discrepat ab I in sono, uti in cyfra: est enim sonus medius inter *e* & *i*, sed ab utroque distinctus & gravis, ita ut neutra cyfra describi possit; ut Bydæ *coepit*; dyneb *peccavit*; syder *pectus*: quae dictiones male scribuntur bidæ, dineb, sider, & pessime bedæ, deneb, seder; & similia innumera.

25. Iisdem simplicium motionum seu vocalium parvarum figuris utimur quoque in denotandis ac describendis, vocalibus magnis (quae a majoribus nostris Matres Lectionis vocabantur); sed cum accentu aperto vel clauso, praeter *a*. Vocales igitur Magnae seu *matres lectionis* sunt numero septem â ŷ î ô ŭ û æ: *u* enim pro soni varietate, vario accentu gravatur. Quae accentum apertum (ˆ) habeant, simplices & clare pronunciantur, & tunc accentus super eas ita ˆ positus indicat tantum longitudinem soni seu protractionem,

ac ſi eſſent duae vocales; ut Smin *opimus pinguis*, sùf *lana*: quae vero poſſident clauſum (a) praeter protractionem magnarum vocalium ſemper propriam, mixtae efferuntur, eo quod ſonus earum eſt quaſi ſonus duarum vocalium, qui in unum mixtum & longum per craſim contrahitur.

26. Contractio autem fit hoc modo

â	mixtum ab	*a* & *o*	quae craſantur in	â
ŷ		*i* & *e*		ŷ
ô		*o* & *ä*		ô
û		*e* & *u*		û

Sic târ *volavit*. kŷn *fuit*, dôr *converſus eſt*, kûl *manduca*, pro ţaor, kien, doar, keul, & ſimilia.

27. Quum autem dubitetur in ſcribendo de qualitate vocalium magnarum, an nempe ſit â vel ô, & ſimiliter in fine a vel æ &c., tunc, ut abſque ulla hallucinatione ſecernantur, ab earum origine, nempe a linguis, unde ortus & natales habuerunt, petendae erunt ac deducendae. Quod obſervandum eſt in ſcribendis dictionibus, ne erremus. Nec intereſt quod apud veteres vocales magnae numero fuerint mi-

nores; nam de paucis ambigi poteſt, & nunquam de omnibus. Hac regula utendo quaeque vocalis magna de cujus eſſentia & qualitate ambigitur, ſcribenda videtur juxta dialectum orientalem, ex qua originem duxit, ſervata tamen utriuſque dialectus natura ac proprietate, & ſaepe mutatione: quod fit per thematum clavim, quam porrigit accurata mutationum cognitio. Sed haec maximi momenti difficultas, quam pauci & quidem pauci poſſunt ſuperare, mediante Lexico noſtro diſſolvetur.

28. Praeterea in ſcribendis contractis ậ & ô poteſt quiſque ad libitum & juxta dialectum nativam adhibere; ut zɜâzaɜ & zɜôzaɜ *juvenes*, daɸɸâɸ & daɸɸôɸ *ſonator*, excepto caſu differentiae (17). Sed omnis vocalis magna nunquam dividitur, nempe ex ea nequit auferri contractio, niſi, quod raro fieri licet, in ſola poeſi. Nec adhiberi poteſt ŷ pro ǐ, aut viceverſa (18.); male enim ſcribis mǐt *mortuus eſt*, rǐd *voluit*, aut sŷd *hero*, yrrŷd *volo*, ſed ſcribendum eſt mŷt, rŷd, sǐd, yrrǐd: aliter alia pro aliis accipi confuſe poſſunt, & peſſime legi.

CAPUT QUINTUM

De Mutatione Litterarum.

MUltifariam fieri poteſt litterarum mutatio.

29. Primo. L Articuli yl, quando nomen cui praefigitur incipit a littera ex ſequentibus novem T D Ч N R S Щ Z З, in eam ipſum L convertitur; ut

Yt-trĭq *via*		yl trĭq
yd-debba *equa*		yl debba
yч-чavla *cornix*		yl чavla
yn-nŷs *homines*		yl nŷs
yr-râs *caput*	pro	yl râs
ys-sajf *aeſtas*		yl sajf
yщ-щytvæ *hyems*		yl щytvæ
yz-zmŷn *tempus*		yl zmŷn
yз-зokk *truncus*		yl зokk &c.

30. Secundo. H pronominis conjuncti ſeu Affixi poſt ȣ, in idem mutatur; ut

Fetaȣȣa *aperuit eam*	pro	fetaȣha
Гeraȣȣom *vulneravit eos*		гeraȣhom &c.

Idem H affixum post Ո, mutat se, & Ո in Ȣ, & post Ф vel З, in Ф; ut

Mnaȣȣa *prohibuit eam*) mnanha
Гerraȣȣom *toleravit eos*) pro rerranhom
Nesaффom *turgefecit eos*) nesaфhom
Sebaффom *colore tinxit eos*) sebaзhom

31. Tertio, T vel D quando duplicantur, & ea sequitur immediate littera S, haec & duo T vel D in duo З migrantur; ut

Nnaззu *sternuere facimus*) nnattsu
Nфaззu *sanctificamus, celebramus*) pro nфaddsu
Nɿeззu *aggerimus, coacervamus*) nɿeddsu &c.

32. Quarto. T servile (116) aut characteristicum (148) quando praefigitur radicalibus D Ч S Ш Z З, tunc addito illi Y in eandem radicalem T mutatur; ut

Ydduŕ *converteris*) pro tduŕ
yччaфlaф *motus est*,) tчaфlaф

yssŭm *jejunabis*	pro	tsŭm
yщщoφφ *findis*		tщoφφ
yzzĭd *auges*,		tzĭd
yȝȝakkak *ad instar trunci factus est* senex, arbor.		tȝakkak

33. Quinto. N pariter servile quando praeibit radicalibus L M & R, tunc praefixo quoque y, in ipsas convertitur; ut

Yllyrrmu *fraenamus*	pro	nlyrrmu
ymmorru *imus*		nmorru
yrrĭd *volo*		nrĭd

Similiter N servile quando antecedit, N radicali vult Y praefixum; ut ynnyzzel *descendere faciam*. Sed quando N servile aut characteristicum antecedit B radicali, tunc in M mutatur; ut Mbûs *osculor*, mbynæ *aedificatus est* pro nbŭs, nbynæ.

34. Sexto tandem D radicale quando veniet immediate ante T servile tam in medio dictionis, quam in fine in T migrat; ut

Battejn *duo ova*	)		badtejn
Ꝑnatt *steti*		pro	ꝑnadt
Mratt *aegrotavi*	)		mradt &c.

Sic L radicale ante N servile in ipsum N saepe convertitur ut

Namynna *fecimus*	)		namylna
Usánna *pervenimus*		pro	usalna
Kynna *manducavimus*	)		kylna

De Radicalibus, Servilibus, & Characteristicis litteris clarior idea habebitur, quando de Verbo agetur, ideoque quae in hoc capite intelligi non possunt, ibi (112) intelligentur ac plana reddantur.

CAPUT SEXTUM

De Methodi adhibitae Rationibus.

I.

35. SOnus quarumdam litterarum aliquando ante nonnullas litteras aut in fine dictionis mutatur, & non cyfra, radicis servandae gratia: radicales enim litterae, mutari *ut plurimum* nequeunt (38).

II.

36. Quod si interdum mutentur, id asperitati emolliendae, scribendique facilitati imputandum.

III.

37. Sed vocales magnae mutationibus saepissime solent subjici.

IV.

38. Servandarum autem radicalium litterarum usus invaleat necesse est, ne radicales, & primariae voces expiscari nequire eveniat.

V.

39. Praeterea cave vocales magnas accentibus signare negligas; secus enim errabis: sic Jynqos *deest*, & cum accentu

ita jynqôs *metitur*, tajjar *volare fecit*, tajjâr *gossipium carminatum*, bys *solummodo*, bŷs *falco*, uyyref *stitit se ad januam* vel *fenestram*, uyŷref *durus*, nydæ *ros*, nŷdæ *publicavit*.

VI.

40. Sed in fine dictionis vocales quomodocunque sint nunquam signantur.

LIBRI PRIMI FINIS.

GRAMMATICAE MELITENSIS

LIBER SECUNDUS

DE DICTIONIBUS SEU DE ORATIONIS PARTIBUS

41. Ictiones quae veluti partes Orationem Melitensem conficiunt, sunt numero quatuor, scilicet Nomen, Pronomen, Verbum, & Particula: quare de singulis regulas instituentes in quatuor partes librum hunc partimur.

PARS PRIMA

DE NOMINE

42. NOmini accidunt septem, nimirum Qualitas, Species, Genus, Numerus, Formatio, Casus, & Declinatio.

CAPUT PRIMUM

De Qualitate Nominis

43. QUalitate Nomen distinguitur in SUBSTANTIVUM, quod vel Proprium; ut Adâm *Adam*, Mâlta *Melita*, Rŭma *Roma*, vel Appellativum; ut Bnŷdem *homo*, Knĭsjæ *ecclesia*; & in ADJECTIVUM, ut Nadĭf *mundus*, Sabĭȣ *pulcher*.

46. Deinde Appellativum poteſt eſſe vel DETERMINATUM; ut ɷobza *panis* unus, ɸamȣa *triticum* unum, dollŷna *cucumis* unus; vel INDETERMINATUM, ut ɷobz *panis*, ɸamȣ *triticum*, dollŷn *cucumis*.

45. Ita pariter Adjectivum diſtinguitur comparatione, ut Aɸal vel aɸɸal *ferocior*, ysbaȣ *pulcrior*, aɜnæ vel yɜnæ *ditior*.

46. Utrumque vero (ſubſtantivum & adjectivum) fieri poteſt DIMINUTIVUM; ut zuejmel *equulus*, klejjeb *catellus*, sbejjaȣ *pulchellus*.

CAPUT SECUNDUM

De Specie Nominis

47. NOmen in ſpecie conſideratum dividitur in PRIMITIVUM & DERIVATIVUM. Hoc ab alia dictione derivatur, illud a nulla, Hinc derivativum oriens a nomine NOMINALE, a verbo VERBALE vocatur.

48. Nomina Nominalia ſunt =

Poſſeſſivum, quod a quovis Subſtantivo provenit, ut Baȣri *nauta* a baȣar *mare*, uti italice marinajo, bydvi *agricultor* a bŷdjæ *agricultura* &c.

Patrium ſeu Gentile, ut Mâlti *Melitenſis*, a Mâlta *Melita*, Ɜavɥi *Gaulitanus* a Ɜavdeɥ *Gaulus*, Sɖalli *Siculus* a Sɖallïa *Sicilia*; Ωarbi *Arabs* a Ωarb *Arabia* &c.

Locale denotans locum rei, ut Myzblæ *fimetum* a zybel *fimus*, myɥtlæ *ſeminarium* plantarum a ɥytlæ *planta*, mωadda *cervical* a ωadd *gena*, quae dormiendo cervicali fulcitur &c.

49. Verbalia ſunt =

Nomina Agentis ſeu Actoris latinorum participiis activis ſaepe reſpondentia; ut Ωam-

mŷl *faciens* vel *factor* a ƞamel *fecit*, ȣôres *custos* a ȣâres *custodivit*, *aspexit*, Kyttŷb *scriptor*, *scriba* a Kyteb *scripsit*, Tyddŷb *mendax* a Tydeb *mentitus est* &c.

Nomina Patientis latinorum participiis passivis aequivalentia, ut Maƞmûl *factus*, mȣôres *custoditus*, myktûb *scriptus* &c. quae sunt pariter a ƞamel, ȣâres, kyteb.

Nomina Actionis; ut Ꝗari *lectura*, *legere* a Ꝗara *legit*, ftâr *prandium* a fatar *prandit*, tybdīl *mutatio* a byddel, quod a bȳdel *mutavit* &c.

Nomina Vicis. ut ꝗarja *lectio una* a ꝗara *legit*, ykla *manducatio una* a kŷl *manducavit*, ꝗavma *surrectio una* a ꝗôm *surrexit*, mavra *iter unum* a mâr *ivit* &c.

Nomina Loci in quo fit actio, ut maɸsel *locus lavandi* a ɸasel *lavit*, maɸzen *repositorium* a ɸazen *reposuit*, merꝗed *cubile* a raꝗad *dormivit* &c.

Nomina Instrumenti, quo fit actio; ut moftŷȣ *clavis* i. e. instrumentum aperiendi a fetaȣ *aperuit*, motva *instrumentum complicandi* a tyvæ *complicuit*, mkebbæ *instrumentum convolvendi filum* a kebbeb *glomeravit*, *convolvit* filum, maȣrŷt *aratrum* i. e. instrumentum arandi a ȣarat *aravit* &c.

CAPUT TERTIUM

De Genere Nominis

50. GEnera apud nos proprie loquendo duo sunt, MASCULINUM & FOEMININUM. Quoniam vero Nomina quaedam, & maxime adjectiva sub eadem terminatione duplex genus complectuntur; ideo COMMUNE per tertium accedit, illud nempe quod utrique generi inservit.

Genus autem in hac lingua ut cognoscatur praecipuae sequentes Regulae occurrunt observandae.

REGULA I.

51. = *Genus nosce a significatione* =
Unde marium nomina tum propria, tum quoque illis competentia sunt masculina; ac similiter foeminarum foeminina.

REGULA II.

52. = *Genus nosce a terminatione* =
Sic nomina desinentia in A vel Æ ac saepe in T sunt foeminina; ut bagra

vacca, renna *paradisus*, ɤnŷnæ *pietas* tyflæ *puella*, *virgo*, bynt *filia*, mevt *mors*. Excipe quae excluduntur a Regula I, cum Sema *coelum*, зana *divitiae*, ɤama *lutum*, зanæ *cantus rusticus*, *poesia naturalis*, aliisque nonnullis, quae sunt masculina.

REGULA III.

53. = *Genus nosce ab adjunctis* =

Si adjunctum nomini erit masculini generis, nomen pariter masculinum, si foeminini foemininum erit; ut yщ-щemщ telnet, u yl ɸamar зôb: *sol ortus est*, & *luna occidit*, ubi verbum telnet, quod est foemininum, indicat nomen щemщ esse generis foeminini, зôb e contra, quia est adjunctum masculini generis, indicat quod ɸamar masculinum sit: Sic yl mysŷr sabiɤ, u l' omm mdelllæ: *pater pulcher* est, & *mater delicata*.

REGULA IV.

54. Observa, quod plerumque ad foemininum genus spectant nomina Regionum, Provinciarum, Insularum, & Urbium. Dixi *plerumque*, quia in hisce no-

minum classibus non desunt communia, praesertim Insularum & Urbium.

Sunt quoque foeminina Rûħ *spiritus*, qalb *cor*, dâr *domus*, ɑbâr *novitas*, ɯemuɯ *sol*, ìd *manus*, râs *caput*, najn *oculus*, aliaque usu discenda.

CAPUT QUARTUM

De Numeris Nominum

55. NUmeri Nominum apud Melitenses tres sunt SINGULARIS, DUALIS, & PLURALIS; ut Byqqæ *pars*, byqtejn *duae partes*, byqqŷt *partes*, Zerna *semen unum*, zerntejn *duo semina*, zernŷt *semina*, najn *oculus*, najnejn *duo oculi*; enjûn *oculi*.

56. E tribus hisce numeris quaedam Nomina unum dumtaxat, alia duos, & pleraque omnes possident.

57. Unius numeri nempe singularis sunt:

Nomina peregrina metallorum; ut Ꮃomb *plumbum*, râm *aes* &c. dico peregrina, quia nostralia metallorum nomina habent Pluralem; ut

	(Deheb *aurum*		(Dhubŷt
Sing.	(Fyddæ *argentum*	Plur.	(fyded
	(Ꝁadĭd *ferrum*		(ꝁdejjed

Nomina elementorum ; ut Art *terra*, ajru *aer*, ylmæ *aqua*. Nâr vero *ignis* habet nyrŷn, & Art quando significat *terrenum* habet artijŷt.

Nomina liquidorum ; ut ꝁasel *mel*, nakar *faex*, ꝁalĭb *lac*, meraꝗ *jusculum*, lynkæ *atramentum*, naraꝗ *sudor* &c. Exceptis Mbĭd *vinum*, & zejt *oleum*, quorum pluralia sunt mbejjed, zjût.

Nomina Verbalia Actionis ; ut Ꝁyll *furtum*, ꝁylm *somnium*, nnâs *somnum*, bnĭt *missio* &c.

58. Duorum numerorum, nempe singularis & Dualis sunt sequentia

Id *manus*	Idejn *duae manus*
Ryrel) *pes*	ryrlejn) *duo pedes*
Sŷꝗ) *pes*	saꝗajn) *duo pedes*
Rkoppa *genu*	rkoptejn *duo genua*
Uydnæ *auris*	vydnejn *duae aures*
Uyrk *femur*	vyrkejn *duo femora*
Ꝋadd *gena*	ꝋaddejn *duae genae*

Sed quando Oadd significat aratri sulcum, aut signum illud momentaneum quod instar sulci in aqua relinquit navis, arundo, baculum &c. tunc habet pluralem odûd *sulci*.

59. Hic monemus nomina omnia plurali numero carentia loco ipsius dualem adhibere; ita dicimus erbañ idejn *quatuor manus*, qatlŭhom bidejhom: *interfecerunt eos manibus suis*. Ast sciendum omnia nomina, quae possident pluralem possidere quoque dualem, si non proprium, saltem improprium, uti modo videmus.

DE NUMERO DUALI

60. Dualis numerus duo tantum indicat, ut Singularis unum. Est autem duplex, Proprius qui desinit in ajn & ejn; ut Sebnajn *duo digiti*, sentejn *duo anni*, & Improprius, qui a plurali per vocem zevr formatur: sic Zevr kotba *duo libri*, zevr yshmæ *duae portiones*, quia proprie non habentur kytbejn, yshmejn.

61. Numerum Dualem Proprium solent habere Nomina:

1.° Rerum natura duplicium, ac proinde quamplurima membrorum corporis nomina; ut

Ȣâreb *cilium*	ȣvyrbejn *duo cilia*
Ƞajn *oculus*	ƞajnejn *duo oculi*
Kytf *humerus*	kytfejn *duo humeri*
Mynfes *naris*,	mnyfsejn *duo nares*
Mynkeb *cubitus*	mnykbejn *duo cubiti*

2.° Ætatum & Temporum; ut

Sŷƞa *hora*	ſaƞtejn *duae horae*
Jûm *dies*	jumejn *duo dies*
Lejl *nox*	lejltejn *duae noctes*
Γymƞa *hebdomada*	rymeƞtejn *duae hebd.*
Шahar *menſis*	ɰahrajn *vel* ejn *duo menſes*
Rebbŷƞa *ver*	rebbyƞtejn *duo vera*.

3.° Numerorum, Quantitatum, & Monetarum, ut

Mĭæ *centum*	mitejn *biſcentum*
Elf *mille*	elfejn *duo millia*
Zevr *par*	zevrejn *duo paria*
Ȣabba *granum*	ȣabtejn *duo grana*
Vɸĭa *uncia*	vɸitejn *duae unciae*
Rbĭƞi *quatuor aſſes*	rbƞajjejn *octo aſſes*,

Dicitur Rbĭƞi i. e. *quaternarius* quia quatuor conſtat partibus, uti tnejni *binarius*,

tlŷti *ternarius*, voces olim in usu, & uti possunt.

4.° Ponderum & Mensurarum; ut Ratal *libra* continens triginta uncias, ratlajn & ratlejn *duae librae*. Uyznæ *pondus* quinque librarum, vyzyntejn. Ꝗantâr *pondus* centum librarum seu rotolorum, ꝗantarajn, ejn, Kejla *mensura* keltejn *duae mensurae* Шyber *spithama* щybrejn *duae spithamae* Ꝗâma *ulna*, ὀργυιά, *mensura utriusque manus extensae*, Ꝗomtajn & ꝗamtejn *duae ulnae*. Ꝗoffa *corbis*, ꝗoftejn *duo corbes* &c.

5.° Rerum quarumdam victui potuique pertinentium; ut

Bajda *ovum*, battajn & battejn *duo ova*
Byttɪωa *melo*, byttiωtejn *duo melones*
Dollŷna *cucumis*, dollyntejn *duo cucumeres*
Гobna *casei forma*, гbyntejn *duae casei forma*
Ωobza *panis unus*, ωbyztejn *duo panes*
Ωazzæ *lens*, naztejn *duae lentes* &c.

6.° Tandem quamplurima nomina diversae speciei numerum dualem proprium habent, quae ob specierum diversitatem ad determinatam classem minime reduci pos-

sunt, sed ut plurimum solent esse foeminina sic

Berqa *fulgur*	berqtejn *duo fulgura*
Ferna *ramus*	ferntejn *duo rami*
Nmilæ *natura*	nmiltejn *duae naturae*
Besqa *sputus*	besqtejn *duo sputi*
Baqra *vacca*	baqartajn & baqartejn
Verqa *folium*	verqtejn *duo folia*

Balqa *fundus* seu *possessio sepimento vallata*, balqtajn & balqtejn &c.

Nomina quae carent duali proprio improprium ut diximus (59) adhibent.

DE NUMERO PLURALI

62. Difficile est quammaxime in tanta hujus Melitensis linguae pluralium varietate atque farragine regulas instituere. Enimvero ne Lectores nostri idiomatis arcana mecum investigantes absque ullo lumine quoad hunc articulum omnino relinquam, numerum Pluralem in REGULAREM & IRREGULAREM partiar. Regularem voco, qui fixam firmamque ac determinatam terminationem, atque formam habet, & qui vagam & incertam, Irregularem.

63. Pluralis Regularis dici potest quando in nominibus masculinis & communi-

bus desinit in IN ; ut ḳaddisîn *sancti*, kyfrîn *crudeles*, ḥajjîn *vivi*, mejtîn *mortui*, & in foemininis in YT ; ut bnŷt *filiae*, *virgines*, byḳḳŷt *partes*, rymmynŷt *melogranatae*, vardŷt *rosae* : si secus declinabitur, erit tunc Irregularis.

DE PLURALI IRREGULARI

64. Etiamsi Pluralis Irregularis omni ferme regula destitutus sit, eo quod in varias atque innumeras terminationes defluat; illum nihilominus ad quasdam determinatas classes reducere conabor. Nam Plurales omnes vel in vocalem, vel in consonam desinunt. Hinc habemus duos classium primarios ordines, primus terminans in vocalem, in consonantem alter. Praeterea vocales variae sunt, variaeque inde habentur terminationes. Postea praeter ultimam litteram queunt ante oculos haberi penultimae, & antepenultimae tam vocales sive parvae sive magnae, tam consonae motae aut quiescentes. Praeterquamquod consideranda quoque erit syllabarum quantitas. Qua ex varietate varii, & quidem inter se distincti emergunt Plurales quasi regulares, etsi Irregulares, quos ad

numerum XXII. classium redegi, quaeque perinde classes veluti paradigmata Pluralium Irregularium aliis Pluralibus sibi similibus quotquot in Melitensi sermone inveniuntur, poterunt inservire.

PRIMUS ORDO PLURALIUM IRREGULARIUM

65. Primi ordinis Plurales Irregulares sunt qui desinunt in A, Æ, & I.

Sequentes quatuor desinunt in A.

I.ª Classis est Dissyllaborum brevium quiescente media; ut Kotba *libri*, foqra *pauperes*, ʒonja *divites*, nomja *caeci*.

II.ª Est quoque Dissyllaborum, habentium tamen quiescentem in principio; & in medio â magnum; ut Nsâra *Christiani*, qrâba *consanguinei*.

III.ª Habet tres syllabas, quarum mediae est ŷ magnum post duas litteras similes; ut Dammŷma *collectores gossipii*, sajjŷda *piscatores*, savvŷma *jejunantes*, navvŷma *natatores*.

IV.ª Est tertiae similis, sed loco ŷ habet â vel ô juxta varietatem nostrarum diale-

ctorum ; ut Rabbâta & rabbôta *ſatellites*, ɴajjâta vel ɴajjôta *vociferatores*, tallâba vel tallôba *rogatores*, *mendici*, ʒaſsâda vel ʒaſsôda *meſſores*, ɸajjâta vel ɸajjôta *ſarcinatores*, Haec nomina pluralia IV.ª ſimilia ſunt voci ſingulari foemininae.

Sequentes tres deſinunt in Æ.

V.ª Conſtat quatuor litteris componentibus duas ſimplices ſyllabas; ut Nyſæ *foeminae*, *mulieres*, ɰydæ *muſcae bovinae*.

VI.ª Eadem eſt ac antecedens, ſed habet mediam quieſcentem ; ut Myrjæ *ſpecula*, ſyrdæ *humiditates nocturno-frigida*.

VII.ª Eſt ſimilis tertiae, & differt tantum in finali; ut kyttŷbæ *ſcribae*, *ſcriptores*, ɿyddŷbæ *mendaces*, ɰebbŷkæ *venatores reti*, *mittentes retia*, verrŷtæ *heredes*.

Sequentes duae claſſes deſinunt in I.

VIII.ª Pluralia nomina claſſis hujus quae ſunt diſſyllaba habent primam litteram quieſcentem & mediam ŷ magnum, ut Dvŷli *vites*, flŷvi *poledri*, rrŷvi *catelluli*, mlŷvi *mataxae*, klŷvi *renes*, ɰrŷvi *hiemes*, ɰvŷni *triremes*.

IX.ᵃ Similis antecedenti, sed loco ŷ adhibet â vel ô; ut Dfâri vel dfôri *comae plectiles*, rzâri vel rzôri *mataxae grandes*, ꝗrâti vel ꝗrôti *curiae*, ꝗsâri vel ꝗsôri *vasa plantarum*.

Observandum est quod Plurales tertiae, quartae, & septimae classis habent singularem foemininum sibi similem, & nomina pluralia ad illas classes spectantia desinentiam quoque regularem in ĬN possident uti regularia; ut Tyddybbĭn *mendaces*.

SECUNDUS ORDO PLURALIUM IRREGULARIUM.

66. Plurales Irregulares Secundi Ordinis terminant in consonantem cum penultima semper vocali sive magna sive parva, quae modo A, modo E, raro I, saepe Y & O, atque U erit.

Tres sequentes classes habent penultimam litteram A ex parvis.

X.ᵃ Nomina hujus classis sunt dissyllaba brevia per duo a parva; ut Baqar *bo-*

ves, ramar *prunae*, rarar *hydriae*, зa-mar *manipuli*, labar *acus*.

XI.ᵃ Habet primam quieſcentem & tertiam ŷ magnum; ut Bzŷzaɋ *veſicae*, dvŷlan *coſtae*, rvŷlaɋ *ſportae*, mzŷlax *ſcopae*, mtŷrax *culcitae*.

XII.ᵃ Eſt ſimilis antecedenti, ſed pro ŷ utitur â vel ô; ut Mnâzaɋ vel mnôzàɋ *ligones*, zзâzaз vel zзôzaз *juvenes* aetatis non bene maturae,

Sequentes quinque gaudent penultima E.

XIII.ᵃ Eſt diſſyllaborum brevium, quorum prima vocalis parva eſt y, raro a; ut Byleh *fatui*, ſyded *argenta*, кyreh *deformes*, naſes *cuſtodiae*, ſyкeк *vomeres*, *ferramenta linguae aratri*, ſyved *nigri*.

XIV.ᵃ Ut antecedens quieſcente prima conſona, ſed prima vocalis ſaepe a erit; ut Mſelel *acus praecraſsae*, mɷaded *cervicalia*.

XV.ᵃ Eſt pariter claſſis haec diſſyllaborum quieſcente prima, & habet tertiam ŷ magnum, ut Buŷкel *fiſcinae*, bzŷzel *mamillae*, dvŷfer *ungues*, kvŷkeb *ſtellae*, ɋvŷbel *obſtetrices*, ɋvŷleb *fiſcellae*, zvŷmel *equi*.

XVI.ª Antecedenti ſimilis, præter tertiam, quae poteſt eſſe â vel ô; ut Dvâmen vel dvômen *numiſmata*, mȣâret vel mȣôret *aratra*, mꙑâdef vel mꙑôdef *remi*, slâten vel slôten *domini abſoluti principes imperantes*, *reges*, ꙋjâten vel ꙋjôten *diaboli*.

XVII.ª Habet primam quieſcentem, & mediam duplicatam; ut Bhejjem *beſtiae*, bꙗejjeꙗ *partes*, ȣvejjer *res*, ꙩrejjef *fabulae*, ſȣajjeb *nubes*.

XVIII.ª Nomina pluralia hujus claſſis ſolent eſſe monoſyllaba, quorum prima quieſcit, & penultima erit ſemper ŷ magnum; ut Dvŷb *equae*, fnŷk *cuniculi*, jjŷm *dies*, klŷb *canes*, rrŷl *maſculi*, *viri*, rjŷȣ *venti*, sbŷȣ *pulcri*. At ſciendum eſt quod nomina deſinentia in ŷt cum T finali in plurali, haec ad hanc irregularium claſſem minime ſpectant, ſed ad regulares foemininas (63), ut dvŷt *vermes*, duvŷt *pharmaca*, bnŷt &c. Ad ambas tamen claſſes pertinere poſſunt ſi T finale erit ex ſe radicale; ut Blŷt *urbes*, *civitates* a belt *urbs*, *civitas*, mvŷt *mortes* a mevt *mors*.

XIX.ª Habet penultimam ĭ magnum; ut Ȣmĭr *aſini*. Quae defluunt in ĭ cum N finali ad regulares (63.), & nunquam ad

hanc classem pertinent; ut Mejtin *mortui*,

XX.ª Pluralia hujus classis sunt dissyllaba brevia vel per duo *o* parva; ut Bojod *albi*, toɸob *foramina*, torok *turcae*, toroɸ *viae*, ꝁomor *rubei*, ꝁosor *scrobes*, ɷodor *virides*, sodod *cubilia*, *lecti*, vel per *o* & *a* pariter parva, uti quidam pronunciant dicentes Bojad, torak, toɸab &c. Sed pronunciatio cum duobus *o* anteponenda videtur.

XXI.ª Est monosyllaborum habentium primam quiescentem, & penultimam ô magnum; ut Bjôr *putei*, Tvôl *longi*, ɸsôr *breves*, ꝁfôr, *foveae*, *scrobes*.

XXII.ª Similis antecedenti, sed loco ô possidet U magnum, quod vel ŭ clarum erit; ut Tjŭn *luta*, tjŭr *volatilia altilia*, rjŭs *capita*, sfŭf *ordines*, vel û obscurum; ut Djûn *debita*, njûn *oculi*, *fontes*, nuɥûɥ *nidi*, sjûf *enses*, *gladia*.

DE NOMINIBUS QUÆ HABENT PLURES PLURALIUM CLASSES.

67. Inveniuntur in hac lingua quaedam Nomina quae plures plurales seu plu-

ralium formas possident, scil. duos, tres, quatuor, vel amplius.

Quae possident duos plurales sunt; ut

Anma *caecus*, nomi & nomja *caeci*.
Târi *tener*, torja & torjĭn *teneri*.
Nyrvŷn *nudus*, nrŷven & nyrvynĭn *nudi* &c.
Sed Sodda *lectus* in plurali sodod; si vero faciet syded *lecti*, tunc a singulari syddæ orietur.

Habent quoque duos plurales ea nomina, quae in plurali possident vocem similem foemininae singulari; ut nyrjæ & nyrjĭn *nudi*, cum aliis innumeris quae habent tum regularem pluralem, tum irregularem tertiae quartae & septimae classis.

Quae possident tres plurales sunt; ut Berqŷt, berqât, & berqôt *fulgura* a sing. berqa *fulgur*. Bonja, boni, bnijĭn *divites* a bani *dives*. Verqŷt, verqât, & verqôt *folia* a verqa *folium*.

Alia quatuor, ut a sing. Fero & feroa *pullus* fiunt plur. frŷo, feroŷt, feroât, & feroôt *pulli*.

Alia quinque, ut Terax, trŷxi, terxât, terxŷt, & terxôt *fasciae* a sing. terxa *fascia*; sic a Ferna *ramus*, frŷn, frŷni, fer-

nŷt, fernât, & fernôt *rami*; a Meloa *racemus* sive *pars botryonis*, mlŷo, mlŷoi, meloât, meloŷt, meloôt *racemi*.

Alia tandem habent quamplures pluralium classes, quas hic determinare nequimus; ut Ꝙŷna *planities glabra ubi frumenta teruntur* ꝙvŷni, ꝙynân, ꝙynôn, ꝙynŷt, ꝙynât, ꝙynôt *planities* seu *areae* terendi frumenta: ita a Syrra *arbor*, syrar, sorar, srâri, srôri, syrrŷt, syrrât, syrrôt *arbores* &c.

68. Nomina quorum pluralia habent penultimam E, I, vel O raro plures pluralium classes possident.

Non raro tamen vocum pluralium variatio variationem in significatu parit, & vim significationis diversam ac quantitatem indicat v.g. a Ꝙasba *arundo* habebis ꝙasbŷt *quaedam arundines* seu *cannae* parva quantitate, ꝙsâbi *tibiae*; ut ꝙsâbi saꝙajk *tibiae pedum tuorum*, & ꝙsôb vel ꝙsôbi sunt pluralia exprimentia magnam arundinum quantitatem: sed haec modo clarius explanentur.

DE PLURALIUM VI, ET DIFFERENTIA

69. Vis ac quantitas ſignificationis pluralium provenit a qualitate ſingularium nominum, e quibus ipſa pluralia nomina originem trahunt. Hinc nomen plurale vel eſt Determinatum in ſignificatu, vel Indeterminatum. Primum venit a nominibus appellativis determinatis, & a nomine vicis, atque indicat rem determinatam a duobus ad decem, niſi eam numerale nomen ſecus determinet: Indeterminatum ſeu, ut melius dicam *plurificatum* (novum enim non eſt in linguis orientalibus nomina pluralia *plurificari*) rem in magna quantitate ac indeterminata indicat; uti videre eſt in ſequentibus exemplis.

70. Pluralis Determinatus a ſingulari determinato; ut Byttĭωât *melones nonnulli* a byttĭωa *melo unus*. Tajrŷt *volatilia nonnulla* a tajra *volatile unum*, Dyllynât *cucumeres quidam* a dyllŷna *cucumis unus*.

71. Pluralis Indeterminatus a ſing. indeterminato; ut Btŷtaω *melones multi* a bytĭω *melo*, Tjŭr *volatilia multa* a tajr *volatile*, Dlŷlan *cucumeres multi* a dyllŷn *cucumis*.

72. Notandum eſt tandem quod pro dialectulorum varietate, variant ſaepe pluralia: unde alii dicunt Byleh *fatui*, ſyded *lecti*, alii e contra boloh, ſodod, alii ȝofor *foveae*, toꝗob *foramina*, alii vero ȝofar, toꝗab, & alii multi multa alia, uti obſervavimus in quibuſdam formis; de quibus peculiaribus obſervationibus, ut & de aliis pluralis irregularis claſſibus, deque formationis a ſingulari numero ratione hic regulas texere eſt omnino ſupervacaneum: quae omnia ſingulatim in Lexico commode notari poterunt.

CAPUT QUINTUM

De Formatione Nominum.

73 NOmen Melitenſe generatim loquendo firma ſtabilique forma ac deſinentia non raro caret; ſed quando derivatur ſive a nominibus ſive a verbis illam ferme regularem tenet. Derivando autem ſolet formari litterarum *additione*, *ablatione*, vel ambabus.

DE FORMATIONE APPELLATIVORUM NON RADICALIUM, ET NOMINUM QUORUMDAM ACTIONIS ET VICIS.

74 A Nomine Collectivo, sive ut diximus Indeterminato fit Determinatum additione litterae a vel æ in fine; sic a Ꙍobz *panis*, habetur ꙍobza *panis unus*, a ꙗnǐr *hordeum* fit ꙗnǐræ *hordeum unum*.

Ita pariter a nomine actionis, seu infinitivo formatur nomen vicis; ut Myꙗjæ *ambulatio una* a myꙗi *ambulare*, ꝕarja *lectio una* a ꝕari *legere*: quod vicis nomen valet quoque formari a primaria voce verbi; ut Raꝕda *dormitio una* a raꝕad *dormivit*, vaꝕna *casus unus* a vaꝕañ *cecidit*.

75. Nomina nonnulla actionis solent saepe formari additione syllabae TA; ut Taꙍbǐl *confusio* a ꙍabbel *confudit*, taȣvǐl *plantatio* a ȣavvel *plantavit*. Similiter a numeralibus ex quibus non raro verba quoque formantur, ut vaȣȣad tennæ tellet &c. potes effingere Tavȣidǐa *unitas* a vŷȣed *unus*, tytnǐæ *binitas*, *dualitas*, *duplicitas* a tnejn *duo*, tytlǐa *trinitas*, *triplicitas*, a tlŷtæ *ter* &c. uti etiam tevȣǐd, tytlǐt, terbǐn, &c.

DE FORMATIONE POSSESSIVORUM GENTILIUM ET ADJECTIVORUM.

76. Formantur Possessivum, Gentile seu Patrium, & saepe Adjectivum (quando ab alio derivatur) addendo I in fine nomini primitivo: sic Sajfi *aestivus* a sajf *aestas*, ujytvi *hiemalis* a ujytvæ *hiems*, ꝗavvi *fortis* a ꝗavva *fortitudo*, belti *civis* a belt *civitas*, nasli *habens colorem mellis* a nasel *mel*. Foemininum quoque formatur addendo a vel æ masculino, ut Sajfĭà *aestiva*, ujytvĭæ, ꝗavvĭa, beltĭæ, naslĭæ. Ita etiam formari possunt alia similia nomina, quae licet hodie apud nos desint, olim in usu fuisse sentio, quorum usus ad praesens indigemus; ut Alli *divinus*, allĭa *divina* ab Alla *Deus*, bnŷdmi *humanus*, bnydmĭa *humana* a bnŷdem *homo*; & hoc modo fiunt innumera alia ad praesens usque in usu; ut Rrŭli *masculinus* rrulĭa *masculina* (sed differt a rrulĭæ *masculinitas*) a rârel *masculus*, nsŷvi *foemininus*, nsyvĭa *foeminina*, seu ad foeminam pertinens; ut Lybsæ nsyvĭa *vestimentum foemineum*. Non me latet nomina hujusmodi saepe formari per particulam ta, tal, tel; ut tal ganût *caupo*, tal

mevt *mortalis* &c. sed in hoc non raro ob ambiguitatem errores involvuntur.

77. Praeterea Adjectiva masculina significantia colorem, vitium, aut aliquam deformitatem formantur a foemininis (quae in hac nominum specie sunt radicalia) auferendo a vel æ finale, & addendo in principio A vel Y; ut

Abjad *albus*		Bajda *alba*
Aȣmar *ruber*		Ȣamra *rubra*
Aɷdar *viridis*		ɷadra *viridis*
Aпma *caecus*		Пamja *caeca*
Artab *mollis*	a foem.	Ratba *mollis*
Yblek *fatuus*	radicali	Belhæ *fatua*
Yкreh *deformis*		Kerhæ *deformis*
Ysfar *flavus*		Safra *flava*
Yſmar *subniger*		Samra *subnigra*
Yſved *niger*		Sevdæ *nigra*
Yzraꝗ *caeruleus*		Zerꝗa *caerulea*

DE FORMATIONE NOMINUM MYMMATORUM.

78. Nomina quae a Verbis per litteram M non radicalem in principio formantur vocamus Mymmata. Haec fiunt additione characteristici M, & vocalis juxta speciem

nominis, qua esse potest Nomen Patientis, Instrumenti, Loci, aliquando Agentis & similiter.

79. Nomen Patientis fit a Verbo radicali addito M cum vocali parva ante vocem radicalem, ita ut prima radicalis littera Verbi in nomine patienti quiescat, & addito U magnum ante ultimam radicalem, seu mutata vocali parva in U magnum; sic

Maɲzûl *selectus*		Ɲazel *selegit*
Maʒzûl *netus*		Ʒazel *nevit*.
Maȣrŭı *aratus*		Ȣarat *aravit*
Mehmûz *alligatus*	a	Ħemez *alligavit*
Mytlûf *perditus*		Tylef *perdidit*
Myrbûȣ *victus*		Rebaȣ *vicit*
Mobrŭḍ *limatus*		Barad *limavit*.

Nomina vero quae veniunt a radicalibus quorum penultima est â magnum, idem retinent: ut Moωtàr *electus* a ωtâr *elegit*. Sed si veniunt ab aliis Verborum classibus per M tantum formantur; ut

Mbyddel *mutatus*		Ƀydel *mutavit*
Mʂemmen *saginatus*	a	Semmen *saginavit*
Mȼassam *distributus*		Ȼassam *distribuit*
Mɩyɰkel *impeditus*		Fyɰkel *impedivit*.

81. Nomina Mymmata Inſtrumenti fiunt pariter a Verbo per M cum vocali parva in principio, & cum ŷ magno ante ultimam; ut Maʀrŷt vel moʀrŷt *aratrum* ſeu inſtrumentum arandi, Myſtŷʀ vel moſtŷʀ *clavis* ſeu iſtrumentum aperiendi.

82. Nomina Loci poſt M characteriſticum volunt *a* parvum & raro *e* in principio, & per penultimam *e* raro *a*; ut

Maωſel		*lavandi*	ωaſel
Maωzen		*reponendi*	ωazen
Maɸjel	*locus*	*recubandi*	a ɸŷl
Merɸed		(armenti	
ſeu			
Merɸad		*dormiendi*	raɸad.

Ad Mymmatorum claſſem ſpectant tot illa nomina quae incipiunt cum M non radicali; ut Mvaʀʀad *ſingularis*, mtenni *duplicatus*, *dualis*, mtellet *triplicatus*, mveſſaɸ *pluralis* a vysɸ *plus*, mkattar *multiplicatus* &c.

DE FORMATIONE AGENTIS.

83. Nomina Agentis ut plurimum fiunt a Verbo mutata penultima in ŷ magnum,

vel in â aut ô juxta dialectum, & duplicata media radicali, si in Verbo duplicata non erit; ut

Φattŷl *interfector*	)		φatel *interfecit*
Ωammŷl *factor*	)	a	ωamel *fecit*
Sajjâr *coquus*	)		ſajjar *coxit*
Lanωôb *lusor*	)		laωab *lusit* &c.

DE FOMATIONE COMPARATIVI

84. Comparativum fit a positivo praefixo A vel Y, & mutata penultima in A vel E; ut

Aκbar *major*	)		κbĭr *magnus*
Ytval *longior*	)		Tvĭl *longus*
Aφsar, vel	)		
Yφsar *brevior*	)	a	Φsĭr *brevis*
Ysmen *opimior*	)		Smĭn *opimus*
Yzɜar *minor*	)		Zɜĭr *parvus*.

Ȣazĭn tamen *malus* habet aȣzen & aωarr *pejor*, Tajjeb *bonus*, ytjeb, vel aφjâr *melior*,

Positivum desinens in vocalem, in comparatione etiam in vocalem, licet mutetur desinit; ut a Φavvi *fortis* fit Aφva *for-*

tior, a Nâli *altus* Ynla vel Ynlæ., quidam Onla *altior* &c.

85. Positiva, quae propriam vocem comparativam vel nequeunt possidere, uti sunt nomina adjectiva, quae formantur a foemininis, de quibus egimus num. 77., vel forma comparativa non utuntur, fiunt Comparativa praemissis vocibus Aktar vel Yzjed *plus*, *magis*; ut Aktar artab *mollior*, yzjed aĸmar *rubrior*, yzjed sabiĸ (pro ysbaĸ) *pulcrior*, aĸtar nadif (pro yndaf) *mundior*.

DE FORMATIONE SUPERLATIVI.

86. Superlativa forma proprie loquendo caremus: unde improprie superlativi vis distinguitur, & exprimitur per particulam Uysq *valde, maxime, nimis*, quae postponi solet positivum; ut Rqiq vysq *subtilis nimis* i. e. *subtilissimus*, bnin vysq *maxime sapidus*, sabiĸ vysq *pulcher nimis* i. e. *pulcherrimus*, nâli vysq *altissimus* &c.

87. Fit quandoque Superlativum ex comparativo, & pariter ex particula Vysq; ut Aĸbeb vysq *amicissimus*, aojâr vyq pro tajjeb vysq *optimus*. Sed haec Superlativi forma majorem vim significationi praebet,

quam prima; indicat enim quid aliud super Superlativum.

Aliquando etiam Superlativum ante particulam vysç postulat vocem *byl* scil. Byl vysç; ut Sabîr byl vysç *pulcherrimus*, & valet Sabîr kem jystañ jkûn: *pulcher quantum esse potest*, oafîf byl vysç *levissimus* &c.

DE FORMATIONE DIMINUTIVI.

88. Nomen Diminutivum rem minuens, deprimens, atque contemnens fit apud nos quiescentia primae litterae, & additione litterarum Aj vel Ej in medio dictionis; ut

Rvâjrel *homunculus* a Rârel *vir*
Blajla *parva caepa* a Basla *caepa*
Blejha *parva fatua* a Belha *fatua*
Onejzer *porcellus* a Oanzîr *porcus*
Nvejnæ *ocellus* a najn *oculus*
Ivajten *daemonium* a ujitân *daemon*, nvejref *sciolus* a nâref *sciens*, *sapiens*, *doctus*.

Sed Id *manus* habet diminutivum Vejdæ *parva manus*, çajzu *porcus* çzejçez *porcellus*: quod originatum potius videtur a Çazçûs etiam *porcus*, sed in gradu superlativo.

89. In ceteris formationum modis, aut in aliis peculiaribus formis, quae aliquando erunt singulares, usus potius quam generales regulae est consulendus.

CAPUT SEXTUM

De Casibus.

90. Casus sex enumerantur, & dignosci valent *Regimine* seu exigentia loci, *Articulo*, *Particula*, vel utroque. Et, ut laudabilem Occidentalium usum sequamur, vocantur Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, & Ablativus.

DE ARTICULO.

91. Apud nos Melitenses Articulus unus est simpliciter, nempe YL, & potest inveniri in quocunque numero, genere, & casu (excepto quinto) tam per se ipso, quam cum aliis particulis. Sed quando nomina, quibus adnectitur Articulus, incipiunt a litteris T D Ч N R S Щ Z З,

tunc duplicata initialis littera ex his, L articuli cadit, ſeu, quod idem, in initialem convertitur, uti dictum eſt lib. 1. c. 5.

92. Invenitur Articulus non tantum in Subſtantivis, ſed etiam in ipſis Adjectivis Subſtantivo adjunctis; ut Yl knĭsjæ ylkbĭræ *Eccléſia magna* ſeu *major*, Ys-smevvŷt yl nâlja *caeli altiſſimi*.

Nomĭna incipientia a M quieſcente tranſponunt Yl in Ly; ut ly mqaddes *ſanctificatus* pro yl mqaddes. Si vero nomen incipit a vocali, tunc y articuli ly excidit, ut L' Art *terra*, l'ĭd *manus*.

DE CASUUM PARTICULIS.

93. Sunt quaedam Particulae, quae ſive per ſe, ſive cum Articulo indicant caſus nominum quibus praefiguntur = videlicet Ta vel Te inſervit Genĭtivo, L Dativo, & aliquando Accuſativo, Ja, & ante vocalem *a* Jo Vocativo, B vel By, F vel Fy, Myn Mynnand, Mañ vel Miñ &c. Ablativo.

94. Particulae per ſe; ut Ta Mâlta *Melitae*, Temĭn? *cujus*? L' Mâlta *Melitae*, Lmĭn? *cui*? Ja Ȟabĭb *o amice*, jo Alla

o Deus, Myn Mâlta *e Melita*, Mynnand mìn? *a quo*? F Mâlta *in Melita*.

95. Particulae cum Articulo componuntur hoc modo Tal tel lyl byl fyl mel myl mynyl nandyl mynnandyl nal ſal ſel &c. quod praxi clarius fiet.

CAPUT SEPTIMUM

De Declinatione.

96. EX hucuſque expoſitis accidentibus Nominum profluit ultimum accidens, ſcil. Declinatio. Eſtque una tantum, quia inflexio primi caſus ſimilis & talis manet in ceteris. Sed nos in varia exempla ratione Articuli, & caſuum illam exponimus.

Exemplum I. Alla *Deus*.

Nom. Alla *Deus*, Gen. t'Alla *Dei*, Dat. l'Alla *Deo*, Acc. l'Alla *Deum* (ut nsob l'Alla *amo Deum*), Voc. Jo Alla *o Deus*, Abl. mn' Alla *a Deo* f' Alla *in Deo*. Sic Mykŷl *Michael*, ta Mykŷl *Michaelis*, l'My-

κŷl vel lyl Mykŷl *Michaeli* vel *Michaelem*, ja Mykŷl *o Michael*, mynnand Mykŷl *a Michaele*.

Exemplum II. Γmŷl *pulcritudo*.

N. yl rmŷl *pulcritudo*, G. tal rmŷl *pulcritudinis*, D. lyl rmŷl *pulcritudini*, Ac. yl *vel* lyl rmŷl *pulcritudinem*, V. ja rmŷl *o pulcritudo*, Ab, myl rmŷl *a pulcritudine*. Sic yl verɸa *folium*, tel verɸa *folii* &c. Yl varda *rosa*, tal varda *rosae* &c. Quod dico de n. Singulari, dic pariter de Duali & Plurali, ut demonstrat sequens.

Exemplum III. Lejl *nox*.

Sing. N. Yl lejl *nox*, G. tel lejl *noctis*, D. lyl lejl *nocti*, Ac. yl lejl *noctem*, V. ja lejl *o nox*, Ab. myl lejl *a nocte*.

Dual. N. Yl lejltejn *duae noctes*, G. tal lejltejn *duarum noctium*, D. lyl lejltejn *duabus noctibus*, Ac. yl lejltejn *duas noctes*, V. ja lejltejn *o duae noctes*, Ab. myl lejltejn *a duabus noctibus*.

Plur. N. Yl ljŷli *noctes*, G. tel ljŷli *noctium* D. lyl ljŷli *noctibus*, Ac. yl ljŷli *noctes*, V. ja ljŷli *o noctes*, Ab. myl ljŷli *a noctibus*.

Exemplum IV. Davl *lumen*.

Hoc exemplum dilucidationi nominum pertinentium ad num. 91. inſervit, uti V. ad num. 92.

N. yd-davl *lumen*, G. tad-davl *luminis*, D. lyd-davl *lumini*, Ac. yd-davl *vel* lyd-davl lumen, V. ja Davl *o lumen*, Ab, myd-davl *a lumine*. Sic yt-tjŷba *bonitas*, tat-tjŷba *bonitatis* . . . yz-zejt *oleum*, tazzejt *olei* &c.

Exemplum V. & Ultimum.

N. L'Omm ly mꝕazza *mater ſancta*.
G. tal' Omm ly mꝕazza *matris ſanctae*
D. lyll' Omm ly mꝕazza *matri ſanctae*
Ac. l' Omm ly mꝕazza *matrem ſanctam*.
Voc, ja omm ly mꝕazza *o mater ſancta*.
Ab. myll' omm mꝕazza *a matre ſancta*.
Cetera Nomina ſimiliter, & hac facillima ratione declinantur,

CAPUT OCTAVUM

De Numeralibus.

97. QUoniam Nomina Numeralia Melitensium quaedam peculiaria & observationis digna in se continent; ideo post nominum accidentia tractatum hic lubet adjicere. Sunt autem duplicia, Cardinalia nempe, & Ordinalia.

Cardinalia sunt =

Vŷȣed *&* vaȣda	1	Φmyſtâɰ	15
Tnejn	2	Syttâɰ	16
Tlŷtæ	3	Sbatâɰ	17
Erbɳa	4	Tmyntâɰ	18
Φamsa	5	Ʒetâɰ	19
Syttæ	6	Ωomrǐn *vel* ɳyɰrǐn	20
Sebɳa	7	Vŷȣed u ɳoɰrǐn	21
Tmŷnjæ	8	Tnejn u ɳoɰrǐn	22
Dyſɳa	9	Tlŷtæ u ɳoɰrǐn	23
Ωaɰra	10	Erbɳa u ɳoɰrǐn	24
Ȣdâɰ	11	Φamſa u ɳoɰrǐn	25
Tnâɰ	12	Syttæ u ɳoɰrǐn	26
Tlyttâɰ	13	Sebɳa u ɳoɰrin	27
Arbatâɰ	14	Tmŷnjæ u ɳoɰrǐn	28

Dysna u nouyrĭn	29	Syttĭn	60
Tlytĭn	30	Sebnĭn	70
Vŷoed u tlytĭn	31	Tmynĭn	80
Tnejn u tlytĭn	32	Dysnĭn	90
Erbnĭn	40	Mĭæ	100
Oamsĭn	50	Mĭæ u vŷaed	101

Et usque ad Mitejn 200, Tlytmĭæ 300, Arbamĭæ 400, Oamysmĭæ 500, Syttmĭæ 600, Sabamĭæ 700, Tmymmĭæ (33.) 800, Dysamĭæ 900, Elf 1000, Elfein 2000, Tlyttelef 3000, Arbatelef 4000, Oamystelef 5000, Syttelef 6000, Sabatelef 7000. Tmyntelef 8000, Dysatelef 9000, Nauyartelef 10000, Rdâuyylelf 11000... Nouyrĭn elf 20000, Tlytĭnelf 30000.... Mytelf 100000, Mitejnelf 200000. *usque ad* Elflelûf 1000000, Elfejnlelûf 2000000 &c.

Praeterea Melitenses loco dicendi Elf u mĭæ 1100, Elf u mitejn 1200, seu Mĭæ u elf, Mitejn u elf &c., saepe dicunt Rdâuy yl mĭæ 1100, Tnâuy yl mĭæ 1200, Tlŷttâuy yl mĭæ 1300; sed raro Nouyrĭn mĭæ 2000. *pro* Elfejn, Tlytĭn mĭæ 3000. *pro* Tlytelef Erbnĭn mĭæ &c.

98. Ordinalia ex cardinalibus componuntur praefixo articulo, praeter primum;

ut Levvel *primus*, Yt-tŷni *secundus*, yt-tŷ-let *tertius*, yr-râbañ *quartus*, yl ꝏâmes *quintus*, ys--syttæ *sextus* ys-sebna *septimus*, yt-tmŷnjæ *octavus*, yd-dysna *nonus*, yl nauɥra *decimus*, yl ꝸdâuɥ *undecimus*, & sic cetera.

99. In numerando numerus minor praemittitur majori interposita particula conjunctiva ւ; ut vŷꝸed u nouɥrŷn xxi.

PARS SECUNDA

DE PRONOMINE.

100. Vitandae repetitionis nominum caussa homines in loquendo utuntur alia orationis parte vices nominis gerente, praebenteque relationes, quam Grammatici Pronomen dixere. Hoc autem apud Melitenses vel Separatum est, vel Conjunctum seu aliis dictionibus *Affixum*: quod quidem cum Nominibus, Verbis, & Particulis potest adnecti.

CAPUT PRIMUM

De Pronomine Separato.

PRonomen Separatum est quadruplex, Personale, Demonstrativum, Relativum, & interrogativum.

De Pronomine Personali.

101. Pronomen Personale quoquo in numero tres personas habet, nimirum Primam Secundam & Tertiam

Sing.
- Yn ŷnæ ŷna jŷn jŷnæ jŷna *ego*
- Ynt ŷnti *tu*
- Hu hŭæ hŭa *is*, *ille*
- Hi hĭæ hĭa *ea*, *illa*

Plur.
- Aȣnæ aȣna *nos*
- Yntom *vos*
- Hŭma *ii*, *eae*, *illi*, *illae*.

De Pronomine Demonstrativo.

102. Demonstrativum habet tertiam personam solummodo, & distinguitur in

Propinquum & Remotum

Sing. Dân, dâna *hic*, *iſte*. Dâk dâka *ille*
Dĭn, dĭna *haec*, *iſta*. Dĭk dĭka *illa*

Plur. Davn davna *hi*, *iſti*. Davk davka *illi*, *illae*.

Crebro utrique Demonſtrativo praefigitur ſyllaba Hy hoc modo = Hydân hydâna, hydâk hydâka, hydĭn hydĭna, hydĭk hydĭka, hydavn hydavna, hydavk hydavka; ſed ambo eandem ſignificationis vim retinent.

De Pronomine Relativo.

103. Li *qui quae quod* eſt relativum noſtrum, vel ylli, ex articulo yl & relativo li compoſitum.

104. Ma ſuffixum dictionibus eſt relativum, in quo antecedens includitur, & ſignificat *quod*, *id quod*, *ea quae*.

105. Kol vel koll *omnis*, eſt quoque dictio relationis; ut Kolma namynna tajjeb vysq *omne quod fecimus* eſt *bonum valde*.

106. Omnia relativa ſunt cujuſcunque numeri, generis, perſonae, & caſus. Numeri vero in Pronomine Singularis & Pluralis habentur.

De Pronomine Interrogativo.

107. Tria sunt interrogationis Pronomina nempe Mìn? *quis*? ut Mìn hu? *quis est*? Lŷma vel lŷmæ? *qualis*? ut Lŷma hu? *qualis est*? Щ vel щyn? *quid*? ut Щnŷklu? *quid manducamus*? щyn hu? *quid est*?

CAPUT SECUNDUM

De Pronomine Conjuncto.

108. PRonomen Conjunctum sive Affixum quando Nomini affigitur, indicat possessionem, quando Verbo, casum ut plurimum patientem, & aliquando Dativum; & quando quibusdam determinatis Particulis valet possessivum Latinorum (111.).

109. Litterae autem affixionis seu affigendae sunt pro 1. persona sing. I vel JA, pro plur. NA raro NÆ, pro 2. sing. AK vel EK, & pro plur. KEM seu KOM, pro 3. masc. sing. U vel H, pro foem. HA vel HE, & pro 3. pl. quae est comm. gen. HEM vel HOM.

110. Cum Verbis ac Particulis terminatis in N loco I primæ perf. fing. adhibemus NI; ut Savvatni *verberavit me*, mynni *a me*. Modi autem affigendi oftendentur in lib. III. c. 4.

111. Notandum eft tandem Melitenfes, uti Chaldaei & Syri praeter Affixum cum Nominibus ad indicandam poffeffionem ufos femper effe quodam alio peculiari poffeffivo Pronomine, quod fpeciale eft, & obfervatione dignum; fic :

Sing.
- Tĭni *meus mea meum*
- Tĭnak *vel* tĭnek *tuus tua tuum*
- Tĭnu *fuus* vel *ejus* mafc.
- Taʁʁa (30) *fua* vel *ejus* foem.

Plur.
- Tanna *vel* tannæ *nofter a m*.
- Tankom *vel* tankem *vefter a m*.
- Taʁʁom *vel* taʁʁem *fui fuae fua* vel *eorum earum, illorum illarum*.

PARS TERTIA

DE VERBO.

112. VErbum Melitense est duplex, Radicale nimirum & Auctum. RADICALE illud est ex quo alia verba originem trahunt, vel saltem trahere possunt; & ipsum a nullo nec pendet, nec principium ducere potest. AUCTUM e contra appellamus quod augetur, & ab alio etiam obsoleto aut nobis prorsus ignoto verbo derivatur. Hinc primum litteris tantum *Radicalibus* constat; secundum radicalibus simul & *Characteristicis*, quibus augetur. Utrumque vero una eademque inflexione gaudet: nam quaeque variatio, quae in inflectendis Melitensibus Verbis observatur a diversitate classium, & non a conjugationum quantitate exoritur..

CAPUT PRIMUM

De Accidentibus Verbi.

113. VErbum apud nos inflectitur per Tempora, Numeros, Personas, & Genera, quae hinc inde formantur a litteris SERVILIBUS voces in conjugando variantibus, seu conjugatas reddentibus.

114. Tempora habentur quinque; alia, uti Præteritum Perfectum & Futurum *Propria*, alia *Impropria*; ut Imperfectum & Plusquam Perfectum: Praesens vero Proprium erit in Intransitivis,& in Transitivis Improprium.

Numeri in Verbo sunt duo, Singularis & Pluralis.

Personae tres Tertia Secunda & Prima.

Genera pariter tria Masculinum, Foemininum, & Commune.

OBSERVATIO

115. Priusquam ad Conjugationem Verborum Melitensium veniamus, velim quisque animadvertat me in Verbo, ut in

ceteris Melitensis linguae dictionibus aliam & omnino diversam, quam alii in simili materie sequi solent, viam tenere, non ut novus in hoc scribendi genere videar, sed ut juxta quod linguae nostrae natura essentia & qualitas expetunt, eandem ipsam pertractem. Qua de re nemo mirari debet, si in temporibus a Praeterito, & in personis a tertia masculina incipiam more Chaldaeorum, Hebraeorum, Arabum, aliarumque orientis gentium: quum inter illarum nationum linguas & nostram ἀναλογία & affinitas quammaxima habeatur. Quoniam quemadmodum apud Latinos primaria ac radicalis vox, a qua ceterae oriantur, est prima singularis numeri praesentis indicativi persona, & ab ea proinde Verbum inflectere incipiunt; ita pariter apud nos, quum Verbi radix seu primaria vox in tertia praeteriti persona singulari generis masculini insideat, ab ea consequenter, & nunquam ab alia necesse est Verbi Melitensis Conjugationem exordiamur procedendo ad tertiam foemininam, a qua ad secundam, quae communis est, & inde ad primam similiter communem. Hinc conjugato praeterito servata eadem methodo progreditur ad Futurum, a quo ad Imperati-

vum, qui ab eo formatur, & tandem ad Praesens, si proprium habebitur.

116. Quod autem spectat ad formationem Impropriorum temporum, & ad alios cum ceteris linguis uniformandi modos, de hoc postea agemus: nunc de Propriis tantum verba facimus. Circa Litteras Serviles (113.) illae sunt quae inveniuntur in vocibus conjugatis extra radicalem, nimirum extra tertiam masculinam singularem personam praeteriti, ut *na* τȣ̃ ϥsamna *divisimus* a ϥasam, *j* initiale & *u* finale τȣ̃ joϥondu *sedebunt* a ϥanad, *n* initiale & *u* finale τȣ̃ nyshmu *intelligimus* a sehem.

TYPUS CONJUGATIONIS

117. Tempus Praet. Verbi Ϥasam *divisit*.

Sing.	3	*masc.*	ϥasam	*divisit*	ille
	3	*foem.*	ϥasmet	*divisit*	illa
	2	*comm.*	ϥsamt	*divisisti*	tu
	1	*comm.*	ϥsamt	*divisi*	ego
Plur.	3	*comm.*	ϥasmu	*diviserunt*	illi
	2	*comm.*	ϥsamtu	*divisistis*	vos
	1	*comm.*	ϥsamna	*divisimus*	nos

118. Tempus Futurum

Sing.	3	*masc.*	jaꝗſam	*dividet*	ille
		foem.	taꝗſam		illa
	2	*comm.*	taꝗſam	*divides*	tu
	1	*comm.*	naꝗſam	*dividam*	ego
Plur.	3	*comm.*	jaꝗſmu	*divident*	illi.
	2	*comm.*	taꝗſmu	*dividetis*	vos
	1	*comm.*	naꝗſmu	*dividemus*	nos

119. Imperativus

Num.	Sing.	perſ.	2.	*comm.*	Aꝗſam	*divide*
	Plur.		2.		Aꝗſmu	*dividite*

Saepe pro praeſenti tempore adhibetur futurum, & peculiariter in Tranſitivis, quae praeſenti proprio carent.

119. Dictum eſt antea (114) Tranſitiva Verba Tempus Praeſens Proprium haud poſſidere. Quum autem verbum Ꝗaſam ſit tranſitivum, idcirco praeſens proprium non habet. Ergo debemus uti pro typo temporis praeſentis proprii alio verbo, quod ſit intranſitivae ſignificationis, ut eſt Verbum Ꝗanad *ſtetit*: cujus praeſens ad formationem praeſentis improprii tranſitivorum

tanquam auxiliare inſervit. Sed verbum ꞔanad non adhibui pro toto conjugationis typo, tum quia minus facile, tum quia in Futuro non poſſidet ubique A, ut ꞔaſam quemadmodum malebam, tum tandem quia in nonnullis conjugatis vocibus ob ultimam radicalem D mutationibus ſubjicitur: quibus omnibus pro conjugationis Typo verbum Ꞔanad adhiberi nequit.

Tempus Praeſens Proprium & Auxiliare Verbi Ꞔanad.

Sing.	maſc.	Ꞔŷned	*ſto ſtas ſtat*
	foem.	ꞔŷndæ	
Plur.	*comm.*	ꞔyndin	*ſtamus ſtatis ſtant*

Æquivalet quoque Participio praeſenti Latinorum, nempe *ego ſtans tu ſtans ille* ſeu *illa ſtans*. Pl. *nos ſtantes* &c.

120. Igitur ſex voces habentur in Praeterito; ſex pariter in Futuro, duae in Imperativo, & tres in praeſenti: quia prima & ſecunda perſona praeteriti, quae ſunt communis generis poſſident ſemper eandem vocem, uti ſimiliter eadem eſt in ſecunda com., & in tertia foeminina Fu-

turi. Ita etiam in tempore praeſenti numeri ſingularis una habetur vox pro maſc. genere, alia pro foem., & in plurali pro omnibus perſonis ac generibus una quoque habetur. Voces, quae ſimiles ſunt, ſenſu vel pronomine perſonali diſtinguuntur.

121. Sed ne voces eaedem in inflectendo repetantur, Conjugationem ſequenti modo conjugamus.

Conjugatio compendiata.

Praet. ſing. Ꝗaſam ꝗaſmet ꝗſamt. Plur. ꝗaſmu ꝗſamtu ꝗſamna.

Fut. ſing. Jaꝗſam taꝗſam naꝗſam. Plur. jamꝗſmu taꝗſmu naꝗſmu.

Imp. ſing. Aꝗſam. Pl. Aꝗſmu.

Per hanc compendiatam conjugationem facillimum eſt reliqua verba inflectere.

CAPUT SECUNDUM

De Verbo Radicali.

Verbum Radicale in ſua radice ſcil. in tertia perſona praeteriti maſculina ſingularis conſideratum, una vel duabus

constat syllabis: qua de re Radicale Verbum est vel MONOSYLLABUM vel DISSYLLABUM. Hoc in quinque; illud in quatuor classes inter se distinctas, quae ad numerum novem ascendunt, dividitur. Sed quoniam Dissyllaba Verba Monosyllabis faciliora sunt ac clariora, a Dissyllabis idcirco, juxta quod methodus postulat, incipiamus.

PRIMA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

123. Prima classis inter tres consonas quiescente ultima duas vocales parvas possidet. At quamvis una Conjugatio tantum quoad Serviles litteras in verbis omnibus observetur; nihilominus in ea inflectenda ex diversitate vocalium inter radicales consonas variae exinde erumpunt diversarum classium formae; quarum paradigmata primum per exempla *variata*, dein per *extensa* locis propriis opportune praebeamus.

124. Formae autem Radicalium Verborum primae Classis sunt sequentes tresdecim & habent in

Praeterito Futuro & Imperativo

I.	a — a	a — a	a — a, ut
	Ȣarad	jaȣrad	aȣrad *arare*
II.	e — e	e — e	e — e, ut
	Hemez	jehmez	ehmez *alligare*
III.	o — o	o — o	o — o, ut
	Foroʒ	jofroʒ	ofroʒ *vacuũ fieri*
IV.	a — e	a — e	a — e, ut
	Ƞamel	jaƞmel	aƞmel *facere*
V.	y — e	y — e	y — e, ut
	Nyzel	jynzel	ynzel *deſcendere*
VI.	a — a	o — o	o — o, ut
	Raꝗad	jorꝗod	orꝗod *dormire*
VII.	a — a	y — a	y — a, ut
	Чaȣad	jyчȣad	yчȣad *negare*
VIII.	a — a	y — o	y — o, ut
	Dafar	jydfor	ydfor *contexere*

IX.	o — o	y — o	y — o, ut
	ɰorob	jyɰrob	yɰrob *bibere*
X.	a — e	o — o	o — o, ut
	ɋatel	joɋtol	oɋtol *interficere*
XI.	e — a	y — a	y — a, ut
	Fetaʀ	jyftaʀ	yftaʀ *aperire*
XII.	e — a	y — o	y — o, ut
	Ṣebaɋ	jysboɋ	ysboɋ *anteire*
XIII.	e — e	y — e	y — e, ut
	Meɲer	jymɲer	ymɲer *vituperare*

125. Hic decet per tranfennam, ut ajunt, obfervare in variis Melitae & Gauli dialectis alias formas quafdam praeter enumeratas audiri; ut jaʀrot, jufraɜ, ɲamil, jaɲmil, nizil, jynzil, ɋaɲed, joɋɲad, juɋɲad, jaɋɲod, ɋŷɲad, jutlab, juftar, juzlaɋ, ɰurab, ɋatil, juɋtal, & fimiles, quas licet pro ufitatis formis non enumerem, eo quod apud plerofque, qui recte loqui credantur minime funt in ufu, neque in mea dialectu, quae eft in medio

Melitae invenio: illas tamen haud despicio nec omitto, immo hic memoratas, ne pereant, volo: antiquitatis enim quammaxime audiunt, & veteribus Phoeni-Punicis inflectendi formis magis, ni fallor, accedunt.

Quibus per exempla variata praemissis, ad extensa veniamus.

PARADIGMATA XIII. FORMARUM

PRIMAE CLASSIS VERBORUM RADICALIUM

126. *Paradigma I.* Ȣarat *aravit*.

Praet.	Sing.	Ȣarat, ȣartet, ȣratt
	Plur.	Ȣartu, ȣrattu, ȣratna
Futur.	Sing.	Jaȣrat, taȣrat, naȣrat
	Plur.	Jaȣartu, taȣartu, naȣartu
Imper.	Sing.	Aȣrat. Pl. Aȣartu
Sic seq.		Ȣaɸar, jaȣɸar *vexare*
		Ȣaraɸ, jaȣraɸ *urere*
		Ꝋalaɸ, jaꝋlaɸ *creare*
		Ŋazaɸ, jaŋzaɸ *fodere* ligone
		Ʒalaɸ, jaʒlaɸ *claudere*
		Φabad, jaɸbad *prehendere*
		Φasam, jaɸsam *dividere* &c.

Lectores moneo quod verba subjecta I. *II.* III. & IV. classi radicalium in 3. Praeteriti persona plur., & in tribus personis Futuri pluralibus, ac in plurali imperativo quando antepenultima erit L M N vel R, tunc hae litterae volunt vocalem parvam, qua moventur in supradictis personis: ut jaɜalɋu, jehymzu, joꝯonɋu, jaʀartu jaɋalnu, juɥaɋylbu, & non jaɜlɋu, jehmzu, joꝯnɋu jaʀrtu jaɋlnu, juɥaɋlbu &c.

127. *Paradigma II.* Hemez *alligavit*.

Pr. (S. Hemez, hemzet, hmyzt (20.)
P. Hemzu, hmyztu, hmyzna.

Fut. (S. Jehmez, tehmez, nehmez
P. Jehemzu, & jehymzu, tehemzu & tehymzu, nehemzu & nehymzu.

Imp. S. Ehmez. Pl. Ehemzu & ehymzu.

Sic seq. Hebez, jehbez *retrocedere*.

128. *Paradigma III.* Foroɜ *vacuus factus est*.

Pr. (S. Foroɜ, forɜot, froɜt
P. Forɜu, froɜtu, froɜna

F. (S. Jofroɜ, tofroɜ, nofroɜ.
P. Joforɜu, toforɜu, noforɜu.

L

Imp. S. Ofroʒ . Pl. Oforʒu .

Praesens (S. masc. Fŷraʒ , foem. fŷrʒa .
Pl. comm. Fyrʒĭn .

Sic seq. Kotor , joꝁtor *augeri*
Korom , jokrom *insistere*
Ꝏonoɸ , joꝏnoɸ *suffocare*
Ꝏoloɸ , joꝏloɸ *creari*
ʒodos , joʒdos *mergi*
ʒolob , joʒlob *macrescere*
ɸorob , joɸrob *appropinquare* &c.

129. *Paradigma IV.* ŋamel *fecit* .

Pr. (S. ŋamel , ŋamlet , ŋamylt
P. ŋamlu, ŋamyltu, ŋamynnạ (34)

F. (S. Jaŋmel , taŋmel , naŋmel
P. Jaŋmlu , taŋmlu , naŋmlu .

Imp. S. Aŋmel . Pl. Aŋmlu .
Sic seq. ȣaleb , jaȣleb *mulgere*
ȣamel , jaȣmel *ferre*
Ꝏasel , jaꝏsel *lavare*
ɸaleb , jaɸleb *vertere* &c.

130. *Paradigma V.* Nyzel *descendit* .

Pr. (S. Nyzel , nyzlet , nzylt
P. Nyzlu , nzyltu , nzynna

F. (S. Jynzel, tynzel, nynzel
(P. Jynzlu, tynzlu, nynzlu.

Imp. S. Ynzel. Pl. Ynzlu.
Praes. S. m. Nŷzel, f. nŷzlæ, P.c. Nyzlĭn.

Sic seq. Bydel, jybdel *mutare*
Fytel, jyftel *tepidus fieri*
Гybed, jyrbed *attrahere*
Kybes, jykbes *accendi*
Kyfes, jykfes *deficere luna, sol*.
Kynes, jyкnes *verrere*
Kyser, jykser *rumpere*
Ryкeb, jyrkeb *equitare*
Sybel, jysbel *spicam emittere &c.*

131. *Paradigma VI.* Raɸad *dormivit*.

Praeteritum ut I. (126.) Fut. & Imper. ut III. (128.), & Praesens facit Rŷɸed, rŷɸdæ, ryɸdĭn. Sic seq.

Baram, jobrom *torquere*
Basar, jobsor *praevidere*
ɸatar, joɸtor *distillare*
ɸanad, joɸnod *stare*
Naɸas, jonɸos *deficere*
Rabat, jorbot *ligare* &c.

132. *Paradigma VII.* Ꮒaȣad *negavit*.

Praeteritum ut I. (126.)

Fut. (S. Jyꮒȣad, tyꮒȣad, nyꮒȣad
P. Jyꮒȣdu, tyꮒȣdu, nyꮒȣdu.

Imp. S. Yꮒȣad: P. Yꮒȣdu. Sic ſeq.

Taȣan, jytȣan *molere*
Fadal, jyſdal *ſupereſſe*
Faſad, jyſſad *emittere ſanguinem*
Laɲab, jylɲab *ludere* &c.

133. *Paradigma VIII.* Dafar *contexuit*.

Praeteritum ut I. (126).

Fut. S. Jydfor, tydfor, nydfor
P. Jydfru, tydfru; nydfru.

Imp. S. Ydfor, P. Ydfru. Sic ſeq.

Talab, jytlob *orare*.
Taꝗab, jytꝗob *perforare*
Daɷal, jytɷol *ingredi, intrare*
Fataɱ, jyftoɱ *ablactare*
Fatar, jyftor *prandere*
Naɲas, jynɲos *dormitare*
Saɷan, jysɷon *calefieri*
Zabar, jyzbor *putare* &c.

134. *Paradigma IX.* ɥorob *bibit.*

Praeteritum ut III. (128.), Fut. & Imp. ut VIII. (133.), & sic sequentia Roꝗos, jyrꝗos *claudicare*, Sorof, jysrof *coire* &c.

135. *Paradigma X.* ꝕatel *necavit.*

Praeteritum ut IV. (129.), & Fut. ut III. (128.). Sic Ꝋarer, joꝋror *exire* &c.

136. *Paradigma XI.* Fetaꝛ *aperuit.*

Pr. S. Fetaꝛ, fetꝛet, ftaꝛt
P. Fetꝛu, ftaꝛtu, ftaꝛna.

Futurum & Imperativus, ut VII. (132.). Sic seq.

Telaꝗ, jytlaꝗ *dimittere*
Felaꝛ, jyflaꝛ *viribus valere*
Feraꝛ, jyfraꝛ *laetari*
Kesaꝛ, jyksaꝛ *frigere*
Ʒeraꝗ, jyʒraꝗ *submergi*
Ωeraꝗ, jyΩraꝗ *sudare*
Rebaꝛ, jyrbaꝛ *vincere*
Seraꝗ, jysraꝗ *furari* &c.

137. *Paradigma XII.* Sebaꝗ *anteivit*.

Praeteritum ut antecedens, Fut. & Imperativus ut VIII. (133.): & sic

Tebaꝍ, jytboꝍ *coquere pulmentum*.
Tebaꝗ, jytboꝗ *bene claudere*
Selaꝍ, jysloꝍ *glubere*
Zelaꝗ, jyzloꝗ *pede lapſari* &c.

138. *Paradigma XIII.* Meɲer *vituperavit*.

Pr. S. Meɲer, meɲret, mɲyrt, *vel* meɲyrt
P. Meɲru, mɲyrtu *vel* meɲyrtu, mɲyrnæ *vel* meɲyrnæ.

Fut. S. Jymɲer, tymɲer, nymɲer
P. Jymɲru, tymɲru, nymɲru.

Imperat. S. Ymɲer, Pl. Ymɲru.
Sic Teꝗel, jytꝗel *gravis fieri*.

Ex dictis quaedam Verba variant in Plurali temporis Futuri additione vocalis parvae, qua tertia conſonans mota reddatur; ut jyleɲbu, jytolbu, joꝗoɲdu &c. vid. p. 161.

SECUNDA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM

139. Secunda Classis radicalium est primae similis, silente solummodo ultima radicali littera, quae est ƞ, & habet duas formas.

Prima habet duo *a* in pret. fut. & imp. ut Ꝗalañ jaꝗlañ aꝗlañ *eruere*: sic

Pr. S. Ꝗalañ, ꝗalƞet, ꝗlaje
P. Ꝗalƞu, ꝗlajtu, ꝗlajna.

F. S. Jaꝗlañ, taꝗlañ, naꝗlañ
P. Jaꝗalƞu, taꝗalƞu, naꝗalƞu.

Imp. S. Aꝗlañ, Pl. Aꝗalƞu.

Nonnulla ex similibus aliquando deflectunt paullum mutando scil. vocalem quamdam; ut Radañ, jardañ *lac sugere*, quod in 3. foem. habet Redƞet pro radƞet; & sic in plurali Redƞu; nec non in pluralibus Fut. & Imp. Jerdƞu, terdƞu, nerdƞu, erdƞu &c quod usus docebit.

Secunda habet duo *a* in praet., *y* & *a* in fut. & in imperat., ut Talañ, jytlañ, ytlañ *ascendere*.

Pr. S. Talañ, telƞet, tlajt
P. Telƞu, tlajtu, tlajna.

F. S. Jytlañ, tytlañ, nytlañ
P. Jytylnu, tytylnu, nytylnu

Imp. S. Ytlañ, N. Ytylnu
Praes. S. Tŷlañ, tŷlna, P. tylnin.
Sic seq. Tamañ, jytmañ *dare ad manducandum. Sperare, confidere.*

Samañ, jysmañ *audire*
Zarañ, jyzrañ *seminare* &c.
Baqañ vero *remansit* in 3. foem. habet Baqnet, & in Plur. Baqnu uti Qalañ.

Apud nonnullos pro *e* penultimo adhibitur *a* ut temnat, qalnat &c. pro temnet, qalnet.

TERTIA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM

140. Classi huic pauca verba subjiciuntur, & saepe Barbara. Habet mediam quiescentem, quia secunda vocalis finem occupat, & in duas formas consideratur: prima propriis ac nativis verbis, secunda exoticis & barbaris inflectendis inservit.

Paradigma Primae Formae
Saꝗsa *interrogavit*.

Pr. (S. Saꝗſa, ſaꝗsŷt, ſaꝗſait
P. Saꝗſav, ſaꝗſajtu, ſaꝗſajna.

F. (S. Jſaꝗſi, yſſaꝗſi (32.), nſaꝗſi
P. Jſaꝗſu, yſſaꝗſu, nſaꝗſu.

Imperat. S. Saꝗſi. Pl. Saꝗſu.

Paradigma Secundae Formae
Salpa *diſceſſit*.

Pr. (S. Salpa, ſalpât, ſalpajt
P. Salpav, ſalpajtu, ſalpajna

F. (S. Jſalpa, yſſalpa, nſalpa
P. Jſalpav, yſſalpav, nſalpav.

Imp. S. Salpa, Pl Salpav.

Ita inflectuntur Verba Peregrina, & maxime quae ex Italia ad nos ſunt delata.

QUARTA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

141. Classis haec constat quatuor consonis, & duabus vocalibus parvis, quae occupant secundum & penultimum locum, & possidet Formas V. nimirum in

Praeterito Futuro & Imperativo

I.	a — a	a — a	a — a, ut
	ɰandar	jɰandar	ɰandar *publicare*
II.	e — e	e — e	e — e, ut
	ꞀerbeB	jꞁerbeb	ꞁerbeb *globare*
III.	a — e	a — e	a — e, ut
	ɰaꝗleb	jɰaꝗleb	ɰaꝗleb *versare*
IV.	e — a	e — a	e — a, ut
	Zeblaʒ	jzeblaʒ	zeblaʒ *onerare injuriis*
V.	y — e	y — e	y — e, ut
	Fyɰkel	jfyɰkel	fyɰkel *impedire*

Paradigma I. Ɥandar *publicavit.*

Pr. (S. Ɥandar, ɥandret, ɥandart
P. Ɥandru, ɥandartu, ɥandarna.

F. (S. Jɥandar, yɥɥandar (32) nɥandar
P. Jɥandru, yɥɥandru, nɥandru.

Imperat. S Ɥandar, Pl. Ɥandru.

Sic ſeq. Baɸbaɸ, jbaɸbaɸ *bombos edere* olla fervens.

Чaɸчaɸ, jчaɸчaɸ *crepitare*
Чaɸlaɸ, jчaɸlaɸ *movere*
Φarɸar, jɸarɸar *ſonum cum murmure edere* venter
Lablab, jlablab *loquitari*
Sarſar, jſarſar *morari* &c.

Paradigma II. Ꞇerbeb *globavit.*

Pr. (S. Ꞇerbeb, ꞇerbbet, ꞇerbybt
P. Ꞇerbbu, ꞇerbybtu, ꞇerbybna

F. (S. Jꞇerbeb, tꞇerbeb, nꞇerbeb
P. Jꞇerbbu, tꞇerbbu, nꞇerbbu.

Imp. S. Ꞇerbeb, Pl. Ꞇerbbu. Sic ſeq.

Bekbek, jbekbek *ingurgitare in ſe*
Ꞇermed, jꞇermed *nigrificare*
Mermer, jmermer *labefieri farina*
Seksef, jseksef *ſciſcitari* &c.

Paradigma III. Щaʞleb *versavit*.

Pr. (S. Щaʞleb, щaʞylbet, щaʞlybt
(P. Щaʞylbu, щaʞlybtu, щaʞlybna
F. (S. Jщaʞleb, yuщaʞleb, nщaʞleb
(P. Jщaʞylbu, yuщaʞylbu, nщaʞylbu.
Imp. S. Щaʞleb, Pl. Щaʞylbu.
Sic Фarmeч, jфarmeч *dentibus terere* cibum
tostum &c.

Paradigma IV. Zeblaʀ *oneravit injuriis*.

Pr. (S. Zeblaʀ, zebylʀet, zeblaʀt
(P. Zebylʀu, zeblaʀtu, zeblaʀna
Fut. (S. Jzeblaʀ, yzzeblaʀ (32) nzeblaʀ
(P. Jzebylʀu, yzzebylʀu, nzebylʀu
Imp. S. Zeblaʀ, Pl. Zebylʀu
Sic seq. Fesdaʞ, jfesdaʞ *folliculo extrahere*
Verzaʞ, jverzaʞ *stridere* &c.

Paradigma V. Fyщkel *impedivit*.

Pr. (S. Fyщkel, fyщklet, fyщkylt
(P. Fyщklu, fyщkyltu, fyщkynnæ.
F. (S. Jfyщkel, tfyщkel, nfyщkel
(P. Jfyщklu, tfyщklu, nfyщklu.
Imp. S. Fyщkel. Pl. Fyщklu.
Sic Ryщtel, jryщtel *carminare* &c.

QUINTA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

142. Possidet duas consonas ambas totidem motionibus motas. Hujus Classis Formae sunt numero sex, & habent in

	Praeterito	*Futuro*	*& Imperativo*
I.	a — a	a — a	a — a, ut
	Ꝗara	jaꝗra	aꝗra *legere*
II.	a — a	y — a	y — a, ut
	Dara	jydra	ydra *assuescere*
III.	a — a	y — i	y — i, ut
	Saꝗa	jysꝗi	ysꝗi *irrigare*
IV.	y — æ	a — i	a — i, ut
	Ꝗylæ	jaꝗli	aꝗli *frigere*
V.	y — æ	y — i	y — i, ut
	Byᴋæ	jybᴋi	ybᴋi *flere*
VI.	y — æ	y — æ	y — æ, ut
	Bydæ	jybdæ	ybdæ *incipere.*

Paradigma I. Ꞓara *legit*.

Pr. (S. Ꞓara, ꞓrât, ꞓrajt
(P. Ꞓrav, ꞓrajtu, ꞓrajna

Fut. (S. Jaꞓra, taꞓra, naꞓra
(P. Jaꞓrav, taꞓrav, naꞓrav.

Imperat. S. Aꞓra. Pl. Aꞓrav.

Sic Ꙍara, jaꙍra *exonerare ventrem* &c.

Paradigma II. Dara *assuevit*.

Quod flectitur ut antecedens, & in Fut. pro *a* primo habet y; ut jydra tydra &c.

Paradigma III. Saꞓa *irrigavit*.

Pr. (S. Saꞓa, sꞓât *vel* sꞓŷt, sꞓajt
(P. Sꞓav, sꞓajtu, sꞓajna

Fut. (S. Jysꞓi, tysꞓi, nysꞓi
(P. Jysꞓu, tysꞓu, nysꞓu.

Imperat. S. Ysꞓi, Pl. Ysꞓu.

Sic Γara, jyΓri *accidere*, *evenire*.

Paradigma IV. Ꝕylæ *frixit*.

Pr. (S. Ꝕylæ, ꝕlŷt, ꝕlejt
P. Ꝕlev, ꝕlejtu, ꝕlejnæ.

Fut. (S. Jaꝕli, taꝕli, naꝕli
P. Jaꝕlu, taꝕlu, naꝕlu.

Imperat. S. Aꝕli Pl. Aꝕlu.

Sic seq. Ꝏymæ, jaꝏmi *ignem succendere*
Зynæ, jaзni *divitem reddere*
Rymæ, jarmi *projicere* &c.

Paradigma V. Bykæ *flevit*.

Praeteritum ut antecedens.

Fut. (S. Jybki, tybki, nybki
P. Jybku, tybku, nybku.

Imperat. S. Ybki, Pl. Ybku.
Praesens Bŷki, bŷjæ, Pl. bykjĭn.

Sic seq. Bynæ, jybni *aedificare*
Tynæ, jytni *duplicare*
Гyræ, jyгri *currere*
Fydæ, jyfdi *redimere*
Kyræ, jykri *locare*
Мyщæ, jymщi *incedere*
Щylæ, jyщli *explorare* &c.

Paradigma VI. Bydæ *incepit*.

Praeteritum ut antecedens.
Fut. (S. Jybdæ, tybdæ, nybdæ
P. Jybdev, tybdev, nybdev.
Imperat. S. Ybdæ, Pl. Ybdev
Sic ſeq. Syvæ, jyſvæ *valere* &c.

SEXTA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

143. Verba hujus claſſis, & cetera ſequentium ſunt Monoſyllaba, ac poſſident tres conſonas, quarum prima mota, & reliquae ſemper ſimiles & quieſcentes in fine. Huic claſsi quatuor ſunt Formae. Prima habet in praet. *a*, in fut. & imperat *o*; ut Damm, jdomm, domm *in unum colligere*. Secunda *a* in pr., & *y* in fut. & imp. ut Raqq, jryqq, ryqq *tenuis fieri*. Tertia *e* in pr., & *y* in fut. & imp.; ut Meſs, jmyſs Myſs *tangere*. Quarta *e* tam in pr. quam in fut. & imp. ut Temm, jtemm, temm *finire*.

Paradigma I. Damm *in unum collegit*.

Pr. (S. Damm, dammet, dammajt.
P. Dammu *vel* dammav, dammajtu.
dammajna.

Fut. (S. Jdomm, yddom (32), ndomm
P. Jdommu, yddommu, ndommu.

Imp. S. Domm, Pl. Dommu. Ita ſeq. Daꝗꝗ, jdoꝗꝗ *ſonare*, ɯaꝗꝗ, jɯoꝗꝗ *findere*, Zamm, jzomm *retinere*.

Paradigma II. Raꝗꝗ *tenuis factus eſt*.

Praet. ut antecedens, & Fut. S. Jryꝗꝗ, tryꝗꝗ, yrryꝗꝗ (33) P. Jryꝗꝗu, tryꝗꝗu, yrryꝗꝗu. Imperat. S. Ryꝗꝗ, P. Ryꝗꝗu. Quae ſequuntur inflecti poſſunt per primam & ſecundam formam, quia juxta dialectos variantur.

Ȣaſs, jȣyſs vel jȣoſs *perſentire*
Ȣazz, jȣyzz vel jȣozz *lineas ducere*
Ոadd, jɲydd vel jɲodd *numerare* &c.

Paradigma III. Meſs *tetigit*.

Praet. ut antecedens, Fut. & Imp. ut II. & ita ſeq. Bell, jbyll *tingere*, Senn, jſynn

acuere, ꟺemm, juꟺymm *olfacere*, Zerr, jzyrr *elabi e manibus* &c.

SEPTIMA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM

144. Septima Classis habet vocalem magnam post duas consonas ante finalem; & distinguitur in duas formas, prima cum â in praet. & y — â in fut. & imp., & secunda cum ŷ in praet. & ŷ — y in futuro.

Paradigma I. Ꝋtâr *elegit*.

P. S. Ꝋtâr, ꝋtâret, ꝋtart, Pl. Ꝋtâru, ꝋtartu, ꝋtarna. Fut. S. Jyꝋtâr, tyꝋtâr, nyꝋtâr. P. Jyꝋtâru, tyꝋtâru, nyꝋtâru.
Imp. S. Yꝋâr, P. Yꝋtâru.

Sic seq. Ꝝmâr, jyꝝmâr *rubeus fieri*.
Ꝕsâr, jyꝕsâr *abbreviari*
Ꝋdâr, jyꝋdâr *viridis fieri*
Rtâb, jyrtâb *mollis fieri* &c.

Paradigma II. ꟺtŷꝕ *desideravit*.

Pr. (S. ꟺtŷꝕ, ꟺtŷꝕet, ꟺtyꝕt
P. ꟺtŷꝕu, ꟺtyꝕtu, ꟺtyꝕna.

Fut. (S. Jyцιtŷǂ, tyцιtŷǂ, nyцιtŷǂ
P. Jyцιtŷǂu, tyцιtŷǂu, nyцιtŷǂu.

Imperat. S. Yцιtŷǂ, P. Yцιtŷǂu. Sic
Blŷh, jyblŷh *fatuus fieri*
Djŷǂ, jydjŷǂ *angustus fieri*
Jbŷs, jyjbŷs *aridus fieri*
Krŷh, jykrŷh *deformis fieri*
Mlŷȣ, jymlŷȣ *salsus fieri*
Sbŷȣ, jysbŷȣ *pulcher fieri* &c.

OCTAVA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

145. Verba hujus classis formantur ex una vocali magna inter duas consonas: ejus formae sunt quatuor.

I.	â	Târ,	ĭ jtĭr,	ĭ tĭr	*volare*
II.	ŷ	Mŷl,	ĭ jmĭl,	ĭ mĭl	*inclinari*
III.	ŷ	Kŷn,	û jкûn,	û kûn	*esse*
IV.	ô	Sôm,	ŭ jsŭm,	ŭ sŭm	*jejunare*

Paradigma I. Târ *volavit*.

Pr. (S. Târ, târet. tyrt
P. Târu, tyrtu, tyrna.

Fut. (S. Jtĭr . yttĭr , ntĭr
P. Jtĭru , yttĭru , ntĭru .

Imp. S. Tĭr, Pl. Tĭru . Sic Sâr, jsĭr *fieri, ad maturitatem pervenire*.

Paradigma II. Mŷl *inclinatus est*.

Pr. S. Mŷl , mŷlet, mylt . P. Mŷlu, myltu, mylnæ .
F. S. Jmĭl, tmĭl, ymmĭl (33.) P. Jmĭlu , tmĭlu , ymmĭlu .
Imp. S. Mĭl, P. Mĭlu . Sic Bŷd, jbĭd *ovum facere* .
Bŷn , jbĭn *vendere*, Rŷd , jrĭd *velle* . Rŷʀ , jrĭʀ *foetere* .

Paradigma III. Kŷn *fuit* .

Pr. (Sing. Kŷn , kŷnet , ĸynt *vel* kont
Plur. Kŷnu , ĸyntu *vel* ĸontu , ĸynnæ *vel* ĸonna .

Fut. (Sing. Jkûn , tkûn , nĸûn
Plur. Jĸûnu , tĸûnu . nĸûnu .

Imperat. S. Kûn . Pl. Kûnu . Sic seq.

Dŷb , jdûb *evanescere*
Dŷm , jdûm *tardare*

Mŷt, jmût *mori* &c. At in Praet. ſemper faciunt dybt, mytt, dymtu, myttu &c. & nunquam dobt, mott, dobtu, mottu. Kont enim, domt, κontu, domtu &c. Arabiſmi ſapiunt, & ab eis, qui bene loquuntur, minime audiatur haec affectata pronunciatio.

Paradigma IV. Sôm *jejunavit*.

Pr. (S. Sôm, sômet, ſomt
P. Sômu, ſomtu, ſomna.

Fut. (S. Jsŭm, yssŭm (32.), nsûm
P. Jsŭmu, yssŭmu, nsŭmu.

Imp. S. Sŭm. Pl. Sŭmu. Sic Dôr, jdŭr *converti*. Ꝗôm, jꝗŭm *ſurgere*.

NONA ET ULTIMA CLASSIS VERBORUM RADICALIUM.

146. Verba hujus claſſis conſona & vocali magna conſtant, & per tres formas inflecti poſſunt.

Parad. I. Ra *vidit*. (40.)

Pr. S. Ra, rât, rajt. P. rav, rajtu, rajna.
F. S. Jâra, târa, nâra, Pl. jarav, tarav, narav.
Imperat, S. Âra, Pl. Ârav.

Paradigma II. Γy *venit* (40).

Pr. S. Γy, rŷt, rejt. Pl. Γev, rejtu, rejna.
Fut. S. Jyri, tyri, nyri. Pl. Jyru, tyru, nyru.
Imp. S. Ejja *vel* ejjæ. Pl. Ejjev.
Praes. S. Γej, rejjæ. Pl. Γejjin.

Paradigma III. Ta *dedit* (40).

Pr. S. Ta, tât, tajt. Pl. Tav, tajtu, tajna.
F. S. Jâti, tâti, nâti. Pl. Jâtu, tâtu, nâtu.
Imperat. S. Âti. Pl. Âtu.

DE VERBO RADICALI VAUUATO.

147. Quodque Verbum quod incipit a radicali V, Vauuatum voco, & ab aliis distinguimus, quia a generali regula defle-

ctit. Hujusmodi deflectio seu varietas consistit in deficientia radicalis litterae V tam in Futuro quam in Imperativo; ut Vasal, jasal *pervenire*. Vaqan, jaqan *cadere*. Vyret, jyret *hereditare*. Vyzen, jyzen *ponderare* pro Javsal, javqan, jyvred, jyvzen &c.
Excipe Vauuata quae pertinent ad quartam & septimam classem, quae minime deflectunt; ut Verver, jverver *obvolvere*. Vtŷq, jutŷq *fortis fieri*. Vsŷn, jusŷn *latus fieri* &c. in quibus, uti in aliis Auctis V radicale non excidit.

CAPUT TERTIUM

De Verbo Aucto.

148. OMne Verbum Melitense, quum in radice crescat seu augeatur, AUCTUM dicitur. Auctio autem fieri potest quinque modis, nimirum *duplicatione* mediae radicalis, *mutatione* cujusdam litterae in aliam, *auctione* Characteristicarum T, Y N, S, *mutatione & auctione*, ac *duplicatione simul cum auctione*: ex quibus dimanant novem sequentes Verborum Auctum Species.

PRIMA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

149. Verba ſub hac prima Specie vel duplicant mediam radicalem, vel eandem (& hoc fit quando erit vocalis magna) convertunt in aliam, quae duplicatur. Sic Ꝗaſſam *diſtribuit* a radicali Ꝗaſam *diviſit*, Daωωal *introduxit*, *ingredi fecit* a Daωal *ingreſſus eſt*, Nyzzel *deſcendere fecit* a Nyzel *deſcendit*, Semmen *ſaginavit* a Symen *pinguis factus eſt*, Sajjar *coxit*, *maturavit* a Sâr *coctus eſt*, *ad maturitatem pervenit*, Tavval *prolongavit* a Tâl *prolongatus eſt*.

Exempla Aucti I. ſeu Primæ Speciei.

I. Ꝗaſſam *diſtribuit*.

Pr. (S. Ꝗaſſam, ꝗaſſmet, ꝗaſſamt.
P. Ꝗaſſmu, ꝗaſſamtu, ꝗaſſamna.

F. (S. Jꝗaſſam, tꝗaſſam, nꝗaſſam
P. Jꝗaſſmu, tꝗaſſmu, nꝗaſſmu.

Imperat. S. Ꝗaſſam, P. Ꝗaſſmu.
Aucta praeſenti proprio carent.
Sic Baκκar, jbaκκar *mane ante tempus ſurgere*

Baʀʀar, jbaʀʀar *navigare*
Daɷɷan, jdaɷɷan *fumare*
Kattar, jкattar *augere*
Varrab, jvarrab *locum dare* &c.

II. Semmen *saginavit*.

Pr. (S. Semmen, ſemmnet, ſemmynt
P. Semmnu, ſemmyntu, ſemynnæ

F. (S. Jſemmen, yſſemmen (32.) nſemmen
P. Jſemmnu, yſſemmnu, nſemmnu.

Imp. S. Semmen. P. Semmnu. Sic. ſeq.

Tellef, jtellef *perdere fecit*
Deſſes, jdeſſes *vi in anguſtum locum intrare fecit*
Demmel, jdemmel *ſtercorare terram*
Melles, jmelles *blandiri* &c.

Eodem modo conjugantur alia quae variant in vocalibus; ut Nyzzel, nyzzlet, nyzzylt: & pariter Byddel, jbyddel *mutare*. Fytteщ, jfytteщ *quaerere, procurare*. Tyddem, jTyddem *morſicare*. Ita Фabbez, фabbzet, фabbyzt (19) *ſaltare fecit*. Ωarrel, jΩarrel *feſtinare*. Ωarreb, jΩarreb *mirabundum reddere*. Ωaщщeщ, jΩaщщeщ *nidificare*, *habitare*.

III. Raɋɋaɋ *tenuem effecit*.

Pr. (S. Raɋɋaɋ, raɋɋɋet, raɋɋaɋt
P. Raɋɋɋu, raɋɋaɋtu, raɋɋaɋna.

F. (S. Jraɋɋaɋ, traɋɋaɋ, yrraɋɋaɋ
P. Jraɋɋɋu, traɋɋɋu, yrraɋɋɋu.

Imp. S. Raɋɋaɋ. P. Raɋɋɋu. Sic
Sammam, jſammam *durum reddere*
Шaɋɋaɋ, jшaɋɋaɋ *ſulcare* &c.

IV. Sajjar *coxit*, *maturavit*.

Pr. (S. Sajjar, ſajret, ſajjart
P. Sajru, ſajjartu, ſajjarna.

F. (S. Jſajjar, ylſajjar, nſajjar
P. Jſajru, ylſajru, nſajru.

Imp. S. Sajjar. P. Sajru. Sic ſeq.
Tajjar, jtajjar *volare fecit*
Ωajjat, jωajjat *vociferare*
Ɋajjat, jɋajjat *ſtricte ligare* &c.

V. Tavval *prolongavit*.

Pr. (S. Tavval, tavlet, tavvalt
P. Tavlu, tavvaltu, tavvalna.

F. (S. Jtavval, yttavval, ntavval.
P. Jtavlu, yttavlu, ntavlu.

Imp. S. Tavval : P. Tavlu . Sic
Davvar, jdavvar *vertere*
Savvam jſavvam *jeſunare fecit*
Savvar, jſavvar *pingere*. Et pariter
Devvem, jdevvem *cunctari*
Nevvel, jnevvel *ferre manibus* &c.

SECUNDA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

150. Verba Aucta hujus ſpeciei fiunt mutatione primae vocalis parvae in magnam; ut Φŷned *ſtare* ſeu *ſedere fecit* a Φanad *ſtetit, ſedit*. Vŷzen *aequilibravit* a Vyzen *ponderavit*. Φârâr *confeſſionem audivit* a Φarr *confeſſus eſt*.

Exempla Aucti II. ſeu ſecundae ſpeciei.

I. Bŷrek *benedixit*.

Pr. (S. Bŷrek, bŷrket, byrykt
P. Bŷrku, byryktu, byrykna.

F. (S. Jbŷrek, tbŷrek, nbŷrek
P. Jbŷrku, tbŷrku, nbŷrku.

Imp. S. Bŷrek. P. Bŷrku. Sic

Dŷrex , jdŷrex *mane ante tempus surgere.*
Fŷhem , jfŷhem *persuadere*
Mŷhel , jmŷhel *retardare*
Vŷned, jvŷned *de die in diem promittere* &c.

II. Mŷræ *contradixit*.

Pr. (S. Mŷræ , myrŷt , myrejt
(P. Myrev , myrejtu , myrejnæ.
Fut. (S. Jmŷri , tmŷri , ymmŷri (33)
(P. Jmŷru , tmŷru , ymmŷru.
Imperat. S. Mŷri . P. Mŷru . Sic
Nŷdæ , jnŷdi *publicare* &c.

III. Môtal *retardavit*, *expectare fecit*.

Pr. (S. Môtal , môtlet *vel* môtlat , motalt *&* matalt
(P. Môtlu , motaltu *vel* mataltu , motalna *vel* matanna.
F. (S. Jmôtal , tmôtal , ymmôtal .
(P. Jmôtlu , tmôtlu , ymmôtlu (33).
Imp. S. Môtal . Pl. Môtlu . Sic
Ꝗârar , jꝗârar *vel* ꝗôrar , jꝗôrar &c.

TERTIA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

151. Fit haec addendo N in principio verbi radicalis; ut Nꝗasam *divisus est*, a Ꝗasam *divisit*, Nnamel *factus est* a Namel *fecit*, Nnâd *dictus est* a Nâd *dixit*, Mbŷń *venditus est* (33) a Bŷn *vendidit*. Verba hujus speciei, quae augentur per N, ut eorum radicalia conjungantur; sic

Pr. (S. Nꝗasam, nꝗasmet, nꝗsamt
(P. Nꝗasmu, nꝗsamtu, nꝗsamna.

F. (S. Jynꝗasam, tynꝗasam, nynꝗasam
(P. Jynꝗasmu, tynꝗasmu, nynꝗasmu.

Imp. S. Ynꝗasam. Pl Ynꝗasmu. Sic cetera similia, quae variant tantum juxta radicalis structuram.

QUARTA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

152. Quarta species auctuum formatur additione T in principio Verbi radicalis, ut in antecedenti specie per N. Aucta hujus speciei plerumque formantur a Verbis radi-

calibus quartae classis (141); ut Tsyuщkel *impeditus est* a Fyuщkel *impedivit*, Yuщuaɋleb (32) *versatus est* a Шaɋleb *versavit*. Pariter Aucta per T inflectuntur ut radicalia; ut

Pr. (S. Tsyuщkel, tsyuщklet, tsyuщkylt
(P. Tsyuщklu, tsyuщkyltu, tsyuщkynnæ.

F. (S. Jytsyuщkel, tytsyuщkel, nytsyuщkel
(P. Jytsyuщklu, tytsyuщklu, nytsuщklu,

Imp. S. Ytsyuщkel. P. Ytsyuщklu: sic cetera.

QUINTA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

153. Hujusce speciei Aucta augentur pariter per T, sed post primam radicalem; ut Rtebaa *victus est* a Rebaa *vicit*. Steraɋ *subreptus est* a Seraɋ *furatus est*, *subripuit*. Staman *auditus est* a Saman *audivit*: Staɋsa *interrogavit* a Saɋsa *interrogavit*.

Item Aucta Secundæ Speciei quando per T augentur ad hanc speciem pertinebunt; ut Ѻtâbat *agitatus est*. Hæc Aucta per T similiter sequuntur eorum radicalia; ut

Pr. (S. Rtebaa, rtebaet, rtbaat
(P. Rtebau, rtbaatu, rtbaana.

Fut. (S. Jyrtebaȣ, tyrtebaȣ, nyrtebaȣ.
P. Jyrtebȣu, tyrtebȣu, nyrtebȣu.

Imp. S. Yrtebaȣ. Pl. Yrtebȣu. Sic Steraǂ, ſterǂet &c. Jyſteraǂ &c. uti quoque Ꙩtâbat, ꙩtâbtet, ꙩtabatt &c. Jyꙩtâbat &c.

SEXTA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

154. Haec eadem eſt ac prima ſpecies praefixo tantum T characteriſtico: ſic Tǂaſſam *diſtributus eſt* a ǂaſſam *diſtribuit* (149.), quod a ǂaſam *diviſit*. Tǂajjem *inſuperbivit ſe, in ſuperbiam elatus eſt* a ǂajjem *ſurgere fecit*, quod a ǂôm *ſurrexit*: & ſic inflectitur.

Pr. (S. Tǂaſſam, tǂaſſmet, tǂaſſamt
P. Tǂaſſmu, tǂaſſamtu, tǂaſſamna.

Fut. (S. Jytǂaſſam, tytǂaſſam, nytǂaſſam
P. Jytǂaſſmu, tytǂaſſmu, nytǂaſſmu.

Ita Tǂajjem, tǂajmet &c. jytǂajjem.

SEPTIMA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

155. Septimae ſpeciei Aucta conſlantur a ſecunda ſpecie (150) & a T cha-

racteristico praefixo, uti antecedens fit a prima. Sic Tbŷrek *benedictus est* a bŷrek *benedixit* quod ab antiquo barek. Tmŷhel *retardatus est* a mŷhel *retardavit*, quod ab antiquo mehel. Tlŷnab *collusit* a lŷnab *ludere fecit* quod a lanab *lusit*. Tvŷled *natus est* a vŷled *nasci fecit* quod a vyled *parturivit*.

Pr. (S. Tbŷrek, tbŷrket, tbyrykt
(P. Tbŷrku, tbyryktu, tbyryknæ.

F. (S. Jytbŷrek, tytbŷrek, nytbŷrek
(P. Jytbŷrku, tytbŷrku, nytbŷrku.

Imp. S. Ytbŷrek. P. Ytbŷrku.

OCTAVA SPECIES VERBORUM AUCTUUM.

156. Formantur haec Verba a radicali praefixis characteristicis N T ut Ntnamel *factus est, maturus evasit* a namel *fecit*, Ntnâd *dictus est* a nâd *dixit*: & inflectuntur ut radicalia.

Pr. (S. Ntnamel, ntnamlet, ntnamylt
(P. Ntnamlu, ntnamyltu, ntnamynnæ.

Fut. (S. Jyntnamel, tyntnamel, nyntnamel
(P. Jyntnamlu, tyntnamlu, nyntnamlu.

NONA ET ULTIMA VERBORUM AUCTUUM SPECIES.

157. Tandem nona species fit tam a radicali, quam ab aucto praefixis characteristicis S T; ut Stembeh *a somno excitatus est* a nebeh, a quo nebbeh *excitavit*. Stkerreh *abhorruit* a kerreh *deformavit*, quod a krŷh *deformis factus est*. Staobæ *abditus est* a oybæ *abdidit*. Staзna *dives factus est* a зynæ *divitem reddidit*. Stnân *adjutus est* a nân *adjuvit*. Staĸjæ *recreatus est* a ĸyjæ *recreavit* &c.

Exempla Ultimi Aucti.

I. Stembeh *expergefactus est*.

Pr. (S. Stembeh, ſtembhet, ſtembeht.
P. Stembhu, ſtembehtu, ſtembehnæ.

F. (S. Jyſtembeh, tyſtembeh. nyſtembeh
P. Jyſtembhu, tyſtembhu, nyſtembhu.

Imp. S. Yſtembeh. P. Yſtembhu. Sic Stkerreh, jyſtkerreh *abhorrere* &c.

II. Staωbæ *absconditus est*.

Pr. (S. Staωbæ, ſtaωbŷt, ſtaωbejt
(P. Staωbev, ſtaωbejtu, ſtaωbejna.

F. (S. Jyſtaωbæ, tyſtaωbæ, nyſtaωbæ
(P. jyſtaωbev, tyſtaωbev, nyſtaωbev.

Imp. S. Yſtaωbæ. P. yſtaωbev. Sic ſeq.

Staajæ, jyſtaajæ *recreari*
Staɲnæ; jyſtaɲnæ *dives fieri*

III. Stɲân *adjutus eſt*.

Pr. (S. Stɲân, ſtɲânet, ſtɲant
(P. Stanu, ſtɲaɲtu, ſtɲaɲga.

F. (S. Jyſtɲân, tyſtɲân, nyſtɲân
(P. Jyſtɲânu, tyſtɲânu, nyſtɲânu.

Imp. S. Yſtɲân. P. yſtɲânu.

CAPUT QUARTUM

De Verbis Anomalis, Defectivis & Peregrinis.

158. QUum tribus hisce Verborum qualitatibus Melitense Idioma parcum sit (exceptis Peregrinis abusu introductis); ideo in iis pauca, & quidem parce expendemus.

DE VERBO ANOMALO.

159. Verba Anomala illa voco, quorum inflexio e regulis generalibus modo hanc modo illam aut nullam sequitur, & sunt

Kŷl *manducavit*.

Pr. { S. Kŷl, kŷlet, kylt
P. Kŷln, kyltu, kylnae.

F. { S. Jŷkel, tŷkel, nŷkel.
P. Jŷklu, tŷklu, nŷklu.

Imp. S. Kûl. P. Kûlu. Nonnulli loquendo

flectunt kolt, κoltu, konna, jŷκol, tŷκol, nŷkol; sed male.

Anomalitas Verbi kŷl consistit in Futuro & in Imperativo; quia regulariter conjugari debet Jkûl, tκûl, nκûl, jkûlu, tkûlu, nκûlu; ut a κŷn *fuit*, jκûn & non jŷκen: quod sequitur Imperativus, qui est regularis.

Mâr *abiit*, *ivit*.

Pr. { S. Mâr, marret, mort
P. Marru, mortu, morna.

F. { S. Jmûr, tmŭr, ymmŭr (33).
P. Jmorru, tmorru, ymmorru.

Imp. S. Mŭr. P. Morru.

Praes. Sejjer, sejræ. Pl. Sejrîn.

Pro mâret, mâru, mŭru, *seu* marr, jmorr, tmorr, ymmor, morr.

Ɵo *accepit*.

Pr. { S. Ɵo, ɵôdet, ɵatt (34)
P. Ɵôdu, ɵattu, ɵadna.

F. { S. Jŷɵu, tŷɵu, nŷɵu
P. Jŷɵdu, tŷɵdu, nŷɵdu.

Imp. S. Ɵu. Pl. Ɵŭdu.

Voces Ɵo, & ɵu pro ɵôd, ɵûd, & jŷɵu tŷɵu &c. pro jŷɵod, tŷɵod &c.

Ѓy quoad Imperativum eſt etiam anomalum, quia habet Ejjæ vel ejja. Plur. Ejjev.

160. Ex prædictis anomalis Kŷl & Ꝏo habentur Aucta yttŷкel *manducatus eſt*, yttŷꝏed *acceptus eſt*; ſic

Pr. (S. Yttŷkel, yttŷкlet, yttykylt
P. Yttŷкlu, yttykŷltu, yttyкynnæ.

F. (S. Jyttŷкel, tyttŷкel, nyttŷkel
P. Jyttŷklu, tyttŷкlu, nyttŷlu.

Similiter conjugatur Yttŷꝏed.

DE VERBO DEFECTIVO.

161. Defectiva Verba regulas aliorum generales ſequuntur, ſed deficiunt vocibus quibuſdam; ut ꝕâl *dixit* ille, ꝕâlet *dixit* illa, nytt (34) *dixiſti*, *dixi* pro ꝕolt, ꝕâlu *dixerunt*, nyttu *dixiſtis* pro ꝕoltu, nydna *diximus* pro ꝕolna *ſeu* ꝕonna. Futur. S. Jnĭd, tnĭd, nnĭd. P. Jnĭdu, tnĭdu, nnĭdu pro jꝕŭl, tꝕŭl, jꝕŭlu, tꝕŭlu, nꝕŭlu. Imperativus S. Ŋĭd *dic* pro ꝕŭl. P. Ŋĭdu *dicite* pro ꝕŭlu.

Ambo, ſcil. ꝕâl & nŷd conflant totum verbum *dicere*. Sed olim defectiva non

erant, nec ullas obsoletas voces habebant.

Habetur praeterea in hac lingua Verbum quoddam, quod tempus praesens, etsi futura forma, & imperativum possidet: estque Sing. Jôf *scit* ille, tôf *scit* illa vel *scis* tu, nôf *scio* ego. Pl. Jôfu *sciunt*, tôfu *scitis*, nôfu *scimus*.

Imperat. S. ôf *scito*. P. ôfu *scitote*.
Vel jâf, tâf, nâf, jâfu, tâfu, nâfu, âf, âfu.

DE VERBO PEREGRINO SEU BARBARO.

162. Peregrina Verba, seu ut ajunt Barbara illa jure vocamus, quorum radix seu origo non est Orientalis, videlicet Chaldaica, Phoenicia, Syriaca, Hebraica, Punica, Arabica, Aethiopica &c. sed ab hodiernis linguis trahitur. Haec Verba quum extera sint, Melitensi inflexione maltezzari solent: quocirca ea conjugare hic opus non est.

CAPUT QUINTUM

De Accidentibus Impropriis Verborum.

163. INter Impropria Verborum Accidentia primum locum occupant Praeteritum Imperfectum, Praeteritum Plusquamperfectum, & saepe Praesens.

De Tempore Imperfecto.

164. Formatur Praeteritum Imperfectum a Futuro vel a Praesenti Verbi Principalis praeposito Praeterito Verbi Substantivi (145. Paradig. III) seu Auxiliaris Kŷn, vel raro, voce Dâri hoc modo =

Sing.	Kŷn janmel *faciebat* ille
	Kŷnet tanmel *faciebat* illa.
	Kynt tanmel *faciebas*
	Kynt nanmel *faciebam*.
Plur.	Kŷnu janmlu *faciebant*
	Kyntu tanmlu *faciebatis*.
	Kynnae nanmlu *faciebamus*.

165. Sic per particulam Dâri ; ut Dâri janmel *faciebat*, dâri jyru *veniebant*. Sed stricte loquendo Dâri vim habet Verbi *solere*; ut Dâri jyri koljûm *solebat venire quotidie*, Dâri nŷkol bosta, u ma kŷnuį jdorni: *solebam manducare multum*, & *non nocebat mihi*.

166. Imperfectum Intransitivorum a praesenti, & a verbo Kŷn formatur; ut

Sing.	Kŷn dŷoel Kŷnet dŷolæ	*intrabat*	ille illa
	Kynt dŷoel Kynt dŷolæ	*intrabas* vel *intrabam*	
Plur.	Kŷnu dyolĭn *intrabant*. Kyntu dyolĭn *intrabatis* Kynnæ dyolĭn *intrabamus*.		

167. Tandem tempus Imperfectum potest formari a Futuro Verbi Principalis ut supra, & ab Imperfecto auxiliari Verbi ɋanad, quod est Kŷn ɋŷned &c. ut Kŷn ɋŷned jŷkel *manducabat*, kŷnu ɋendĭn jŷtbahardu *lusitabant*, *colludebant*.

168. Si vero inter Pronomen Personale & Verbum aderit Particula U, tunc indicat Verbum esse Imperfectum; ut ŷna u

naɸra *dum legebam*, ŷnti u taɸli *dum frigebas*, hua u sejjer *dum ibat* &c.

De Tempore Plusquamperfecto.

169. Fit Plusquamperfectum a duobus praeteritis, nempe a praeterito Verbi Principalis, & a praeterito Auxiliaris

Sing. (Kŷn namel *fecerat* ille
(Kŷnet namlet *fecerat* illa
(Kynt namylt *feceras* vel *ram*.

Plur. (Kŷnu namlu *fecerant*
(Kyntu namyltu *feceratis*
(Kynnæ namynna *feceramus*.

De Praesenti Transitivorum.

170. Tempns Praesens in Verbis Transitivis formatur a Futuro Transitivi Principalis, & a Praesenti proprio Verbi ɸanad; ut Sing.

ɸŷned	janmel	*facit*	ille
ɸŷndæ	tanmel		illa
ɸŷned	tanmel	*facis*	tu m.
ɸŷndæ			tu f.

Ꝕŷned Ꝕŷndæ	naʼnmel	*facio*	ego m. ego f.
	Plur.		
Ꝕyndĭn	janmlu	*faciunt*	
Ꝕyndĭn	tanmlu	*facitis*	
Ꝕyndĭn	nanmlu	*facimus*	

De Futuro Propinquo & Remoto.

171. Futurum apud nos passim pro Præsenti accipitur; ideoque non raro determinabitur vel a voce praesentis Sejjer indicante propinquitatem: ut Sejjer nanmel *facturus sum*, sejræ nanmel *factura sum*, sejrĭn nanmlu *facturi sumus*, sejjer ymmŭr *iturus sum*, sejræ naꝕañ *casura sum*: Vel a particula nâd; ut nâd nyri *veniam*, nâd jyru *venient* seu *venirent*, *venerint* &c.

CAPUT SEXTUM

De Modis.

172. MOdi apud nos proprie loquendo duo sunt, Indicativus, & Imperativus. Indicativo, qui est Generalis Modus, uti solemus pro indicandis ceteris Latinorum modis, quibus valemus respondere unico tantum Indicativo, & particulis Bŷuq *ut*, Jŷk *si*, *an*, Li *si*, Jalla *utinam*, Semæ *donec*, Ռauq, Kŷku, Narra (quaedam nostrae Particulae & expressiones nec latine nec italice per se exprimi possunt) Kallajamar &c. ut Fetax yl ktŷb bŷuq jaqra: *aperuit librum ut legeret*. Resaq xadejjæ bŷuq jkellymni: *appropinquavit ad me ut alloqueretur me*. Staqsŷni jŷk ynmorrŭuq mĭnu hem, ev nybqnu havn: *interrogavit me an abiremus secum ibi, vel maneremus hic*. Li kynt nôf fejn, kŷku rejt: *si agnovissem locum, equidem venissem*. Jalla jmŭr: *utinam iret*. Kûlu semæ tyuqbnu: *manducate donec saturemini*. Yrrid li tmorru: *volo ut eatis*; & similes dicendi modi, qui cum

exteris linguis conveniunt, uti clarius diffusiusque demonstrabo in Grammatica Latina vernaculo idiomate ad usum juventutis Melitensis scripta, ubi omnes difficultates, quae adhuc occurrerunt, clara ac facillima methodo explanantur.

173. Praeterea Modi formantur absque ulla particula, & dignoscuntur ex ipsa phrasi & sensu; ut Rŷtt nâra *volui videre*. Bydæ jnĭd *coepit dicere*; & hoc quia quodque tempus, quod nulla interponente dictione aliud antecedens tempus habeat (exceptis Impropriis) modum Infinitum exprimit: Sic Γejt nzŭrek: *veni visitare te*, vel *ad visitandum te*.

174. Etiam Particula LI quando significat *quod*, seu *che* Italorum reddit plerumque Verbum æquivalens Infinito; ut Ꝗâl li hŭa u sejjer mat-trĭꝗ ltaꝗañ mal ꝗallylĭn, u ꝋabtu nalĭh, u nezznûh myn kolma kellu: *dixit se dum iret per viam obviam fecisse latronibus, & ipsos oppugnasse eum, ac expoliasse eum ab omnibus quae habebat*. Ꝗat ma jrĭd li jmŭt: *nemo vult mori*, seu *quod moriatur*.

175. Alios peculiares Modos habent Melitenses in interrogando ac negando. Hi formantur per litteras ŋ vel ų ver-

bo affixas; sed negatio distinguitur praefixione particulae negationis Ma vel La *non*; ut

Interrogativus	Negativus
Гевіщ? *venerunt*?	Ma гевщ *non venerunt*
Ѻôщ? *accepit*?	Ma ѻôщ *non accepit*
Smajtŭщ? *audistis*?	Ma ſmajnŷщ *non audivimus*
Kylч? *manducasti*?	Ma кylч *non manducavi*
Morч? *ivisti*?	Ma morч *non ivi*.

Sed ultima littera quum ч pro щ adhibeatur, vel excidit; ut Kylч pro Kylтщ, vel in ч convertitur; ut Ryчч? *voluisti*?

176. Non raro solis affixis щ vel ч negatur omissa particula negativa Ma vel La, & tunc interrogationis signum non habet locum; ut Toqtolщ *non occides*, Tyznĭщ *non moechaberis*, Tлĭч *non dices*, Tyткelmщ *non loqueris*, Tykelщ *non manducabis*. Sed respondendo negative nunquam щ vel ч omittitur v. g. Ma kŷl *non manducavit*, Ma mŷt *non mortuus est* &c. hoc enim erit *detractionis* Soloecismus maximus: quae tamen omissio licita est tantum in poesi ob versus desinentiam; sed in tali casu particula negans nequit omitti; ut

Nâraft ył rĭd li ryttli,
Nâd li bĭh ma nyttli.

pro Ma nyttlĭuɥ. *Cognovi bonum quod voluisti mihi, etiamsi de eo nullum verbum fecisti mihi*.

CAPUT SEPTIMUM

De Significatione Verborum.

177. VErbi significatio sive radicalis sive aucti tanquam fixa in ejus formis nequit considerari, quia in eadem forma aut specie juxta varietatem verborum solet variari significatio. Haec autem triplex est, Transitiva, Intransitiva, & Neutra. Verbum Transitivum distinguitur in Activum; ut qatel *interfecit*, & Passivum; ut Nqatel *interfectus est*. Intransitivum vero habet actionem in ipso Agente manentem; ut qanad *stetit*, raqad *dormivit*. Neutrum tandem est Verbum Substantivum & Essentiale Kŷn *fuit*, & Sâr *factus est*, uti etiam Pronomen Personale tertiae personae

utriusque generis ac numeri, quando pro tempore praesenti Verbi *sum es* accipitur (209); & est = Hu, hi, hŭma = ut ŷnæ hu *ego sum* &c.

178. Verba per auctionem ex Intransitivis saepe fiunt Transitiva, & a Passivis Activa, ac viceversa; ut a Daɷal *ingressus est* habetur Daɷɷal *intrare* vel *ingredi fecit, introduxit*, a Nazañ *expoliatus est* fit Nazzañ *expoliavit*, a Ꝗasam *divisit* NꝖasam *divisus est*.

179. Sed vanum est captandæ significationis regulas inquirere; ipsa enim in Verbo Melitensi fixa non est. Nam mutatur non solum mutatione seu transmigratione radicalis Verbi in auctum; sed etiam ipsa motionum mutatione; ut Ɯalaꝗ *creavit*, ɷoloꝗ *creatus est*, ƷaIeb *abundavit*, ƷyIeb *vicit*, ƷoIob *macilentus factus est*.

180. Quoad Tempora saepe Futurum maxime Verborum transitivorum denotandae Praesentis significationi inservit; ut Nnállem *doceo*, tnallem *doces*, nykbru *crescimus* &c. Igitur significatio ex usu & Lexicis erit discenda.

PARS QUARTA

DE PARTICULIS.

181. SUb nomine Particulae complectimur Latinorum Adverbia, Conjunctiones, Praepositiones, & Interjectiones. Pars haec est indeclinabilis, & dividitur in Conjunctam, & Separatam.

CAPUT PRIMUM

De Particulis Conjunctis.

182. PArticularum Conjunctarum duae sunt species, Praefixae nempe & Affixae: hae in fine, illae in principio dictionum conjunguntur.

183. Praefixae sunt =

B vel Bi, *in*, *cum*, F vel Fy *in*
Ta vel Te italice *del dello della* &c.

Nal *pro*, *contra*, *super*, *adversus*.
L *ad*, vel signum Dativi. Ma *non*.
Mañ seu Mĭñ *cum*, *simul*.
Myn vel Mn *e*, *ex*, *a*, *ab*.
Sa vel Se *usque*. Щ? *quid*? quo interrogamus; ut Щrybtli? *quid tulisti ad me*? Cum praefixis hisce adnumerari potest tanquam particula Articulus YL; ut Byl, tal, fyl, myl (95) &c.

184. Affixae seu quae suffiguntur sunt tantummodo Щ vel Ч, quae cum Verbo (175) modos interrogativum & negativum indicant. Saepe significant *quid*, & non raro inveniuntur affixae aliis particulis; ut Bŷщ? *in quo*? *cum quo*? Mnŷщ *ex quo*, *unde*? His adde Ma *quod*; ut Kolma *omne quod* (104), licet ad Pronomen potius pertinere videatur.

CAPUT SECUNDUM

De Particulis Separatis.

185. AKtar *plus*, Aktarщ *potius*, Anqas *minus*, Barra *extra*, *foris*, Barranet *extra omnino*, Bla vel Ble *absque*, *sine*,

Bejn *inter*, Bys *tantum*, *ſolum*, Bŷuщ *ut*, Byzzejjed *ſat*, *ſatis*, Bnǐd *longe*, Boſta *multum*, Tabylʀaɸɸ *certe*, *proculdubio*, Taʀt *ſubtus*, Taʀnet *ſubtus omnino*, *funditus*, Darba *ſemel*, Darbtajn vel Darbtejn *bis*, Daɸщejn *pauxillum*, Dment *dum*, Dloʀʀ *ſaepe* Ev vel Jev *aut*, *vel*, *ſeu*; Evvyllæ vel Jevvyllæ *forſan*, *fortaſſe*. Ftǐt *aliquantulum*, *parum*. Fejn? *ubi*? *quo*? Fylli *&* *ecce*, Fʀal *ſicut*, *ut*, *velut*, Flaωωar *ultimo*, *poſtremo*, Flaωωarnet *tandem*, Foǐt *inter*, Fǔɸ *ſupra*, *ſuper*, Γevvæ *intra*, Havn *hic*, Hek *ita*, *ſic*, *pariter*, Hek uʀol, *item*, *ſimiliter*, Heʀʀem *vix*, Hynn *illic*, ʀdej *prope*, *proxime*, Ωlŷf *praeter*, Ja vel Je *o*. Jankeǐla, Jev *aut*, Jaɸav? *num*? *ne*? Jŷk *ſi*, *an*, Jŷʀma *niſi*, ǐva *utique*, *vere*, ǐlu *olim*, ǐsa *age*, *agedum*, iſav? *agite*? Ωâd *nondum*, Ωatylli *licet*, *etſi*, Ωalŷщ *quare*, *cur*? *quia*? Ynɸas *minus*, *nequaquam*, Ymmæ *ſed*, *vero*, *aſt*, Yrrŷnʀ *univerſim*, *nemine excepto*, Yſſa *nunc*, Yzjed *plus*, *amplius*, Ʒadæ *cras*, Pitaʒdæ *perendie*, Ʒajr *ſine*, *abſque*, Kem *quantum*, *quot*, Kǐf *quomodo*, ɸabel *ante*, ɸad *unquam*, ɸajlæ *commode*, *ſenſim*, *cunctanter*, ɸrǐb *prope*; Ladarba *quoniam*; Lbŷraʀ *heri*, Levlŷmes vel Levmŷmes *nudius tertius*, Le *non*, *minime*, *haud*, Levvelnet *primum*, *in primis*, Mmelæ, ymmelæ *ergo*, *igitur*, Mba-

nad *dein*, *postea*, *porro*, Metæ *quum*, *quando*, Myndaqqŷt *quandoque*, Nxella *aliter*, *secus*, Nnĭduaɐna *idest*, *videlicet*, Pɐal *velut*, Sahav *hactenus*, *adhuc usque*, Safejn *quousque* refert ad locum, Samyta *quousque* refert ad tempus, Sama *donec*, Sevvæ *aeque*, Syffa *adhuc*, *hactenus*, U *&*, *ac*, *atque*, Vara *post*, Vysq *admodum*, *nimis*, *valde*, Ukol *etiam*, *quoque* &c. Sed adhuc de Orationis Partibus, & nunc de earum Constructione agemus.

LIBRI SECUNDI FINIS.

GRAMMATICAE MELITENSIS

LIBER TERTIUS

DE DICTIONUM SYNTAXI, SEU DE PARTIUM CONSTRUCTIONE.

186. Uoniam Dictiones seu Orationis Partes, de quibus adhuc egimus, quum simpliciter per se sint, & inconstructae hominum sensa exprimere satis nequeant, eo quod non possint orationem texere; hac de caussa Grammatici in fine, Syntaxeos, idest Constructionis seu loquendi Fabricae tractatum solent instituere. Hujus autem Linguae Constructio in ore Melitensium naturaliter considerata est omnino ordinata, plana, ac Regularis parum dissimilis ab illa Chaldaeorum, & Hebraeorum in-

dicium valde clarum antiquitatis hujus Melitensium idiomatis: primariae enim, & veterrimae linguae in earum Constructione planae erant & Regulares; quia apud veteres, uti etiam apud hodiernos Melitenses non verbis sensa, sed his illa inserviebant, & loquendo longe minus de verbis, quam de rebus & factis sunt solliciti loquutores.

187. Quaeque Orationis pars Linguae Melitensis construi potest vel cum se ipsa, vel cum aliis partibus juxta statum suum. Status autem vel Absoluous erit vel Regiminis. Dictio dicitur in *statu regiminis* vel in *regimine* quando aliam dictionem regit; secus in *statu absoluto* appellatur.

CAPUT PRIMUM

De Constructione Nominis cum alio.

188. SUbstantivum post se Genitivum regit sive cum Articulo; ut Zmŷn yl ferx *tempus laetitiae*, Sîd yd-dar *herus*

domi ; sive absque Articulo, ut Byn oła *filius fratris mei* i. e. *nepos*. Keslæ zebbûr *mensura olivarum*.

189. Substantivum cum Adjectivo convenit in genere, & numero: ut Omm gazina *mater piatosa*: quod si res secus erit, id eveniet vel ex quadam accidentium similitudine (& tunc res aliter minime erit, sed videbitur) vel significationis caussa, quando scilicet nomen regens erit collectivum aut indeterminatum; vel tandem ob elegantiam. Quod de Adjectivo dicitur, de participio quoque, id est de Nomine Agentis & Patientis dici censendum est.

190. Nomina Numeralia a tribus ad decem concordant cum Nomine in Numero Plurali, & in ceteris ad centum usque in Singulari. Praeterea numeralia minora praeire solent majoribus.

CAPUT SECUNDUM

De Constructione Verbi cum alio.

191. VErbum cum verbo convenit in genere, numero, & persona; ut Ʊôdu jŷxlu *ceperunt manducare*, Kŷnet marret *abierat* illa. Similiter quotq; verba habentur post primum cum eo colligata; ut Rŷd jmŭr jyuџrob, u jarrañ jyri joџnod fejn kŷn: *voluit ire ad bibendum, & redire ad standum, ubi erat.*

CAPUT TERTIUM

De Constructione Verborum cum Nominibus, & viceversa.

192. VErbum cum Nomine ac viceversa concordat in genere & numero. Nomen autem duale vult verbum plurale.

Nomen plurale aliquando elegantiae ergo exigit verbum singulare foemininum; ut Yl kbarât ma taxsebu sy̆l foqra, nâd li tôs ylli myn ʒajrhem ma hi uejn: *nobiles* (proprie *Magnates* a kbĭr *magnus*) *nil cogitant de pauperibus*, *etiamsi sciant*, *quod sine illis nihil sint*: ubi verba taxseb, tôs & hi, sunt singularia gen. foem. 3. personae. Yl xvejjer yt-tajba tynbŷn xĭn ble vaqt: *res bona venduntur hora absque momento* i.e. intra momentum. Yn-nŷs ty-rri *homines currunt*; & similia exempla innumera.

193. Nominativum cum verbo easdem regulas habet, quas in aliis linguis. Verbum activum regit Accusativum cui praefigi saepe solet L vel Lyl signum non raro, ut diximus Accusativi: ut Yu-uemu ys-saωωan lyl ωlejjaq: *sol calefacit creaturas*, vel non praefigitur L, sed articulus tantum; ut Yl xûtæ yl kbĭræ tŷkel yz-zʒĭ-ra: *piscis magnus devorat parvum*.

194. Verbum aliquando subintelligitur, & prae ceteris Substantivum; quod tunc clarum plerumque redditur ex deficientia articuli nominis posterioris v. g. Alla kbĭr: *Deus est magnus*. Dâk bynhom: *ille est filius eorum*. Vel cum articulo: ut Yl bnŷdem mynnu mankûs: *homo natura sua est imbecillis*.

CAPUT QUARTUM

De Constructione Pronominis cum aliis partibus.

195. PRonomen Personale concordat cum Nomine & Verbo in genere numero & persona. Pronomen vero Affixum seu Conjunctum, quod tum Nominibus, tum Verbis, tum quoque Particulis affigitur, habet suas peculiares regulas.

196. Prima quod Affixum primae personae post Verbum aut Particulam terminantem in N, ante I Affixionis (110) vult N; sic Sâbni *invenit me*, mynni *a me*.

197. Secunda quod H affixum dictionibus terminantibus in consonam, non raro in U convertitur; ut Ꝗatlu *interfecit eum*, Sîdu *herus ejus*.

198. Tertia, quod littera A vel Æ in fine, quum ei pronomen affigitur, in T vel in Y magnum mutatur; ut Marti *uxor mea*, Fdŷhæ *redemit eam*.

199. Quarta tandem quod N finale nominum dualium in affixione excidit; ut Ղajnejкem *oculi vestri* pro Ղajnejnкem. Vydnejjæ *aures meae* pro Vydnejni.

De Affixis Nomini.

200. Sing. Dâr *domus*. Sic Dâri *domus mea*, Dârna *domus nostra*, dâreк *domus tua*, dârкem vel кom *domus vestra*, dâru *domus ejus* masc. dârha *domus ejus* foem. dârhem vel hom *domus eorum* vel *earum*. Plur. Djâr; ut Djâri, djârna, djâreк, djarкem vel кom, djâru, djârha, diârhem vel hom: v. g. Dâri dâr tat-talb tlni: *domus mea domus orationis meae*.

Sing. Ղajn *oculus*. Ղajni *oculus meus*, ղajnna *oculus noster*, ղajneк *oculus tuus*, ղajnкem vel kom *oculus vester*, ղajnu *oculus ejus* m. ղajnhæ *oculus ejus* f. ղajnhem vel hom *oculus eorum* vel *earum*. Dual. Ղajnejn; ut ղajnejja *oculi mei*, ղajnejna *oculi nostri*, ղajnejк *oculi tui*. ղajnejкem vel kom *oculi vestri*, ղajnejh *oculi ejus* m. ղajnejhæ *oculi ejus* f. ղajnejhem vel hom *oculi eorum* vel *earum*. Plur. Eղjûn *oculi, fontes*, Eղjunnæ *oculi nostri, fontes nostri*, eղjûni, eղjûneк &c.

Mulej *dominus* (*) : sic Mulejja *dominus meus*, mulejna *dominus noster*, mulejk *dominus meus*, mulejkem vel kom *dominus vester*, mulejh *dominus ejus* m. mulejhæ *dominus ejus* f. mulejhem vel hom *dominus eorum earum*.

Sic a Mara fit Marti *uxor mea*, martek *uxor tua*, martu *uxor ejus*; & a Zevr, Zevri *maritus meus*, Zevrek *maritus tuus*, Zevrhæ *maritus ejus*; a ȣabĭb *amicus*, ȣabĭbi *amicus meus*, ȣabĭbna *amicus noster*, ȣabĭbek *amicus tuus*, ȣabĭbkem vel kom *amicus vester*, ȣabĭbu *amicus ejus* m. ȣabĭbhæ *amicus ejus* f. ȣabĭbhem vel hom *amicus eorum earum*

(*) *Haec vox* Mulej *apud veteres Melitenses, ut* مولا *seu* مولى *apud* Orientales, *significabat* Dominatorem, principem nulli subditum, dominum, & possessorem rei absolutum *a nomine Phoenicio* Mŷl possessio; *ideoque ad praesens usque inveniuntur quaedam loca apud nos dicta* ȣalmûlæ ditio dominatoris *a* ȣâl ditio *&* Mûlæ dominator *seu* αὐτοκράτωρ, Burmulà *idest* pratum dominatoris *seu* principis, *quia* Bŭr pratum *valet. Sed ab hodiernis Melitensibus nulli, nisi* DEO *tanquam supremo omnium Dominatori, cui soli tale nomen competit, datur*.

Levn *color*, Leyni, levnna, levneĸ, levnĸem, levnu, levnhæ, levnhem vel hom.

201. Multa nomina nolunt Possessivum Affixum, & pro eo adhibent Pronomen Tĭni (111) *meus, a, m*. tĭnaĸ tĭneĸ *tuus, a, m* tĭnu &c. ut Alla tĭni *Deus meus*, Alla tĭnaĸ *Deus tuus*, & non aliter scil. Allâj, Allajĸ. Alia uti possunt utroque; ut Rabĭbi & ʀabĭb tĭni *amicus meus*, ʀabĭbna & ʀabĭb tanna *amicus noster* &c. Alia tandem Affixum pro libito habere nequeunt; nam cum uno affixo rem, cum altero alteram, ac proinde sensum omnino diversum indicant; ut Ooti *soror mea*, oot tĭni *soror meae* i. e. *soror* uxoris *meae*: aliaque usu discenda.

De Affixis Verbo.

202. Rabb *amavit* ille.

Rabbni *amavit me*, ʀabbna *amavit nos*, ʀabbek *amavit te*, ʀabbĸem vel kom *amavit vos*, ʀabbu *amavit eum*, ʀabbha *amavit eam*, ʀabbhem vel hom *amavit eos*.

Rabbet *amavit* illa.

Rabbytni *amavit me*, ʀabbytna *amavit nos*, ʀabbytek *amavit te*, ʀabbytkem vel kom

amavit vos, ȣabbytu *amavit eum*, ȣabbytha *amavit eam*, ȣabbythem vel hom *amavit eos*: *eas*.

Ȣabbejt *amavisti* & *amavi* (120).
Ȣabbejtni *amavisti me*, ȣabbejtna *amavisti nos*, ȣabbejtek *amavi te*, ȣabbejtkem vel hom *amavi vos*, ȣabbejtu *amavi* vel *amavisti eum*, ȣabbejtha *amavi*, vel *amavisti eam*, ȣabbejthem vel hom *amavi* vel *amavisti eos eas*.

Ȣabbejna *amavimus*.
Ȣabbejnŷĸ *amavimus te*, ȣabbejnŷĸem vel ĸom *amavimus vos*, ȣabbejnŷh *amavimus eum*, ȣabbejnŷha *amavimus eam*, ȣabbejnŷhem vel hom *amavimus eos*, *eas*.

Ȣabbejtu *amavistis*.
Ȣabbejtŭni *amavistis me*, ȣabbejtŭna *amavistis nos*, ȣabbejtûh *amavistis eum*, nabbejtŭha *amavistis eam*, ȣabbejtŭhem vel hom *amavistis eos*, *eas*.

Ȣabbev *amaverunt*.
Ȣabbevni *amaverunt me*, ȣabbevna *amaverunt nos*, ȣabbevk *amaverunt te*, ȣabbevĸem vel ĸom *amaverunt vos*, ȣabbevh *amaverunt eum*, ȣabbevha *amaverunt eam*, ȣabbevhem vel hom *amaverunt eos eas*.

Jȣobb *amat* vel *amabit* ille.
Jȣobbni *amat me* vel *amabit*, jȣobbna *amat*

nos . . . Jȣobbok *amat te* jȣobbȣom *amat vos*, jȣobbu *amat eum*, jȣobbha *amat eam*, jȣob-bhom *amat eos, eas*.

Tȣobb *amat* vel *amabit* illa ; seu *amas*, vel *amabis* tu.

Tȣobbni *amas* vel *amat me*, tȣobbna *amas* vel *amat nos*, tȣobbok *amat te*, tȣobbȣom *amat vos*, tȣobbu *amas* vel *amat eum*, tȣob-bha *amas* vel *amat eam*, tȣobbhom *amas* vel *amat eos eas*.

Nȣobb *amo* vel *amabo*.

Nȣobbok *amo te*, nȣobbȣom *amo vos*, nȣobbu *amo eum*, nȣobbha *amo eam*, nȣob-bhom *amo eos, eas*.

Nȣobbu *amamus* vel *amabimus*.

Nȣobbŭk *amamus te*, nȣobbŭȣom *amamus vos*, nȣobbŭh *amamus eum*, nȣobbŭha *ama-mus eam*, nȣobbŭhom *amamus eos, eas*.

Tȣobbu *amatis* vel *amabitis*.

Tȣobbŭni *amatis me*, tȣobbŭna *amatis nos*, tȣobbŭh *amatis eum*, tȣobbŭha *amatis eam*, tȣobbŭhom *amatis eos, eas*.

Jȣobbu *amant* vel *amabunt*.

Jȣobbŭni *amant me*, jȣobbŭna *amant nos*, jȣobbŭȣ *amant te*, jȣobbŭȣom *amant vos*, jȣobbŭh *amant eum*, jȣobbŭha *amant eam*, jȣobbŭhom *amant eos, eas*.

Ȣobb *ama*.

Ȣobbni *ama me*, ȣobbna *ama nos*, ȣobbu

ama eum, ꝛobbha *ama eam*, ꝛobbhom *ama eos*, *eas*.

Ꝛobbu *amate*.

Ꝛobbŭni *amate me*, ꝛobbŭna *amate nos*, ꝛobbŭh *amate eum*, ꝛobbŭha *amate eam*, ꝛobbŭhom *amate eos*, *eas*.

Sic Փſamni *diviſit me*, փaſamna *diviſit nos*, փaſmeк *diviſit te* &c. Jaփſamni, jaփſamna, jaփſmeк &c. uti pariter Ꝛabbybni *reddidit me amicum*, ꝛabbbeк *reddidit te amicum* &c. Ռallymni *docuit me*, nallmek *docuit te*, nallymteк *docui te* &c.

203. Quae vero deſinunt in vocalem ſic affiguntur. Փara *legit*, փrâni *legit me*, փrâna *legit nos*, փrâк *legit te*, փrâkom *legit vos*, փrâh *legit eum*, փrâha *legit eam*, փrâhom *legit eos* vel *eas*. Ita փarra *legere fecit*. Փarrŷni *fecit me legere*, փarrŷna *fecit nos legere*, փarrŷк, փarrŷкem vel kom, փarrŷh, փarrŷha, փarrŷhem vel hom. Et eodem modo Bykæ *flevit*, Bкŷni *flevit me*, bкŷna, bкŷк, bкŷкom, bкŷh, bкŷhæ, bкŷhom vel hem. Jybкi; ut jybкĭni, jybкĭna, jybкĭк, jybкĭкem vel kom, jybкĭh, jybкĭhæ, jybкĭhem, vel hom. Ro; ut rôni, rôna. rôк . . , vel râni, râna, râк, râkom &c.

204. Sed in perſona agenti in ſe ſic dicitur (206) Ꝛabb lĭlu yn-nyfsu *amavit ſe ipſum*, ꝛabbet lĭlha ynſyshæ *amavit ſe ipſam*,

ʀabbejt lĭlek yn-nyfsek *amavisti te ipsum*, ʀabbejt lĭli yn-nyfti *amavi me ipsum*, ʀabbejna lĭnna nfŭsna *amavimus nos metipsos*, ʀabbejtu lĭlkem nfŭskem *amavisti vos met ipsos*, ʀabbev lĭlhem nfŭshem *amaverunt semetipsos* : & reliqua similia.

De Affixis Particulae.

205. Myn *e*, *ex*, *a*, *ab* &c.

Mynni *a me*, mynnek *a te*, mynnu, *a se*, mynnha *a se*, *ex ipsa*, mynna *a nobis*, mynkem vel mynkom *a vobis*, mynhem vel mynhom *ab eis*, *ab illis*, *a se*. Sed Mynnu valet aliquando *vere*, *certe*, uti quoque *natura sua*; ut Dân mynnu? *hoc verum est*? mynnu *certe*. Mynnu mysɷŭt: *natura sua maledictus*.

Fi *in*.

Fĭa *in me*, fĭk *in te*, fĭh *in eo*, fĭhæ *in ea*, fĭna *in nobis*, fĭkem vel fikom *in vobis* fĭhem vel fĭhom *in eis* vel *in se*.

Mañ vel Miñ *cum*.

Mĭni *mecum*, mĭnak vel mĭnek *tecum*, mĭnu *secum* masc., maʀʀa (30) *secum* foem., manna *nobiscum*, mankem vel mankom *vobiscum*, maʀʀem vel maʀʀom *cum eis*. Sic in ceteris.

CAPUT QUINTUM

De Phrasibus, & nonnullis peculiaribus dicendi modis a variis partibus conflatis.

206. A Nomine Nyfs praefixo articulo, & a pronominibus personali & affixo fit Ynynnyfsi *egomet*, yntynnyfsek *tumet*, huynnyfsu *illemet* vel *ipsemet*, hiynfyshæ *illamet* vel *ipsamet*. Aanaynfŭsna *nosmet*, yntomynfŭskom *vosmet*, humaynfŭshom *ipsimet*, *ipsaemet*.

207. Pariter ex particula Nâd *nondum*, & ex Affixo habetur Nâdni *nondum sum*, nâdek *nondum es*, nâdu *nondum est* ille, nâdha *nondum est* illa Nâdna *nondum sumus*, nâdkom *nondum estis*, nâdhom *nondum sunt*.

208. Sic a nomine Najn *oculus*, a particula conjuncta F *in*, & a pronomine affixo formatur phrasis Fnajni *in oculo meo* est; idest *placet mihi*, fnajnek *in oculo tuo* est, i. e. *placet tibi*, fnajnu *in oculo ejus* est, i. e. *placet ei* masc. fnajnha *in oculo ejus* est, i. e.

placet ei foem. Fnajnna *in oculo nostro* est, i. e. *placet nobis*, fnajnkem vel fnajnkom *in oculo vestro* est i: e. *placet vobis*, fnajnhem vel fnajnhom *in oculo eorum earum* est, i. e. *placet eis*. Eadem phrasis cum particula negandi Ma *non*, negat; ut Masfnajniuq *non placet mihi*, Masfnajnekuq *non placet tibi*, Masfnajnûuq &c.

209. Similiter ex particula flaand *apud*, & ex affixo conflatur tempus praesens verbi *habere*; sic

flandi *apud me* est		*habeo*
flandek *apud te*. est		*habes*
flandu *apud illum* est		*habet*
flandhæ *apud illam* est	scil.	*habet*
flandna *apud nos* est		*habemus*
flandkom *apud vos* est		*habetis*
flandhom *apud illos* est		*habent*

Vel cum negatione hoc modo Manandiuq *non habeo*, manandekuq *non habes*, manandûuq &c.

210. Item ex praeterito kŷn *fuit*, ex particula Dativi L, & ab affixo formant Melitenses tempus praeteritum ejusdem verbi habere, mutando ŷ magnum in *e*, & *n* in *l*, i. e. Kelli *fuit mihi* pro Kŷn li, ut

Kelli *fuit mihi*			*habui*
Kellek *fuit tibi*			*habuisti*
Kellu *fuit ei* m.			*habuit*
Kelhæ *fuit ei* f		idest	*habuit*
Kenna *fuit nobis*			*habuimus*
Kelkem *fuit vobis*			*habuistis*
Kelhem *fuit eis*			*habuerunt*

Unde formatur eodem modo Futurum jkolli *habebo*, jkollok *habebis*, jkollu *habebit* ille, jkolha *habebit* illa, jkonna *habebimus*, jkolkom *habebitis*. jkollhom *habebunt*; seu jkylli jkyllek jkyllu jkyllhæ jkynnæ jkylkem jkyllhem. Hinc per eandem phrasim nandi, & per praeteritum kŷn componitur Imperfectum *habendi*; ut kŷn nandi *apud me erat* seu *habebam*, kŷn nandek &c. Plusquam perfectum ab eodem Substantivo & a Kelli; ut Kŷn kelli *habueram* Kŷn kellek &c. Ma kelliuq *non habui*, ma kellekuq *non habuisti*, ma kellûuq *non habuit* ille, ma kellhŷuq *non habuit* illa &c. Ma jkolliuq *non habebo*, ma jkollokuq *non habebis*, ma jkollûuq &c.

211. Sic etiam quia apud nos tempus praesens Verbi Substantivi proprie non invenitur ideo in eo exprimendo utimur, uti Arabes, Pronomine Personali tertiae personae

Hu, Hi cum aliis Pronominibus personalibus; ut

Ynæ hu *ego sum* m., ynæ hi *ego sum* f.
Ynti hu *tu es* m., ynti hi *tu es* f.
Dân hu *hic est*; dĭn hi *haec est*.
Dâk hu *ille est*, dĭk hi *illa est*.
Aȣna hŭma *nos sumus* com., Yntom hŭma *vos estis* c. Davn hŭma *hi* vel *hae sunt*. Davk hŭma *illi* vel *illae sunt*. Ex quo emergunt Interrogationis, Affirmationis, & Negationis modi in tempore praesenti.

Interrog.	Affirm.	Negat.
Hûщ? *est?* m.	Hu *est*.	Ma hûщ *non est*.
Hĭщ? est? f.	Hi *est*.	Ma hĭщ *non est*.
Yntĭщ? *es?*	Yn *sum*.	Mynŷщ *non sum*.
Ynŷщ? *sum?*	Ynt *es*.	Myntĭщ *non es*.

Humŷщ? *sunt*? Hŭma *sunt*. Mahumŷщ vel Mumŷщ *non sunt*. Yntomщ *estis*? Aȣna *sumus*, maȣnŷщ *non sumus* Aȣnŷщ? *sumus*? yntom *estis*, myntomщ *non estis*.

212. Tandem ex particula B, & affixo fit verbum *habendi* ὄρεξιν seu *appetitum* manducandi, bibendi, aut *voluntatem* aliquid aliud faciendi; sic

Bĭa vel Bĭni *in me* est
Bĭk *in te* est
Bĭh *in illo* est
Bĭhæ *in illa* est
Bĭna *in nobis* est
Biкem vel kom *in vobis* est
Bĭhem vel hom *in illis* est;

ut Bĭa vel Bĭni yl rûя *in me est famis*, idest *esurio*, Bĭæ yl ɑaɥɥ *in me est sitis*, idest *habeo sitim*, *sitio*, Bĭæ yn-ɑɑâs *in me est somnus*, scil. *volo dormire*. Et cum negatione Ma *non*; ut Ma binĭuɥ ɑaɥɥ *non est in me sitis*, *non habeo sitim*, Ma binĭuɥ rûя *non est in me fames*, *non sentio famem*, *non esurio*, Mabĭkuɥ, mabĭяuɥ, mabihŷuɥ, mabinŷuɥ &c. cum innumeris aliis Phrasibus, ac similibus dicendi modis, de quibus fusius opportuniusque agemus in nostro Dictionario.

FINIS GRAMMATICAE MELITENSIS.

PRAXIS

Oſt traditam Grammaticam viſum eſt ſubjungere Praxim, quam elapſo anno pro lectionis exercitatione edidimus in noſtro Alphabeto vernaculo. In eo enim continentur primum exempla Elementorum, & poſtea quaedam praecepta breviter tractata, ut Lectores ea legendo, ſi Melitenſes ſunt, & familiare idioma excolere cupiunt, paucis hiſce exemplis, & praeceptis uti valeant, ſi exteri ſe exercere poſſint. Antequam vero ad lectionem a Tyronibus peragendam veniamus ſciendum eſt, quod litterae L M N & R quando quieſcunt in principio dictionis ante unam vel duas conſonas legi debent, ac ſi eſſent motae a vocali Y, licet reapſe Y minime habeatur; ut Ltaąañ *obviam occurrit*, mfyſſer *explicatus*, ntnata *datus eſt*, rtmŷt *projecta eſt*; quae & ſimilia exempla, licet hoc modo = yltaąañ, ymfyſſer, yntnata, yrtmŷt = ſcripta non ſint, in iis tamen proferendis nonnihil ex ſono litterae y habent, quamvis ipſum y ſcribendum non eſt.

TAΦRIΓ FYL ⱢARI MALTI.

i. e. *Exercitatio in lectione Melitensi*.

JYnкytbu byl B davn yl kelmŷt = Bárкa, berⱢa, bydeł, bĭr, boſta, bubaⱢra = u oωrajn.

Hek byt-T, pₐal Tajr, temm, tyben, tĭni, torok, tûba.

Byd-Ð, pₐal Davl, demm, dyneb, dĭn, donni, dŭr.

Byl F, pₐal Fart, fenek, fyſed, fĭк, foⱢra, jfŭr.

Byl Γ, pₐal Γavbar, rebel, ryrŷn, rĭr, robon, rûₐ.

Byч-Ч, pₐal Чaflĭs, чenчel, чyкчûn, mſyччĭn, чorom.

Byl H. pₐal Havn, hem, hyn, hi, mohor, hŭma.

Byl Ջ, pₐal Ջabĭb, vŷջed, ջyſrem, ջĭn, ջorma, ջût.

Byl Ω, pₐal Ωajta, ωlevni, ωymed, ωĭt, ωôdni, ωŭdu.

Byl Ꚍ, pₐal Ꚍamŷma, ꚍendûs, ꚍydbæ, ꚍzĭræ, ꚍoʒʒ, ꚍemꚍûm.

Byl З, pₐal Зarbŷl, зmejjem, зŷlt, jзĭt, зodos, зûbn.

Byl Ⴖ, pₐal Ⴖamel, meⴖer, ⴖyrel, ⴖĭdli, ⴖorob, ⴖûdæ.

Byl J, pʀal Jarmi, mejjet, jŷʀel, rejjĭn, baljôl, jumejn,
Byl K, pʀal Kafra, ʀelma, ʀĭf, kollu, ʀùl.
Byl Ꞇ, pʀal Ꞇamar, fŷꞇes, ꞇŷned, ꞇĭma, ꞇorob, ꞇŭmu.
Byl-L, pʀal Labra. lejl, flŷli, lonob, lĭlu, ltanbu.
Byl M, pʀal Mara, mera, mynni, mĭn, mormi, munꞇôr, mberbaꞇ.
Byn-N, pʀal Narav, nemmen, nysæ, nhĭb, noꞇnod, nŭru, nrybet, nvyſſi.
Byl P, pʀal Чappas, peſpûs, pĭpa, pont, pŭr.
Byr-R, pʀal Raꞇad, remel, ʀyfes, rĭʀ, romol, rûʀ, rtbaʀt.
Bys-S, pʀal Salĭb, ſema, ſyrꞇ, sĭbu, ſomt, sŭꞇ.
Byɰ-ɰ, pʀal ɰarba, ɰemuɰ, ɰyref, ɰĭni, ɰorob, ɰûɰæ.
Byl V, pʀal Vaꞇt, verꞇa, vysꞇ, ꞇavvi, vôset, jꞇavvŭna.
Byl, W, paʀl Wâwu, wenwen, twenvĭn, wôpi.
Byz-Z, pʀal Zabbâr, zejt, zŷmel, zĭzi, zomm, zŭl.
Byʒ-Ʒ, pʀâl Ʒakak, ʒelʒŷræ, ʒĭʒi, ʒoʀʀ, ʒʀŭʀ.
Ŭ hek yl ʀelmŷt kolha tal-lsŷn yl Mâlti, li ꞇendĭn nyktbu.

Kolmĭn yssa jyɰtŷɸ jкûn jâf jaɸra u jyкteb tajjeb, u bl' ebdæ зylt, baɸanlu jytnallem tlyt ʀvejjer. Levvel ʀâra nandu jâf ylli yl B, yd-D, yl Γ, yl H, yl Ո, yl З, u yż-Z f' tarf yl кelma jynɸrav dejjem ɱortoωra mylli jynɸrav meta jkûnu fyl bydu, ev fnofs yl кelma; nalŷɰ nnidŭhom u naɸravhom pʀal кŷкu кŷnu P, T, Ч, Я (yl H, u yl Ո), Ꝍ u S (19). Γarrabhom vaʀda vaʀda, u yssĭb li hu hek, pʀal = Bŷb, jynnâd, zevr, fĭh, zrĭn, fŷraз, ωobz.

Yzjed yl B meta tyltaɸañ mat-T, ev mal K, ev mal ɸ, ev mas-S, jev maɰ-ɰ tynɸara dejjem P, nâd li tкùn fyl bydu tal kelma ev fyn-nofs, fʀal ɰʀin kŷku tkûn fyt-tarf; hek nnĭdu=Nybtet, bkejna, bɸajna, lybsĭn, buɰâra.

Ymma yl H fyt-tarf muɰ dejjem tbyddel lʀynha, naɰ meta ma tkûnuɰ myn bydel l' Ysem, tybɸañ fyl ɸari tynnâd H pʀalma hi, u le Я, pʀal ɰʀĭn nnĭdu = Belleh, rŷh, kerreh, krŷh, blŷh, ykreh, ybleh.

Yl Ո ukol revaɸt fyt-tarf tysket, u tybɸañ ωŷmdæ u mbykkmæ, u ma naɸravha ɰejn, nâd li fejn jmysshæ jystʀoɸɸylha tynkyteb. Ymma byɰ tynnaraf li ma tynɸaraɰ jkolha fĭĭɸha dân yl ʀazż hek (ñ), u hek fyl kelmŷt=Baɸañ, balañ, ta-

lañ, laqañ, mañ, satañ, samañ, stamañ, ɰabañ, vaqañ, zarañ = u f' vysq oorajn paâlhom fejn jaatyrylha tynkyteb.

Yt-tŷni aàra bŷɰ ma nyɜyltûɰ hi, li qad ma nandna noaltu l'Y mañ l'I, yl Ȣ mal Ɵ, yl Ո mal Ɜ, u yl K mal Ɋ: u nalhek nandna dejjem nfyɰɰu nanarfŭhom myn aosshom, u myn daqqhom, bŷɰ fyl xtĭb nanzlŭhom mynuɰylupĭn, u ma noaltuhomɰ u noabblŭhom yaada mañ l'oora (18). Jŷk li le, naqrav u nyxtbu aazĭn, u nytqarqu dlonx, bylli nyfhmu ev nfŷhmu aâra b' oora; paal f' davn yl kelmŷt = Dŷq u Dĭq, Rŷa u Rĭa, Ȣajt u Ɵajt, Ոazel u Ɜazel, Jkattar u Jqattar = u hek oorajn li btybdĭlæ ta ɰejn jytoabblu.

Yt-tŷlet u l' aooar aâra myt-tlŷtæ li semmejna hi, ylli yl kelmŷt li nandhom revvæ fĭhom l' â, ŷ, ĭ, ô, û, ŭ, hek myktubĭn u mnalmĭn myn fŭq paalma tarâhom, ɰaĭn naqravhom, nandna nnidŭhom ymhel myn metæ ma jxunûɰ mnalmæ: u bhek nanzlu xelma mn' oora li txûn tydher taq-bel u tyɰuɰŷbeh, nâd li ma tkûnuɰ hex, paal = Bys u Bŷs, ɰyref u ɰŷref, Nyzel u Nŷzel, Tajjar u Tajjâr, Jynqos u Jynqôs = (39) u yl bqĭa, li maa zmŷn byl qari u yl ktib nanarfŭhom, u nytnalmŭhom.

LYL MALTI LI ΦYΠED JAΦRA

i. e. *Lectori Melitensi*.

VAra li ynti tɷarryrt dân yl ftĭt fyl ɸari by lsŷnek, u vara li tytɷarrer ftĭt ŷɷor fdavn yl kelɷtejn, ɳandi nvyſsĭk ɸabel ɯejn ylli, bŷɯɱa tynsŷɯ dâk li tkûn tɳallymt, jaȣtŷrlek ɸad ɱa tɷalli yl ɸari u yl ĸtĭb, u ɳalhek koldaɸɸa jyſtȣoɸɸlok tɷarrer lĭlek yn-nyfsek bylli taɸra u tykteb ɯy ȣâra, jŷk muɯ ĸoljûm, ɳalleɳɸas darbtejn fyl rymɳa. Trâkek ymmela yssa fy zɱŷn ɸasĭr u myn ʒajr tbatĭa tɳallymt, u tyſtañ tytɳallem dâk li ɷɷrajn ɸablek fy zmŷn tvĭl tassnĭn yl kbâr ma ſetɳûɯ le jyfhmu u leɳɸas jytɳallmu.

Mbaɳad li vŷȣed tɳallem jaɸra u jykteb by lsŷnu, jŷk jrĭd jɳaddi lɸoddŷm fyl ɳyrf, ev jyɯthi jkûn jâf ylſna ɷɷra barranĭn, jaȣtŷrlu jybdæ jytɳallem jaɸra bdâk yl lsŷn li jyɯtŷɸ jytɳallem; nɳĭdu aȣna byl-Latĭn, byt-Taljân, jev by lsŷn ŷɷor. Dân ɳandu vŷȣed janmlu bylli jŷɷu jaɸra ĸotba mſyſsrĭn byl Mâlti, ev bylli ɳalleɳɸas jſyſsyrhom, bŷɯ jyſhymhom; u hek jyf hem ɯjaɸra u ɯjyĸteb. Nkelliæ ſemæ vŷȣed jytɳallem ȣâra jkollu jbâti vysɸ, ſȣalma batav mn' yſsa l'ŭra ɷɷrâjn myntanna, u jen-

raḥ bŷm nnîd hek yl naraḥ tad-demm, u aktarm jybḥan ma jâf mejn. Myn davn yl kotba byl Mâlti, ev mfysfræ fîh, byl najnŭna t'Alla jybdev jsîru, u vâra li ktybtlek dân yl Mylsen li f'jdejk, li hu yl Trammatika tanna mfysfræ byl Latîn, ḥŷned yfsa naodem u nynfer oorajn nal-Latîn, u nat-Taljân mfyfsrîn byl Mâlti kîf jyri mynnu; u ḥŷned nanmel ukol yl ktŷb tal Klŷm, li jkûn maḥsûm fy tlyt kotba. Levvel vŷaed jkûn Mâlti Latîn u Taljân, yt-tŷni Latîn, u Mâlti, yt-tŷlet Taliân u Mâlti. Myn aajr davn yl kotba li jynatŷru paal oobz nal mîn jrîd jytnarref, u jnaddi lḥoddŷm, ma tyftan tanmel mejn, u dak li nandek tytnallem revva arban fnîn, ma tytnallmûm fnoumrîn fena taavtel u tyshar kem tyshar; u ḥad ma tytnallem u tkûn tâf aâra fevvæ; u vysḥ avejjer jydhyrlek li tkûn tâf hom, u ynti tkûn enḥas nâdek fellymtylhom bys. Dîn yl oydma hek kbîra u ḥavvîa naum levlynîa toaffef lyl mîn jyri vrajja, bylli jsîb yt-trîḥ mybdîæ u myftŭaa; u aktar ma jnaddi lḥoddŷm yl ktîb byl Mâlti, yzjed tanlîmna joyff u jyḥsâr, u aktar ma jonḥosm mîn janmlynna kotba oora, li nâatyrŭhom f' vysḥ avejjer.

TARF YL KTYB, U L'ALLA ΓYH.

i. e. *Finis operis, & Deo gloria.*

INDEX

RERUM PRINCIPALIUM